

Acta van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, Dalfsen 6 oktober 2018, samengekomen te Harderwijk

Artikel 1. Opening

(agenda 1.)

Ds. A. Bas opent namens de samenroepende kerk, de Gereformeerde Kerk Dalfsen, de vergadering en heet allen van harte welkom. Ds. Bas dient de GK Dalfsen sinds begin 2018. Hij heeft deze gemeente leren kennen als een kerk die een moeilijke start heeft gehad. Iets dat geldt voor wel meer kerken in het kerkverband maar ook voor Dalfsen. Eerst was er het vertrek uit de GKv en daarna nog weer strijd over de te volgen koers en de keuze voor het kerkverband. Een gebeuren dat je niet zomaar kwijt bent, maar meedraagt. Daar komt nog bij dat Dalfsen ook een kleine gemeente is die voornamelijk bestaat uit ouderen. De gemeente kent maar weinig groei. Ook dat tekent een kerk en toch 'en dat is het mooie', aldus ds. Bas, 'ik zou haast willen zeggen, het wonderlijke, omdat ik er van overtuigd ben dat de Here dat geeft'. Toch is er in Dalfsen ook een hartelijk verbondenheid en eensgezindheid die uiteindelijk en ten diepste terug gaan op het Woord van de Here. Het Woord van de Here dat elke zondag weer, ook in Dalfsen, verkondigd mag worden. Het Woord dat ons uitgangspunt en onze bron is.

Ds. Bas leest Psalm 85, van de Here die zijn volk van vrede spreekt, aansluitend vraagt hij kort aandacht voor vers 9. Vers 9 is een vers waar een verlangen in doorklinkt. De dichter wil horen wat God de Here spreekt. En waarom wil hij dat horen? Omdat hij weet dat als de Here het Woord neemt, hij zijn volk van vrede spreekt. Ze kunnen honderd keer gezondigd hebben. Ze kunnen honderd keer de toorn van de Here over zich afgeroepen hebben, maar toch weet de dichter, toch zal de Here hen weer van vrede spreken. Zo mogen ze de Here kennen als een God die van genade weet. Die door genade vrede brengt. Alleen, dat staat er wel bij, dan zullen ze wel moeten luisteren. Dan zullen ze niet terug moeten keren tot hun dwaasheid. Als ik het beter denk te weten dan de Here, als je je van je zonde niet bekeren wil, dan is er voor jou geen vrede. Omdat je de Here de God die van vrede spreekt, maar laat praten. En zijn Woord, dat wat vrede brengt, maar naast je neerlegt. Daarom wens ik u toe aan het begin van deze vergadering, dat u als afgevaardigden naar het Woord van de Here, ook vandaag zult vragen. Omdat dat alleen vrede brengt. Er staan zoals altijd zaken op de agenda die gevoelig liggen en die daarom in zo'n vergadering ook zomaar voor verdeeldheid kunnen zorgen. Daarom is het des te belangrijker dat we blijven vragen met elkaar naar het Woord van de Here, wat dat van ons vraagt. Welke grenzen dat Woord ook trekt. Als we die in acht nemen, dan kan de zaak nog zo gevoelig liggen, maar dan zullen we elkaar vinden en zullen we de vrede in de kerken ook dienen.

Dr. Bas stelt voor de Here in het gebed ook daarom te vragen door samen te zingen Psalm 122 vers 3. Daarna vervolgd hij het gebed door daarin voor te gaan.

Artikel 2. Presentie

(agenda 2.)

De GK Assen Boerakker doet onderzoek naar de geloofsbrieven.

Afvaardiging:

Kerk	Primi	Secundi
GK Assen Boerakker	oud. L. ten Brink oud. J. Haarsma	oud. R. van der Meulen oud. A. Postma
GK Dalfsen	ds. A. Bas oud. H. Hoek	oud. T. Tel
GK Ede e.o.	oud. J. de Voogd oud. J.P.C. Vreugdenhil	diaken W.A. Gelderblom
GK Hardenberg e.o.	ds. R. van der Wolf oud. A. Pullen	oud. G.J. Pullen oud. J.F. Bos

GK Kampen	oud. J.J. de Bruijne oud. A.H.J. Rook	oud. J. Poutsma
GK Zwolle e.o.	ds. J.R. Visser oud. H. Hutten	oud. L.P. Meedendorp oud. W. Koelewijn
GK Zwijndrecht e.o.	ds. L. Heres oud. J. Peters	oud. P.M.J. Verkuil oud. M. van Wijk

Namens de Classis van de Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirchen (SERK) Duitsland zijn aanwezig: Ds.V.E. d'Assonville en oud. M. Linderkamp.

Onderzoek door de samenroepende kerk wijst uit dat de geloofsbrieven in orde zijn, alle primi afgevaardigden zijn aanwezig. De afgevaardigden van de GK Dalfsen hebben een instructie mee gekregen.

Ds. A. Jager woont de synode bij als adviseur. Ds. E. Hoogendoorn heeft bericht vanwege ziekte niet aanwezig te kunnen zijn.

Artikel 3. Instructie GK Dalfsen

(agenda 3.)

De GK Dalfsen heeft de afgevaardigden de volgende instructie meegegeven:

De Generale Synode van Assen Boerakkerd.d. 18 maart 2018 heeft voor br. A. Jongeneel een stage programma vastgesteld waarvan ook het bijwonen van kerkelijke vergaderingen deel uitmaakt. Inmiddels is br. Jongeneel aan zijn stage begonnen en woont hij in verband daarmee in Dalfsen de kerkenraadsvergaderingen bij. Maar omdat er in zijn stageperiode ook een Generale Synode wordt gehouden, leek het de kerkenraad van Dalfsen zinnig om ook die door br. Jongeneel te laten bijwonen en vraagt de raad u hem toegang te verlenen tot heel deze vergadering. Uiteraard onder de belofte van geheimhouding, zoals ook voor alle afgevaardigden geldt.

De afgevaardigden besluiten in te stemmen met dit verzoek en br. A. Jongeneel toe te laten tot de vergadering.

Artikel 4. Verkiezing moderamen

(agenda 3.)

Achtereenvolgens worden een preses, een scriba en een assessor gekozen. De samenstelling van het moderamen is:

Preses ds. A. Bas

Scriba ds. L. Heres

Assessor ds. J.R. Visser

Artikel 5. Constituering van de vergadering

(agenda 3.)

De preses van de samenroepende kerk, dr. A. Bas, verklaart de Synode van De Gereformeerde Kerken voor geconstitueerd. Hij nodigt de leden van het moderamen uit om hun plaatsen in te nemen. Het moderamen gaat in overleg om de vergadering verder voor te bereiden.

Artikel 6. Instemming met de belijdenis

(agenda 4.)

De preses verzoekt de leden van de synode hun instemming met de Drie Formulieren van Eenheid te betuigen. De leden van de synode betuigen hun instemming door te gaan staan.

Artikel 7. Vaststellen agenda

(agenda 5.)

De agenda wordt vastgesteld. Op voorstel van het moderamen wordt eerst gesproken over de zusterkerkrelatie met de SERK. Daarna komt het rapport HSV aan de orde. Vervolgens de steun aan het RTS en daarna het schrijven van DGK en het rapport Deputaten Eenheid gereformeerde belijders. Nadat deze punten zijn behandeld volgen de andere agendapunten.

Artikel 8. Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirchen in Deutschland (SERK)

(agenda 9.6.)

Verzoek

Schrijven d.d. 25 juni 2018 van de *Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirchen in D E U T S C H L A N D*

Geschätzte Brüder,

wir, die Vertreter der Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen in Deutschland (SERK), sind von Herzen dankbar gegenüber unserem Herrn und Heiland, dass er in den Gereformeerden Kerken Nederland(GKN) den Wunsch geweckt hat, die Einheit des Leibes Christi gegenüber den Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen in Deutschlandsichtbar zu machen, indem Sie uns volle geschwisterliche Beziehungen angeboten haben.

Darin zeigt sich für uns, dass Ihre Kirche eifrig bemüht ist, „die Einheit des Geistes zu bewahren durch das Band des Friedens: Ein Leib und ein Geist, wie ihr auch berufen seid zu einer Hoffnung eurer Berufung; ein Herr, ein Glaube, eine Taufe; ein Gott und Vater aller, über allen und durch alle und in euch allen.“ (Epheser 4,3-6)

Nach den Vorgesprächen mit Vertretern der GKN, die für uns schon sehr ermutigend waren, und nach unserem sehr erfreulichen Besuch bei der Synode der GKN am 17. März 2018 möchten wir gerne von Herzen diese Einladung annehmen und haben bei einer Klassis am 28. Mai eine dementsprechende Entscheidung getroffen. Auch wir sind eifrig bemüht, die Einheit des Leibes Christi sichtbar zu machen mit allen Kirchen, die in Bekenntnis und Ordnung gemäß dem Wort Gottes mit uns übereinstimmen, so wie das bei den GKN der Fall ist.

Möge der Herr diese geschwisterliche Beziehung zwischen den Gereformeerde Kerken Nederlandund den Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen in Deutschlandreichlich segnen in Zukunft und mit Leben füllen. Wir freuen uns schon auf die vielen praktischen Möglichkeiten, wie wir auf kirchlicher Ebene zusammenarbeiten können.

Mit brüderlichen Grüßen,

für die Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen,

Sebastian Heck, Pastor der SERK Heidelberg

Victor E. d'Assonville, Pastor der SERK Hannover

Raphael Schuster, Ältester der SERK Heidelberg

Matthias Linderkamp, Ältester der SERK Hannover

Besluit

Met dank aan de Here wordt kennis genomen van het besluit van de SERK om de uitnodiging tot het aangaan van een zusterkerkrelatie met de GKN te aanvaarden.

Toespraak

Op uitnodiging van de preses spreekt br. M. Linderkamp namens de SERK de vergadering toe:

Psalm 133

Seht, wie schön und angenehm es ist, wenn Brüder einträchtig beieinander wohnen! Es ist wie das kostbare Salböl das über das Haupt gegossen wird und das sogar noch herabfließt aufden Bart,so wie das Öl herabrann auf den Bart 'des Hohenpriesters' Aaron und hinunter auf den Halssaum seines Gewandes. Es ist erfrischend wie der Tau vom Berg Hermon, der

den Berg Zion und seine Hügel benetzt. Wo dies geschieht, hat der HERR seinen Segen versprochen- Leben, das niemals enden wird!

Liebe Geschwister der Gereformeerden Kerken Nederland, wir, die Vertreter der Selbstfindigen evangelisch-reformierten Kirchen in Deutschland (SERK), freuen uns in unserem Herrn und Heiland Jesus Christus von Herzen über die vollen geschwisterlichen Beziehungen, die seit diesem Jahr zwischen unseren Kirchen bestehen.

Es ist für uns ein großes Vorrecht und ein Anlass zum Dank Ihnen und unserm Herrn gegenüber, dass wir Ihrer Synode beiwohnen dürfen und auf diese Weise die Einheit des Leibes Christi sichtbar wird, die aus unserer Übereinstimmung in Bekenntnis und Ordnung gemäß dem Wort Gottes resultiert!

Möge unser Herr Jesus Christus Ihre kirchliche Versammlung reich segnen!

Mitbrüderlichen Grüßen, für die Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen,

Sebastian Heck, Pastor der SERK Heidelberg

Victor E. d'Assonville, Pastor der SERK Hannover

Raphael Schuster, Ältester der SERK Heidelberg

Matthias Linderkamp, Ältester der SERK Hannover

De preses dankt de afgevaardigden van de SERK hartelijk voor deze goede woorden. Woorden die ook stem geven aan wat er in de vergadering leeft. Dankbaarheid in de richting van de Here die deze eenheid geeft. Die ook een eenheid is in Hem en het evangelie waar we allemaal voor staan en voor gaan.

Artikel 9. Herziene Statenvertaling (HSV)

(agenda 12.8)

Rapport deputaten Herziene Statenvertaling (zie bijlage B)

Toelichting

Met gebruikmaking van de aantekeningen van deputaat Ds. E. Hoogendoorn geeft deputaat J.P.C. Vreugdenhil een toelichting op het rapport.

De opdracht aan de deputaten dateert van oktober 2016 en is in maart 2017 iets verder gedetailleerd. De opdracht is een inhoudelijke toetsing van de HSV vooral gebaseerd op een inventarisatie van toetsing door anderen. Twee vragen dienen beantwoord te worden. Biedt het gebruik van HSV voordelen? En verdient het aanbeveling de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik? Het uitvoeren kostte enige tijd. Er is twee keer vergaderd. Aan het begin om af te stemmen, kennis te maken, het vaststellen van de precieze opdracht en het afspreken van een taakverdeling. Vervolgens zijn deputaten aan de slag gegaan. Het zoeken naar en verzamelen van beoordelingen van anderen was niet altijd eenvoudig. Niet alles is belangrijk. Niet alles staat op internet. Er zijn samenvattingen gemaakt en er is een rapport opgesteld. Het rapport begint met een samenvattend stuk. In de bijlagen gaan deputaten wat in de diepte. Aan het eind van het traject hebben ze zich gebogen over de vragen en de antwoorden daarop. Het is niet een zwart-wit besluit, wel een zwart-wit voorstel geworden. Deputaten zijn daar eensgezind toe gekomen. Ze leggen het aan de synode voor in de hoop dat de synode er zijn winst mee kan doen om tot een eensgezind besluit te komen.

Bespreking

Van de eerste ronde om verduidelijkende vragen te stellen, wordt geen gebruik gemaakt. Het rapport is duidelijk.

Tweede ronde

Afgevaardigde ds. Visser spreekt zijn waardering uit voor het werk dat er is verricht voor het opstellen van het rapport en de vergelijkingen die zijn gemaakt. Hij plaatst enkele kritische kanttekeningen en komt tot een wat ander oordeel. Naast de NBG 51-vertaling hebben we ook de Statenvertaling die als vertaling vrijgegeven is voor gebruik. Er moet dus ook gekeken worden hoe de HSV zich verhoudt tot de Statenvertaling.

In het rapport staat dat de HSV in ieder geval een verbetering is ten opzichte van de Statenvertaling. Eigenlijk is het dan vreemd dat de Statenvertaling wel en de HSV niet is vrijgegeven.

Over de gebruikte handschriften zegt het rapport het niet goed en ook jammer te vinden dat de Textus receptus en niet de meerderheids tekst is gebruikt. Spreker is het daar mee eens maar wijst er op dat het verschil tussen de Textus receptus en de meerderheids tekst kleiner is dan het verschil tussen de Textus receptus en de tekst die voor de NBG 51-vertaling is gebruikt. Al is de Textus receptus gebruikt, het is dichterbij de meerderheids-tekst, dan bij de tekst die de NBG 51-vertaling heeft gebruikt.

Wat de taal betreft zijn deputaten van mening dat de taal van de HSV gewoon beter is, of beter op ons gericht vandaag, dan de NBG-51 vertaling. Spreker onderstreept dit. 1,5 jaar gebruik van zowel de NBG 51-vertaling als de HSV op de catechisatie heeft hem geleerd dat in 90 % van de gevallen de jeugd zegt de HSV te snappen maar de NBG 51-vertaling heel moeilijk te vinden. In meer dan de helft van de gezinnen wordt de HSV gebruikt. We hebben een andere vertaling nodig, ook voor de verstaanbaarheid. In alle nuchterheid betekent dit dat we moeten kiezen tussen de HSV of de NBV. Vanuit 10 jaar NBV gebruikt kiest spreker op grond van de vertaling van de tekst t.o.v. de grondtekst, voor de HSV. Prof. Lettinga, die wat anders in de handschriften discussie stond dan prof. van Bruggen, zei altijd tegen zijn studenten, wanneer jullie geen tijd hebben om het Grieks of het Hebreeuws helemaal goed te bekijken en je wilt bijna zeker weten wat er staat, dan moet je naar de Statenvertaling gaan. Dat weet je al gauw wat er staat.

Uit het rapport blijkt dat deputaten eigenlijk zeggen dat de NBG 51-vertaling en de HSV bijna gelijkwaardige vertalingen zijn. Als het dan om de verstaanbaarheid gaat en om de jeugd, geef de HSV dan in ieder geval voor kerkelijk gebruik vrij. Niet besluiten dat we het moeten gebruiken, maar vrijgeven voor gebruik zodat kerkenraden zelf kunnen beslissen en ook de praktische argumenten, twee boekjes, tekstverwijzingen in de liturgische formulieren, enz., kunnen wegen.

Afgevaardigde ds. L Heres sluit zich aan bij de waarderende woorden voor het werk van deputaten. Het rapport stelt dat de HSV een houderige vertaling is. Hij begrijpt dat en is het er op zich mee eens. Als hij dan de HSV afzet tegen de NBG 51-vertaling en moet kiezen tussen houderig en voor de jeugd totaal onbegrijpelijk, want dat is ook zijn ervaring op de catechisatie, dan kiest hij voor begrijpelijk ook al is het houderig.

Hij is van mening dat er ook een oecumenisch argument is. Het is een belangrijk argument om bij de keuze voor een Bijbelvertaling ook rekening te houden met wat andere kerkverbanden hanteren. En dan is er, wanneer je kijkt naar de DGK en naar de meer bevindelijke CGK en HHK die veelal nog de Statenvertaling gebruiken, meer aansluiting bij de HSV dan de NBG 51-vertaling.

Deputaten geven aan dat de verschillen door het gebruik van een verschillende grondtekst niet schokkend zijn. Voor spreker is dat ook niet principieel. We hebben het over een kerkbijbel. De keuze van de grondtekst is vooral van belang voor de preekvoorbereiding, niet voor de kerkbijbel. De predikanten die de preek voorbereiden zijn niet afhankelijk van de vertaling. Als je het rapport goed leest en het uiteindelijke voorstel bekijkt, kun je prima met de argumenten die het rapport aandraagt, juist omdat er geen doorslaggevende redenen zijn de HSV te betitelen als onbetrouwbaar of onverantwoord of ongeschikt, ook de tegenovergestelde conclusie trekken. Spreker zou daar voor zijn.

Afgevaardigde br. Hutten wijst op de behoefte aan een hedendaagse vertaling. De kerkmensen, ook de jeugd vragen erom. Er is opdracht gegeven de HSV te beoordelen in vergelijking met de NBG 51-vertaling die heel vertrouwd is. Veel teksten kennen we wellicht uit het hoofd. Ik had liever gezien dat er gekeken was naar hoe de HSV zich verhoudt tot de NBV. De Statenvertaling is een vrijgegeven vertaling. De HSV is een verbetering voor het hedendaags taal gebruik. Jammer dat de conclusie op pagina 4 negatief is geformuleerd:

deputaten willen niet zover gaan de HSV een onbetrouwbare vertaling te noemen. Een positieve formulering, dat het een betrouwbare vertaling is, was beter geweest, misschien wel met wat kanttekeningen. Ik zou er voor willen pleiten dat de HSV vrijgegeven wordt.

Afgevaardigde ds. Van der Wolf sluit zich aan bij wat ds. Visser en Heres hebben gezegd.

Afgevaardigde br. J. de Voogd vraagt zich af of er misschien een manco in de opdracht zit. Wanneer ook de NBG 51-vertaling was beoordeeld, zou blijken dat deze vertaling net zoals de HSV tekortkomingen heeft. En wanneer de NBG 51-vertaling, de NBV en de HSV naast elkaar waren beoordeeld zou de HSV er misschien wel uit zijn gekomen als de beste om vrij te geven. Het hedendaags taalgebruik moet zwaar wegen. Er is sprake van een bepaalde nood als het gaat om de verstaanbaarheid, met name als het gaat om de jeugd. Br. de Voogd zou het betreuren als op grond van dit rapport de HSV wordt afgewezen.

Afgevaardigde ds. Bas geeft aan dat hij een praktisch mens is. Hij is nog niet zolang geleden overgegaan naar de GKN. We gingen van de NBV naar de NBG 51-vertaling. We zijn druk gaan zoeken naar NBG 51-vertalingen. Die zijn er nog sporadisch. Ik denk dat die binnenkort niet meer te koop zullen zijn. Alleen nog 2^e hands. Een besluit voor de langere termijn is dus niet de NBG 51-vertaling omdat die straks niet meer beschikbaar zal zijn. Dan wordt het kiezen tussen de HSV of de NBV. Uit de NBV heb ik 10 jaar gepreikt. Ik werd er steeds minder enthousiast over. Daarom zou ik de HSV willen voorstellen. Dat oecumenisch argument vindt ik toch ook wel belangrijk. Waar wil je bijhoren in kerkelijk Nederland. Mijn catechisatie ervaring tot nu toe is dat alle catechisanten op het Pieter Zandt zitten en daar gebruiken ze de HSV.

Tegenvoorstel.

Ds. Visser dient een tegenvoorstel in.

De synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, Dalfsen 6 oktober 2018, heeft na kennisgenomen te hebben van het rapport over de HSV en de bespreking daarna besloten de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik.

Gronden

- De HSV is als vertaling gelijkwaardig aan de vertaling van 1951.
- De taal van de HSV is in onze tijd beter verstaanbaar.

Beantwoording door deputaten

Deputaat Vreugdenhil wijst erop dat de opdracht beperkt was tot het komen tot een weging van de HSV door gebruik te maken van beoordelingen van anderen. Het woord NBV komt daar niet in voor.

Vergelijkingen tussen NBV en HSV kom je ook niet veel tegen. Anderen vergelijken vooral met de Statenvertaling. Als de vraag was geweest: 'Welke vertaling zou u adviseren' dan weet ik niet of we al een rapport hadden gehad. Ook niet wat er uit was gekomen. Dan hadden we ook moeten kijken naar de Willibrordvertaling, de NBV en de herziening van de NBV die onderweg is en veel zwakke punten van de NBV gaat oplossen.

Vergelijken met de Statenvertaling is begrijpelijk. Anderen deden dat ook. Maar we moeten ons wel realiseren dat een eeuw geleden in gereformeerd Nederland er onbehagen was over de Statenvertaling. De ontwikkelingen, zowel het aantal beschikbare handschriften, alsook in de kennis van Grieks en Hebreeuws, waren allemaal niet gebruikt in die Statenvertaling. Die nieuwe kennis is ook maar voor een deel terecht gekomen in de HSV. Gaan we naar de HSV dan raken we van die ontwikkelingen een stuk kwijt.

N.a.v. de opmerkingen over de grondteksten geeft br. Vreugdenhil aan dat de Textus receptus uit de 15^e/16^e eeuw heel beperkt is en dat de Majority Text zeker voordelen heeft. Zover hij weet is er geen Nederlandse vertaling beschikbaar die zich daarop baseert. Dan is er de zogenaamde kritische tekst van Nestle Aland. Daarin zit ook een ontwikkeling. De Nestle Aland komt steeds dichterbij de meerderheidstekst. Een aantal keuzes van vroeger worden daarin niet herhaald. Een aantal andere keuzes zijn zeker te verdedigen boven de Majority Text en dat zijn niet de onbelangrijkste keuzes. Bv het Comma Johanneum 1 Joh 5:7 en 8. Deze tekst is in de jaren 80 door de GS verwijderd uit de belijdenis omdat de authenticiteit onzeker is. In de HSV komt de tekst weer terug als volkomen gelijkwaardig. Dat is een concreet punt waar je tegen aanloopt.

Als het gaat om het vergelijk houderig versus onbegrijpelijk, dan zit daar zeker wat in. Al is het zo dat ook de HSV zo af en toe behoorlijk onbegrijpelijk blijft.

Het oecumenisch argument moet zeker een plaats hebben. Het is niet de vraag of het een argument is maar hoe zwaar het mee moet wegen. Dat geldt voor veel meer zaken. Het is een kwestie van wegen.

Dat is het verschil tussen het voorstel van deputaten en het tegenvoorstel. Een klein verschil dat in het uiteindelijke besluit best een groot verschil kan maken.

De beschikbaarheid van de NBG 51-vertaling is voor de toekomst zeker een probleem. De beschikbaarheid in één band met het Gereformeerde Kerkboek zal, wat we ook doen, een probleem worden.

Er is nog een ander argument. Op het moment dat we de HSV vrijgeven hebben we een keus gemaakt voor de komende jaren. Dan wordt het moeilijk om over 5 jaar te gaan kijken of bv de herziene NBV een vooruitgang is. Want als het gaat over leesbaarheid en verstaanbaarheid in vergelijking tot de HSV, dan vergelijk je een auto en een fiets. Over de betrouwbaarheid van de herziene NBV is het nu te vroeg een definitieve uitspraak te doen. Maar kiezen we voor de HSV dan zitten we daar voor een tijd aan vast.

Deputaat van Tongeren wijst er op dat de praktische opmerkingen die in de bespreking zijn gemaakt heel legitiem zijn om te overwegen. Maar ze vallen buiten de opdracht aan deputaten en daarom hebben deputaten zich er niet over gebogen.

De opdracht was een vergelijk met de NBG 51-vertaling. Daarom hebben deputaten dat zo gedaan. We hebben de Statenvertaling er wel bij betrokken, maar de eerlijkheid gebied, dat bij ons anders dan bij andere kerken, de Statenvertaling op de kansel eigenlijk niet gebruikt wordt, zo niet helemaal niet. Daarnaast zijn een aantal subjectieve zaken genoemd over de beleving van jongeren, heel legitiem voor de vergadering, maar wij hebben geprobeerd ons te richten op objectieve zaken omdat het belangrijk is daar studie van te maken.

Het was niet de opdracht te kijken wat het draagvlak in de kerken is. Wel kan br. Van Tongeren zich voorstellen dat gezegd wordt dat je op basis van het rapport ook tot een ander voorstel kan komen. Het is inderdaad een heel complexe weging. De reden dat we negatief hebben geformuleerd is dat wij niet willen zeggen dat de HSV onbetrouwbaar is maar dat er op bepaalde punten keuzes zijn gemaakt die we eigenlijk niet verantwoord vinden. Die staan ook in het rapport.

Wat deputaten graag zouden willen meegeven is om die punten ook op te pakken. Met name ook naar de jongeren toe. Wij hebben geconstateerd dat bv in de Jongerenbijbel, de stukjes theologische toelichting er tussendoor, de risico's die kleven aan bepaalde teksten, soms nog versterken. Het zou goed zijn omdat te adresseren.

Derde ronde

Afgevaardigde ds. Van der Wolf dient een amendement in op het tegenvoorstel. Hij zou als grond 3 willen toevoegen het oecumenisch argument. De indiener van het tegenvoorstel neemt het amendement over en denkt nog even na over de precieze formulering.

Br. Hutten gaat in op de uitspraak dat een besluit voor de HSV wellicht te vroeg is. Hij begrijpt dat wanneer je kijkt naar de herziene NBV die er aankomt. Maar daarvan weten we nog niet hoe die eruit gaat zien. Wat hij wel weet is dat, wanneer we nu gezegd wordt: 'We geven de HSV niet vrij', we het nooit meer op de agenda krijgen en de HSV definitief voorbij is. Hij steunt het aangepaste tegenvoorstel. Adviseur ds. De Jager voelt zich een buiten beentje. Hij gebruikt de Willibrord vertaling. Hij adviseert er voor te zorgen dat de beperkte taakstelling naar deputaten toe niet terug te vinden zijn in de gronden van het tegenvoorstel. Daarin de argumenten opnemen die in de vergadering zijn genoemd.

Beantwoording door deputaten

Br. Vreugdenhil maakt van de gelegenheid gebruik zich persoonlijk uit te spreken over de HSV. Bij het lezen, vooral in het OT en minder in het NT, val je er regelmatig over, staat dit er echt? Is dit een correcte weergave? Is de poëzie in het Hebreeuws ook echt als poëzie weergegeven of is het houderig Nederlands dat de betekenis vermindert en dat soort problemen? In het gebruik valt het hem hoe langer hoe meer tegen. Dat aan de ene kant. Aan de andere kant wanneer je de NBG 51-vertaling gaat herzien in modern Nederlands, ben je dan niet een heel stuk vooruit? Maar willen we dat, kunnen we dat? Dat zijn dan van die dingen die dan opkomen. Met een beperkte opdracht en beperkte discussie blijft veel buiten beeld. Moeten we ook niet eens naar het gehele kerkboek kijken? We hebben het over de taal van de vertaling maar wat denken we van de taal van wat we zingen? Dat is net zulke oude taal en de jeugd heeft daar net zoveel moeite mee.

Beantwoording door indiener tegenvoorstel

In het kader van vergelijk NBV en HSV wijst ds. Visser op het nieuwste boekje van prof. Van Bruggen over de namen van de Here Jezus die de NBV gebruikt. Prof. van Bruggen zegt daarin meerdere keren: wanneer je echt wil weten wat er staat dan moet je kijken naar wat er in de HSV staat. En dan geeft hij de HSV weer. Niet onbelangrijk als we het over betrouwbaarheid hebben.

Hij ondersteunt de bezwaren wanneer we besluiten de HSV niet in te voeren. Dan maken we het ons heel erg moeilijk om met nieuwe argumenten te komen om het weer op tafel te krijgen.

Zelf hebben we niet de kracht om een herziening van de NBG 51-vertaling te realiseren. Dan overspelen wij onszelf. We moeten het doen met wat anderen voor ons gedaan hebben.

En dan is de HSV een verantwoorde keuze gezien vanuit het gebruik en ook met de grondtekst ernaast. Dan zijn er best bezwaren. Die zijn erbij de NBG 51-vertaling en de Statenvertaling ook. Maar wanneer je de NBV tegen over de HSV zet en die gebruik ik dagelijks, dan heb je met de HSV met een redelijk verstaanbare en betrouwbare vertaling te maken. Wie ooit mijn verklaring van Hooglied heeft gelezen weet dat ik het beslist niet eens ben met het hoofdletter gebruik in Hooglied in de HSV. En zo zijn er meer dingen. Maar die kunnen we verduidelijken. Het gaat nu om de hele vertaling.

Besluitvorming

Op voorstel van ds. Visser wordt de derde grond van het tegenvoorstel:

- Het geeft een betere aansluiting bij de oecumene in ons land.

Het tegenvoorstel wordt eerst in stemming gebracht en met 13 stemmen voor aangenomen. 1 deputaat blijft buiten stemming.

Besluit

De synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, Dalfsen 6 oktober 2018, heeft, na kennisgenomen te hebben van het rapport over de HSV en de bespreking daarna, besloten de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik.

Gronden

De HSV is als vertaling gelijkwaardig aan de vertaling van het NBG uit 1951.

De taal van de HSV is in onze tijd beter verstaanbaar.

Het geeft een betere aansluiting bij de oecumene in ons land.

Decharge

Onder dank voor de verrichte werkzaamheden en het uitgebreide rapport worden deputaten gedechargeerd.

Artikel 10. Reformatorisch Theologisch Seminar te Heidelberg (RTS)

(agenda 9.21 en 9.22)

Voorstel:

Schrijven van de Gereformeerde Kerk Hardenberg e.o. d.d. 4 september 2018

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De kerkenraad van de GK Hardenberg e.o. legt het bijgaande voorstel aan uw vergadering voor. Dat doet hij op verzoek van meerdere kerken uit ons kerkverband. De wijze waarop de GK Hardenberg (e.o.) de steunverlening aan het RTS heeft willen verzorgen, heeft namelijk tot nu toe verschillende kerken doen besluiten het verzoek tot samenwerking af te wijzen. De kerkenraad hoopt, dat een verandering in "aanpak" de nodige eenstemmigheid tot gevolg heeft.

We wijzen u er met nadruk op, dat het RTS in Heidelberg afhankelijk is van giften. De opleiding, die zich slechts één docent kan veroorloven, staat midden in een land en een werelddeel, waarin het evangelie van onze Here Jezus Christus steeds meer aangevallen wordt. We zien het als blijk van Gods genade dat er in Heidelberg mannen worden opgeleid, die het evangelie onder vaak moeilijke en armelijke omstandigheden willen verkondigen.

Waar we zelf zoveel van de HERE ontvangen hebben en krijgen, hopen we dat de roep van medebroeders door uw vergadering gehoord wil worden.

Wij bidden in overleg en besluitvoering uw vergadering wijsheid in de HERE toe.

Met broedergroet,

Voorstel tot ondersteuning van het Reformatorisch Theologisch Seminar te Heidelberg.

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, in vergadering bijeen te Harderwijk, op 6. oktober 2018,

Overwegende

- Dat de GK Hardenberg e.o. sinds juni 2017 op particulier initiatief de kerken binnen de GKN gevraagd heeft met haar het RTS te Heidelberg te ondersteunen
- Dat verschillende kerken inmiddels positief en na de gemeentes te hebben gehoord, hebben besloten hun zusterkerk op haar verzoek mee te helpen de genoemde opleiding te ondersteunen

Verder overwegende

- Dat de GS van de GKN in maart 2018 afgevaardigden van de SERK in haar midden heeft ontvangen en besloten heeft met dit kerkverband een zusterkerkrelatie aan te gaan;
- Dat de docent aan het RTS, dr. V. d'Assonville, als predikant aan deze SERK is verbonden,
- Dat het RTS zich in een fase bevindt waarin ze toegroeit naar een kerkelijke inbedding binnen de SERK
- Dat er binnen de kerken verlangen bestaat door nauwer contact op de hoogte te blijven van ontwikkelingen en faseringen omtrent het RTS

Verder overwegende

- Dat het RTS als opleiding zendelingen uitstuurt binnen Duitsland en overige Europese landen
- Dat de geestelijke nood in Europa steeds meer duidelijk en zichtbaar wordt in het aantal zeer kleine gereformeerde kerkverbanden

Besluit 1:

Om de GK Hardenberg e.o. op haar verzoek op te dragen namens de GKN als steunverlenende kerk voor het RTS op te treden en van de verleende steun verantwoording te doen aan de GS van de GKN.

Gronden:

- De kerken van de Here Jezus Christus zullen hun zendingsroeping vervullen, zoals de Here Jezus dat heeft opgedragen in Matt. 28: 18 e.a.p. en gezamenlijk is afgesproken in art. 24 K.O.
- Het contact dat de GK Hardenberg (e.o.) inmiddels met het RTS heeft biedt goede mogelijkheid om voor de kerken van de GKN op te treden;
- Van de kerk te Hardenberg mag verwacht worden dat zij verantwoording aflegt van gelden die door het kerkverband zijn opgebracht.

Besluit 2:

Om de GK Hardenberg e.o. te machtigen een jaarlijks quotum van de kerken te vragen van 40, = per ziel, ten bate van het RTS in Heidelberg.

Grond:

- Het gestelde bedrag biedt een substantiële bijdrage aan de jaarlijkse begroting van het RTS;
- De geestelijke nood in Duitsland en andere landen in Europa maakt de hulpverlening dringend noodzakelijk en mag offers vragen;
- Het ligt op dit moment niet in het vermogen van de kerken om meer bij te dragen dan het gestelde bedrag per ziel.

Bijlagen:

- Financieel rapport 2018 en begroting RTS 2018

Toelichting

Namens de kerk van Hardenberg geeft ds. Van der Wolf een toelichting op het ingediende voorstel. Hardenberg is dankbaar voor de steun die tot nu toe is binnengekomen. Ook de afgelopen zomer kwam er na een oproep een dusdanig groot bedrag binnen dat het RTS ook in de zomermaanden ondersteund kon worden. Het geeft aan dat het draagvlak in de kerken groot is. Dat geeft vertrouwen dat er op een goede manier overlegd kan worden over de voortgang van de steun.

Student Schuster is inmiddels klaar. In het kader van de zusterkerkrelatie zullen predikanten uit de GKN bij het kerkelijk examen zijn. Er is vrucht vanuit de opleiding binnen de kerken in Duitsland. Dat mag zeker mee wegen.

Volgende week zaterdag is de opening van het academisch jaar. We hopen daar bij te zijn. Allemaal feiten die ons dankbaar stemmen en die aangeven dat er een band is tussen Duitsland en Nederland. In Heidelberg is een plek voor gereformeerde studenten om kennis te nemen van de gereformeerde theologie en dat naar buiten te vertalen in zending- en evangelisatiearbeid. Kostbare dingen waarin we als kerken, die weten wat afhankelijk zijn inhoudt, iets mogen betekenen richting Duitsland. Het is fijn dat de broeders uit Duitsland er vandaag ook bij zijn. Mochten er vragen zijn over structuur en voortgang van het RTS dan kan br. Linderkamp daar antwoord op geven.

Bespreking

1^e informatieve ronde.

Br. Rook, afgevaardigde van de GK Kampen worstelt met de vraag: Hoe gaan we, als we als GKN steun gaan verlenen, hier op een goede manier GKN-breed mee om? Als we steun toezeggen, hoe krijgt dat vorm? Je kunt enthousiast beginnen maar hoe houden we het in stand? En als het niet meer gaat, hoe moet je het beëindigen? Dat kan heel moeilijk zijn. Voor de duidelijkheid, Kampen ondersteunt het initiatief en staat open voor samenwerking. We zien graag dat we het GKN breed inzetten en vorm geven. Je neemt een grote verantwoordelijkheid op je, ook naar het RTS waar een bepaalde geldstroom naar toe gaat. Het vaststellen van een bedrag van € 40,00: moet de CFB dat niet bepalen? De CFB kan iets van de financiële draagkracht zeggen en kan dat jaarlijks toetsen. Misschien moeten we eerst als GKN het besluit nemen dat we het RTS gaan steunen.

In de brief wordt verwezen naar onze zendingsopdracht. Br. de Bruijne is het daar mee eens. We hebben een zendingsopdracht in het steunen van het RTS. Een beperkte opdracht. Hij vraagt zich wel af of dit het begin en het einde is van onze zendingsopdracht? En wat onze zendingsopdracht dan in Nederland is? Zou het niet verstandig zijn dat de Synode een commissie van advies aanwijst om dit verder te onderzoeken?.

Br. Vreugdenhil van de GK Ede e.o. geeft aan dat zijn opmerkingen in de lijn liggen van wat de broeders uit Kampen hebben ingebracht.

In de Nederlandse ethiek van het ondersteunen van goede doelen zit ook altijd een stuk bewaking. Wordt het geld goed gebruikt? Aan de ene kant klinkt dat eigenlijk heel vervelend. Aan de andere kant weten we juist als christenen hoe belangrijk het is om als broeders op elkaar toe te zien. Tot zijn genoegen zit er een financiële verantwoording bij de stukken. Daar is hij blij mee. Graag zou br. Vreugdenhil zien dat in het voorstel verwoord wordt op welke manier wij niet alleen geld sturen, maar ook hoe we verder samenwerken. Met het oog daarop maakt hij een opmerking bij de derde grond van besluit 2 waar gesproken wordt over het vermogen van de kerken om bij te dragen. Wij weten niet hoe groot de draagkracht is. De ervaring leert dat gemeentes willen bijdragen naar dat er nodig is. Dat is soms enorm rekbaar. Waarop is het 'niet in staat meer bij te dragen' gebaseerd? Hij zou dat graag geschrapt zien. Een meer realistische grond is volgens hem dat bij de hoogte van deze bijdrage we een substantiële bijdrage geven zonder dat we de financiële zeggenschap over nemen. Hij zou liever niet willen dat we de financiële meerderheid krijgen.

Ook br. Ten Brinke van de GK Assen Boerakker stemt in met wat al verwoord is door de afgevaardigden van Kampen. Een praktische vraag in de kerkenraad was: wie stelt het quotum vast? Is dat de kerk van Hardenberg? We zien de steunverlening en het vaststellen van het quotum graag breder.

Komt het vaststellen door een plaatselijke kerk voor andere plaatselijke kerken niet in strijd met art 83 KO?

In het kader van de 1^e informatieve ronde vraagt ds. Heres waarom het voorstel is om het via Hardenberg te doen en waarom niet via de CFB.

Dr. Bas geeft als afgevaardigde van GK Dalfsen aan dat ook Dalfsen positief staat tegenover steun aan het RTS. Er is ook altijd bijgedragen. Toch zijn er vragen over de wijze waarop in het voorstel de hoogte van de steun wordt bepaald. Vooral door wie. De vorige synode heeft de kerk van Hardenberg gevraagd om met voorstellen te komen voor een meer kerkverbandelijke inbedding van de kerkelijke contacten met het RTS. De vraag vanuit Dalfsen is of het met deze voorstellen ook werkelijk gebeurt wanneer Hardenberg de hoogte van de steun bepaalt. Het lijkt hen ook lastig voor Hardenberg om de draagkracht van de zusterkerken in te schatten. Ds. Bas legt de volgende vragen voor:

Waar is de stelling van grond 3 onder besluit 2 op gebaseerd?

Waarom zou het quotum niet jaarlijks opnieuw bepaald worden? Voor eens en altijd € 40,00 is wat merkwaardig.

Waarom geen rol weggelegd voor de CFB? De CFB kan inzicht hebben of krijgen wat redelijkerwijs de draagkracht van de kerken is.

Beantwoording door ds. Van der Wolf namens de kerk van Hardenberg.

Bij het bepalen van een quotum moet je ergens beginnen. Dat is gebeurd. Het voorstel is voor deze vergadering. Vandaag bepalen we wat het draagvermogen van de kerken is. De genoemde €40,00 is niet voor eens en altijd. Bij de jaarlijkse financiële verantwoording wordt in de regel meteen een quotum voor het volgend jaar bepaald en vastgesteld. Zo kennen we dat van de CFB en zo heeft de zending ook altijd gewerkt. Omdat het een zendingszaak is, is het niet ondergebracht bij de CFB. Dat is ook de reden geweest dat Hardenberg het tot nu toe buiten de vergadering heeft gehouden. Dus niet onderbrengen bij onze eigen financiën, maar een gescheiden geldstroom. In de lijn van de kerkelijke afspraken tot nu heeft Hardenberg op verzoek van de vorige synode het voorstel ingediend. In de loop van de tijd kunnen we wel kijken hoe het gaat. Opnieuw beginnen en eerst een commissie aan het werk zetten is niet uit te leggen. Er ligt een voorstel van een kerk, er kunnen tegenvoorstellen ingediend worden. Daar kan van alles in verwerkt worden.

Informatie vanuit het RTS.

Br. Linderkamp vertelt het een en ander over het ontstaan van het RTS, de samenwerking RTS/SERK, over de organisatie, de toekomst en huidige stand van zaken.

Het Reformatorisch-Theologisch Seminar (RTS) te Heidelberg en de beide gemeenten die thans bestaan als Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirche (SERK) en die samen een kerkverband vormen in Duitsland, zijn op een bijzondere manier aan elkaar verbonden.

Br. Linderkamp is zelf ouderling van de gemeente te Hannover en lid van het curatorium van het RTS.

Dr. d' Assonville is als rector en docent aan het RTS verbonden en is als predikant in Hannover werkzaam

In april 2012 is het RTS opgericht in een vergadering in Hannover, waarin vanuit Nederland prof. dr. W. Maris, met de ondersteuning van prof. dr. J. Douma, participeerde. In Hannover was tot op dat moment de ART gevestigd, waar dr. Douma en dr. Maris bestuurlijk bij betrokken waren. De samenwerking in de ART was onmogelijk geworden.

De dringende oproep van studenten aan dr. Douma en dr. Maris om een mogelijkheid te scheppen hun studie op een andere manier voort te zetten, gaf de doorslag om een nieuwe theologische opleiding te stichten. Het was een stap in het geloof, dat in Duitsland een Bijbelgetrouwe gereformeerde theologische opleiding op academisch niveau in de ontstane lacune zou voorzien. Vanuit die diepe ernst is de stap gezet. En we zijn daar niet in beschaamd geworden.

Al spoedig na de oprichting werd het contact met de SERK in Heidelberg serieuzer, maar nog niet formeel. Door de genoemde problemen was het afstandelijk. Br. Linderkamp was vanaf de oprichting betrokken bij het RTS. Eerder had hij zitting in de Stichtingsraad van de ART. Het contact met de SERK in Heidelberg leidde er toe, dat ds. Heck tot het curatorium van het RTS toetrad. Hij is vicevoorzitter.

Inmiddels is de al bestaande huisgemeente in wording in Hannover ook geïnstitueerd als SERK.

In het bestuur van het RTS is vanaf het begin intensief als beleid aan de orde geweest, dat de opleiding gericht was op het missionaire doel van gemeentestichting.

Daarbij werd in het contact met de SERK over en weer uitgesproken dat theologische opleiding een kerkelijke verantwoordelijkheid is, en dat het RTS dus ook dat doel nastreeft om een kerkelijke opleiding in Duitsland te worden. De beperkte bemanning van het RTS (en van de SERK) maakt het voorlopig nog niet haalbaar dit volledig te realiseren, vandaar dat het curatorium -de 'Vorstand'- vanuit een achterban in Nederland wordt ondersteund. Vanaf het begin is steeds een Nederlander voorzitter van het bestuur geweest. Waar het naar toe moet daarover zijn RTS en SERK het vanaf het begin steeds eens geweest.

Het RTS is vanaf de start georiënteerd op de zending. Wij leiden zendelingen op voor in het eigen land. In Duitsland is gereformeerd nauwelijks bekend er zijn er geen zelfstandige gereformeerde kerken buiten de twee die er nu zijn. Het werk was daarom vanaf het begin van het RTS heel moeilijk. De kring van de donateurs is in Duitsland buiten de gemeenten heel beperkt. Bij de stichten waren er drie personeelsleden d' Assonville en twee collega's. Maar wegens de financiële beperkingen moest er gekrompen worden. Wij waren bijna op het punt dat een ander voltijds theoloog, een Amerikaans predikant, die in Duitsland opgegroeid is, als voltijds collega het RTS zou komen versterken. Wegens privé omstandigheden ging dat niet door. Op dit moment maken we gebruik van gastdocenten. We zijn dankbaar dat ds. Van der Wolf oefent in het Duits. We hopen dat er vanuit de GKN ook broeders zijn die in het Duits colleges kunnen geven. Nu zetten we Duitse collega's en Amerikaanse collega's die Duits kunnen spreken in. Dat aanbod dekt het hele theologische spectrum. De gastdocenten werken meestal op vrijwillige basis en zonder vergoeding. Het is van het begin de bedoeling geweest om te zorgen voor een goede ondersteuning. Een brede basis met formele inbedding en toezicht. Vanuit het eigen land en vanuit buitenlandse kerken o.a. via het curatorium. Met de GKN willen we daar graag voor de toekomst over nadenken. Ook wat het curatorium betreft. Het toezicht betreft natuurlijk de colleges maar ook een toezicht op de financiën. Daar zijn we heel open en eerlijk in. Natuurlijk is inspraak mogelijk. De ondersteuning waar we nu een pleidooi voor houden en waar u over spreekt betreft in de eerste plaats financiële ondersteuning voor het opleiden van zendelingen. Studenten uit en voor Duitsland zelf. Maar daar stopt het niet. Het mooie is dat er ook andere buitenlandse studenten zijn. Er is een Koreaan, er zijn Aziatische studenten er is een Mexicaan en er zijn Spaanssprekende studenten. Het RTS als zendingschool vraagt vandaag niet slechts financiële steun maar ook inhoudelijk en betrokkenheid van uw predikanten. We zijn heel dankbaar als afgevaardigden van het heel kleine kerkverband van de SERK hier op uw synode vertegenwoordigd te kunnen zijn. Op weg naar de volgende belangrijke kerkelijke stap van de inbedding van het RTS en de organisatie van de steun aan het RTS. Ook in de huidige moeilijke financiële situatie van het RTS vertrouwen we op de Here.

2^e ronde

Ds. Visser wijst er op dat het aanwijzen van GK Hardenberg als steunverlenende kerk helemaal ligt in de lijn van de kerkelijke traditie die we kennen. We hebben altijd het instituut van zedende kerk gekend. Volgens hem zou het ongezond zijn als de CFB daar over zou gaan. De CFB gaat alleen over de financiën van het kerkverband. Hier gaat het om een zedingszaak. Ds. Visser stelt voor aan het besluit toe te voegen dat de kerk van Hardenberg elk jaar in de synode van oktober een voorstel doet voor de hoogte van het quotum. Dat Hardenberg elk jaar met een verantwoording komt staat al in het voorstel. Grond 3 bij voorstel 2 kan wat hem betreft geheel vervallen.

We hebben hier te maken met belangrijk werk dat de Here op onze weg heeft gelegd. Of het hierbij blijft weten we niet. De genoemde € 40,00 lijkt hem een reëel bedrag. We wil hij bij de begroting van de CFB voorstellen het daar genoemde quotum te verlagen. Het moeten gescheiden geldstromen blijven. Ds. Visser is van mening dat we niet alles moeten willen controleren. Er is daar een curatorium dat daar op de financiën toeziet. Hardenberg krijgt van ons de bevoegdheid en verantwoordelijkheid om dat te doen. Hardenberg legt op de synode elk jaar verantwoording af. Dan is alles in de vorm gegoten zoals wij het kerkelijk ook gewend waren.

Br. Vreugdenhil constateert dat we het er over eens zijn dat we willen steunen. Substantieel. De tekst van het besluit kan wat helderder. Graag zou hij in het besluit tot uiting zien komen dat er niet alleen financiële maar ook inhoudelijke steun is gewenst. De laatste grond onder besluit 1 zou hij willen verbreden door te lezen:..... dat zij verantwoording aflegt van de gegeven steun waaronder het geld dat door het kerkverband is opgebracht.

De 3^e grond onder voorstel 2 kan ook wat hem betreft vervallen. Daarvoor in de plaats stelt hij voor op te nemen: op deze wijze geven we een substantiële bijdrage zonder dat we financieel dominant worden. De teksten van de voorgestelde amendementen zal br. Vreugdenhil aan de preses overhandigen.

Br. de Bruijne kijkt nog even terug hoe het allemaal gegaan is. Hij is blij met de informatie zoals br. Linderkamp en dr. d' Assonville die hebben gegeven. Die informatie is belangrijk. Als kerkenraad moeten we ons ook verantwoorden naar de gemeente toe.

Br. Peters roept op om samen de broeders van onze zusterkerken te steunen. Ze hebben daar gewoon geld nodig. Hij is er van overtuigd dat de verantwoording over die steun gaat komen omdat we daar allemaal van harte toe bereid zijn. Dat daar ook zakelijke afspraken over gemaakt moeten worden spreekt voor hem vanzelf.

Br Hutten van GK Zwolle e.o. meldt dat Zwolle er eerst wat gereserveerd in stond. Hoe het was opgezet, het proces. Met de inbedding in het kerkverband zoals dat vandaag gebeurd is hij blij. De reserves die er eerst waren zijn daarmee weggenomen. Over de hoogte van het bedrag wil hij niet discussiëren.

Ds. Heres van de kerk te Zwijndrecht hoopt dat de andere afgevaardigden net zo als hij zonder last of ruggespraak kunnen spreken en besluiten. Hij steunt het amendement van ds. Visser en ziet het voorgestelde bedrag als bescheiden.

Dr. Bas vraagt aandacht voor de verplichtingen die de broeders en zusters in Kampen zijn aangegaan. Bij zijn komst is aan de gemeente gevraagd de VVB te verhogen. Dat is ook gebeurd. Aanzienlijk. Maar het is niet makkelijk om het op te brengen. Nu kan de gemeente nog gebruik maken van reserves. Op een later moment moet misschien een beroep worden gedaan op het kerkverband. Het moet wel kunnen. € 40,00 is een flink bedrag. In de GKv was het € 25,00.

Beantwoording door ds. Van der Wolf namens de kerk van Hardenberg.

Gelet op de bespreking stelt ds. Van der Wolf voor om een derde besluit aan het voorstel toe te voegen waarin Hardenberg de opdracht krijgt met een instructie voor de steunverlenendekerk te komen. Daarin kunnen dan de zaken die genoemd zijn een plaats krijgen en kunnen we nu verder op basis van het huidige voorstel. Vanuit de vergadering is er steun voor dit voorstel.

3^e ronde

Op voorstel van de preses wordt eerst de balans opgemaakt

Ter tafel ligt het voorstel van Hardenberg. Daarop zijn de volgende amendementen ingediend:

- Ds. Visser stelt voor om toe te voegen: dat de kerk van Hardenberg elk jaar in de synode van oktober een voorstel doet voor de hoogte van het quotum.
- Verder is voorgesteld om grond 3 bij besluit 2 te laten vervallen.
- Br. Vreugdenhil stelt voor de laatste grond onder besluit 1 te verbreden door deze als volgt te wijzigen:..... dat zij verantwoording aflegt van de gegeven steun waaronder het geld dat door het kerkverband is opgebracht.
- In plaats van grond 3 onder besluit 2 stelt hij voor op te nemen: op deze wijze geven we een substantiële bijdrage zonder dat we financieel dominant worden.

Verder stelt de kerk te Hardenberg voor als 3^e besluit toe te voegen:

- De kerk van Hardenberg op te dragen de kerken in de eerstvolgende GS te dienen met een instructie ten aanzien van haar taak als steunverlenende kerk voor het RTS.

Ds. Visser gaat er vanuit dat de toevoeging die hij voorstelt geregeld wordt in de instructie en trekt daarom het door hem ingediende amendement in. Ook br. Vreugdenhil trekt de door hem ingediende amendementen in. Het voorstel om de 3^e grond bij besluit 2 te laten vervallen wordt overgenomen door Hardenberg.

Op de vraag van br. de Bruine over de onderbouwing van de € 40,00 antwoordt ds. Van der Wolf dat het bedrag een resultaat is van wat er het afgelopen jaar is binnen gekomen en wat er eigenlijk nodig is en waar draagvlak voor zou zijn.

Besluitvorming

Besluit 1 wordt aangenomen met 13 stemmen voor en 1 onthouding

Besluit 2 wordt aangenomen met 11 stemmen voor en 3 onthoudingen

Besluit 3 wordt aangenomen met 14 stemmen voor.

Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, in vergadering bijeen te Harderwijk, op 6. oktober 2018, besluit:

1. Om de GK Hardenberg e.o. op haar verzoek op te dragen namens de GKN als steunverlenende kerk voor het RTS op te treden en van de verleende steun verantwoording te doen aan de GS van de GKN.

Gronden:

- De kerken van de Here Jezus Christus zullen hun zendingsroeping vervullen, zoals de Here Jezus dat heeft opgedragen in Matt. 28: 18 e.a.p. en gezamenlijk is afgesproken in art. 24 K.O.
- Het contact dat de GK Hardenberg (e.o.) inmiddels met het RTS heeft biedt goede mogelijkheid om voor de kerken van de GKN op te treden;
- Van de kerk te Hardenberg mag verwacht worden dat zij verantwoording aflegt van gelden die door het kerkverband zijn opgebracht.

2. Om de GK Hardenberg e.o. te machtigen een jaarlijks quotum van de kerken te vragen van 40, = per ziel, ten bate van het RTS in Heidelberg.

Gronden:

- Het gestelde bedrag biedt een substantiële bijdrage aan de jaarlijkse begroting van het RTS;
- De geestelijke nood in Duitsland en andere landen in Europa maakt de hulpverlening dringend noodzakelijk en mag offers vragen;

3. De kerk van Hardenberg op te dragen de kerken in de eerstvolgende GS te dienen met een instructie ten aanzien van haar taak als steunverlenende kerk voor het RTS.

De preses feliciteert het RTS en ook de SERK met dit zo belangrijke besluit. De broeders Linderkamp en d' Assonville spreken hun dank uit.

Artikel 11. De Gereformeerde Kerken (hersteld)

(agenda 9.5 en 12.6)

De ingekomen brief van de GS DGK Lansingerland, agendapunt 9.5. en het vertrouwelijke rapport van deputaten Eenheid gereformeerde belijders met de daarin genoemde voorstellen zullen gelijktijdig worden behandeld.

Schrijven d.d. 2 juni 2018 van de GS DGK Lansingerland 2017-2018

Geachte broeders,

De generale synode van De Gereformeerde Kerken (DGK) heeft in de afgelopen maanden vergaderd. Op zaterdag 7 april 2018 heeft de synode gesproken over twee brieven die afkomstig waren van twee synodes van uw kerken. Het betrof de brief van 12 maart 2016 en de brief van

17 maart 2018. Ook lag ter tafel het rapport van de deputaten van onze kerken, die in gesprek zijn geweest met deputaten van uw kerken.

De synode spreekt haar hartelijke dankbaarheid uit over de gesprekken die er geweest zijn tussen de deputaten. Dankbaarheid voor het feit dat er in de gesprekken ook vooruitgang is geboekt, onder Gods zegen. Er is sprake van verdere toenadering en met betrekking tot een aantal aspecten is er ook meer duidelijkheid gekomen. Juist omdat er sprake is van erkenning over en weer als kerken die willen staan op het fundament van de Heilige Schrift en die zich binden aan de gereformeerde belijdenis en die de kerkregering zo willen inrichten, dat deze in overeenstemming is met Schrift en belijdenis. Juist daarom is het goed en belangrijk om elkaar te spreken. Door middel van open gesprekken kom je verder. En kan je onderzoeken of het ook daadwerkelijk mogelijk is om niet alleen te spreken met elkaar, maar ook te werken aan verdere toenadering en, als de Heere het geeft, kerkelijke eenwording. Want we twijfelen er niet aan, geachte broeders, dat het zoeken naar deze kerkelijke eenwording over en weer wordt ervaren als roeping van Christuswege en als vurige wens.

In de gesprekken die hebben plaatsgevonden zijn verschillende onderwerpen de revue gepasseerd en enkele onderwerpen konden al worden afgerond, omdat daar overeenstemming over is. De synode nam hier met dankbaarheid kennis van. Tegelijk is nog niet doorgesproken over alle onderwerpen die door beide kerken op de agenda zijn geplaatst. Wat duidelijk werd uit uw beide brieven en uit de rapportage van onze deputaten is dat u niet alleen in maart 2016 maar ook nu, maart 2018, dat u gesprekken alleen wilt voortzetten als aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Bepaalde uitspraken en formuleringen van DGK-zijde ziet u als belemmeringen, die eerst door DGK zouden moeten worden weggenomen, alvorens er verder gesproken kan worden tussen de deputaten van beide kerkverbanden. Wat u daarin als een bijzondere belemmering hebt ervaren is een artikel in het kerkblad van onze kerken, de Bazuin. In dat artikel werd een aantal citaten gegeven van vroegere synodebesluiten met betrekking tot uw kerkverband en uit een brochure die ontstaan is in een plaatselijk conflict in de kerken. De synode heeft haar teleurstelling uitgesproken over het feit dat een artikel in het blad De Bazuin voor u een zodanig struikelblok is dat het verdergaand gesprek belemmert. Immers het betreffende artikel, dat op persoonlijke titel geschreven is, kan niet beschouwd worden als een officiële uitspraak van het kerkverband van DGK, ook al is het geplaatst in het kerkblad van ons kerkverband.

De deputaten van onze kerken hebben uw synode er op gewezen (dd. 22 maart 2016) dat de instructie, zoals de synode van Groningen 2014-2015 dat aan deputaten heeft gegeven, gesprekspunten waren, die van de kant van onze deputaten ter tafel dienden te worden gebracht. Dus geen oordelen en geen voorwaarden, maar gesprekspunten, waarover doorgesproken dient te worden. De huidige synode sluit zich bij deze interpretatie aan, zo is het geschreven en bedoeld in de instructie van toen. De synode is dankbaar dat u niet twijfelde aan de uitleg van onze deputaten en hoopt dat het misverstand, wat blijkbaar gerezen is, bij dezen weggenomen is. De synode acht het daarom zeker zinvol om de gesprekken weer voort te zetten. Het liefst zelfs zo spoedig mogelijk en op korte termijn. Wij zien dit niet alleen als zinvol, maar ook als een roeping van Gods wege, juist omdat er zoveel herkenning is over en weer. In de beoogde gesprekken kunnen wat ons betreft de onderwerpen aan de orde komen, die nog op de agenda open zijn gebleven. Dan kan er ook gesproken worden over oordelen over en weer en de perceptie van het verleden, zoals deze in uw kerken en in onze kerken leeft. Wat zou het goed zijn om ook hierover te spreken. Zodat na gesprekken de veroordelingen uit het verleden ook echt tot het verleden kunnen gaan behoren. Zodat we elkaar niet (langer) veroordelen, maar juist samen verder mogen gaan. De Heere geve het!

Omdat er voortgang is geboekt heeft de synode in haar laatste vergadering de instructie van onze deputaten gewijzigd, ten opzichte van de vorige instructie. Het is goed om daarbij te melden dat, als de gesprekken een goede voortgang hebben, de deputaten ook de bevoegdheid hebben om een synode bijeen te roepen om de uitkomsten van de gesprekken te bespreken. Dit alles kunt u, samen met de synodebesluiten van onze synode inzake uw kerken, vinden in de bijlage van deze brief en later in de publieke acta van onze synode.

We wensen u veel wijsheid van de Heere in uw vergadering en besluitvorming. En we hopen van harte dat er zo snel mogelijk een vervolg kan worden gegeven aan de gesprekken. Want, broeders, ons hart gaat naar u uit.

*Met een hartelijke broedergroet,
namens de synode DGK Lansingerland,
M.A. Sneep, preses
E. Heres, assessor
B. Lourens, eerste scriba
C. Koster, tweede scriba*

Bijlage

- 1. Besluit inzake GKN*
- 2. Instructie deputaten ACOBB van DGK inzake de GKN*

Bijlage 1

De Generale Synode van Lansingerland van De Gereformeerde Kerken (hersteld) in vergadering bijeen te Zwolle op 7 april 2018 overweegt

- 1. dat het gewraakte artikel in de Bazuin slechts citaten weergeeft van stukken uit de Acta van de vorige DGK-synode, en uit een brochure van DGK Zwolle. Wel is het plaatsen van dit artikel ongelukkig qua timing.*
- 2. dat via het voeren van gesprekken tussen afgevaardigden van DGK en de GKN de perceptie en de principiële aspecten van de recente kerkgeschiedenis van beide kanten besproken kan worden en zo bezwaren over en weer ook weggenomen kunnen worden.*
- 3. Dat het voor deze gesprekken van belang is dat er over de te bespreken fundamentele zaken overeenstemming is bereikt.*

besluit

- 1. met teleurstelling kennis te nemen van het feit dat de GS van GKN van 17 maart 2018 door het stellen van de eis aan het kerkverband van DGK om zich publiek te distantiëren van een artikel in het blad De Bazuin een onbillijke en niet te rechtvaardigen voorwaarde stelt voor de voortzetting van de gesprekken tussen DGK en GKN.*
- 2. de uitnodiging tot het gesprek, gedaan door de GS van Groningen 2014/15, te handhaven, in afwachting van de reactie van de GKN, om alsnog met elkaar de gesprekken te vervolgen over de overgebleven onderwerpen.*
- 3. uit te spreken de GKN te zien als kerken die willen staan op het fundament van apostelen en profeten, wat de basis moet zijn voor verdere samensprekingen.*
- 4. een brief te doen uitgaan naar het kerkverband van de GKN, waarin de uitnodiging tot gesprek wordt herhaald en waarin de intenties van de gehandhaafde uitnodiging worden toegelicht.*
- 5. deputaten ACOBB op te dragen diligent te blijven op mogelijke openingen voor gesprek met de GKN en hen te machtigen dit gesprek aan te gaan.*

Gronden

- 1. Het gewraakte artikel in De Bazuin is als zodanig geen officiële verklaring van het kerkverband van DGK. Over de betreffende inhoudelijke aspecten van het artikel kan een synode pas uitspraken doen nadat de beoogde gesprekken daarover tussen DGK en GKN gevoerd zijn.*

2. Er wordt ten onrechte aan voorbijgegaan dat de deputaten ACOBB de wettige vertegenwoordigers zijn van het kerkverband, in het gesprek met de GKN.
3. Ook al wordt er door de GKN een belemmering gezien voor de voortgang van het gesprek en kan voortgaand contact niet worden afgedwongen, dat neemt niet weg dat de uitnodiging van de GS van Groningen 2014/15 onverminderd van kracht blijft vanuit de toen geformuleerde roeping.
4. De brieven van de GKN d.d. 12 maart 2016 en 17 maart 2018 vragen om beantwoording door de synode. Tevens bevestigt de synode dat zij het handelen van de deputaten in de afgelopen periode heeft goedgekeurd.
5. Het voeren van de gesprekken namens de synode behoort tot de taken van de deputaten ACOBB.

Bijlage 2

Aan de deputaten is opgedragen, wat betreft het contact met de GKN

17. Zij zullen contact te zoeken met de landelijke vergadering van de GKN om zo mogelijk te komen tot gesprekken, waarbij het volgende wordt nagestreefd:

- a. Vaststellen of DGK en GKN op het zelfde fundament staan (het fundament van apostelen en profeten, Efez. 2:20) en daarop ook hetzelfde bouwwerk bouwen (1 Kor. 3: 10 vv.: Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een kundig bouwmeester het fundament gelegd, waarop een ander voortbouwt. Maar ieder zie wel toe, hoe hij daarop bouwt. Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk Jezus Christus, kan niemand leggen. Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi, of stro, ieders werk zal aan het licht komen Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, en hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken). Er zal dan ook in de onderlinge gesprekken duidelijkheid moeten komen of er overeenstemming is over fundamentele zaken zoals omgaan met de Schrift, de Gereformeerde belijdenis en de kerkorde en het functioneren daarvan.
- b. van de kant van DGK zullen de volgende gespreksondewerpen aan de orde komen:
 1. de leer over de kerk (art. 27-29 NGB) vooral de katholiciteit van de kerk;
 2. het samenleven naar de gereformeerde kerkorde, met daarbij te betrekken
 - a. het gezag van meerdere vergaderingen (art. 35 KO)
 - b. Het functioneren van art. 31 KO met betrekking tot appenzaken
 - c. het functioneren van art 67 met betrekking tot te zingen liederen in de eredienst;
 3. Scheuringen en schorsingen;
- c. De resultaten van het contact met GKN te rapporteren op de volgende generale synode.
- d. In geval van zeer positieve bevindingen m.b.t. het onder 1 a.-c. genoemde, zo nodig aan deputaten ad. art. 49 voor te leggen of er reden is om een vervroegde synode bijeen te roepen.

Voorstel

Deputaten Eenheid gereformeerde belijders stellen voor om uit te spreken:

De Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) herkennen De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) op basis van hun publieke belijdenis en op de gevoerde gesprekken als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten.

Gronden:

1. De DGK erkennen het gezag van heel de Schrift
2. De DGK binden zich aan de gereformeerde belijdenis
3. Er zijn verschillen in opvatting over de kerk, maar zolang er niet boven Schrift en belijdenis wordt gebonden, vallen die binnen de bandbreedte van de katholieke kerk

Deputaten stellen verder voor uit te spreken:

Het door DGK bedoelde gesprek kan niet worden hervat zonder de uitspraak van DGK dat de GKN herkend worden als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten.

Gronden:

1. *Er is uitvoerig gesproken over de leer over de kerk en over het Schriftgezag, waarbij ook de opvattingen van prof. J. Douma zijn besproken. Daarmee zijn de fundamentele onderwerpen uit de agendapunten van de kant van DGK behandeld. Samen met wat publiek aan informatie over de GKN verkrijgbaar is, levert dat voldoende materiaal om tot een dergelijke uitspraak te komen.*
2. *Alle overige agendapunten die de DGK willen bespreken, behoren tot de categorie kerkorde, kerkelijke rechtsspraak en kerkelijke geschiedenis en zijn volgens een gezamenlijk persverslag van niet-fundamentele aard. Dit deel van het gesprek hoort daarom niet gevoerd te worden voordat er van beide zijden herkenning is uitgesproken.*
3. *Door een dergelijke uitspraak door DGK wordt de nodige helderheid verschaft over hoe zij de GKN beschouwen en zou de betiteling 'schismatieke kerken' duidelijk weersproken zijn.*
4. *Voor eventuele verkennende contacten op een later moment biedt de instructie van het deputaatschap Eenheid Gereformeerde belijders voldoende ruimte en is geen nadere opdracht van de Generale Synode nodig.*

Deputaten stellen verder voor uit te spreken:

Op basis van de herkenning van de DGK als kerken die staan op het fundament van Schrift en belijdenis kan samenwerking worden gezocht op het terrein van ethische onderwerpen e.a.

Gronden:

1. *Terwijl voortgang van het gesprek in de toekomst mogelijk wordt geacht, kan het bereikte resultaat de kerken over en weer helpen om in publieke verdediging van het geloof en praktische vorming van het christen zijn elkaar van dienst te zijn.*

Tenslotte stellen deputaten voor:

De Generale Synode stuurt de volgende brief aan de eerstvolgende Generale Synode van de DGK en stuurt daarvan een afschrift naar deputaten ACOBB:

*Aan de Generale Synode.... van De Gereformeerde Kerken (hersteld)
Een afschrift van deze brief wordt gestuurd naar deputaten ACOBB*

Geachte broeders,

In het kerkelijke seizoen 2017/2018 hebben onze deputaten Eenheid Gereformeerde belijders samen met uw deputaten ACOBB op uitnodiging van uw Generale Synode van Groningen 2014/15 een serie gesprekken gevoerd. Naar aanleiding van de rapportage van deze gesprekken hebben de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) besluiten genomen.

*Voor de besluitvorming hebben wij ons gebaseerd op een gezamenlijke verklaring van beide deputaatschappen, gedaan op 17 februari 2017. In een gezamenlijk persverslag is uitgesproken dat **Schrift en belijdenis het fundament van de kerk vormen en dat de kerkorde, kerkelijke rechtsspraak en kerkgeschiedenis niet tot het fundament behoren.***

Allereerst is uitgesproken om u te herkennen als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten. Niet in ieder opzicht denken we helemaal gelijk, maar het is ook niet het fundament van de kerk dat we het in alles eens zijn. Wij verheugen ons zeer dat wij deze dingen in het huidige geestelijke klimaat mogen opmerken en we verwonderen ons.

Het door uw voorgangers bedoelde gesprek bevat, conform de meegegeven agendapunten, een mengeling van fundamentele en niet-fundamentele zaken. Omdat alle fundamentele zaken uit die agenda inmiddels besproken zijn, kan het door uw voorgangers bedoelde gesprek uiteraard

niet worden voortgezet zonder een uitspraak uwerzijds dat ook de GKN worden herkend als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten. Anders zouden wij immers een onkatholieke weg kiezen in de richting van een mogelijke vereniging? Wij dringen er bij u op aan deze uitspraak te doen.

Met broedergroeten,

Bespreking

1^e ronde

De stukken zijn duidelijk, van de 1^e informatieve ronde wordt geen gebruik gemaakt.

2^e ronde

In de 2^e ronde geven meerdere sprekers aan dat de brief van de DGK synode warm van toonzetting is. Drie sprekers hebben zich voor deze ronde opgegeven.

Hoewel de DGK synode zich niet distantieert van het artikel in De Bazuin en, aldus de eerste spreker, hij niet instemt met de argumenten die daarbij zijn genoemd, heeft hij de brief proberen te lezen met een heel positieve instelling. We hebben de opdracht elkaar waar mogelijk te vinden en met elkaar te spreken in de volgorde van verkennen, herkennen en erkennen. Het gebruik van die woorden is soms wat verwarrend zowel in de brief van de DGK synode als in de stukken van GKN deputaten.

Spreker raakte zijn positieve houding wat kwijt toen hij bijlage 2 bij de brief las. Waar gaan we over praten?

Dat we op hetzelfde fundament staan, het fundament van apostelen en profeten, prima, maar dan of we daarop ook hetzelfde bouwwerk bouwen? Niet meer over de fundamenten maar over het bouwwerk?

Praten over het hanteren van de kerkorde, over scheuringen en schorsingen? Wanneer we elkaar

kunnen vinden op het fundament dan kunnen we heel ver met elkaar gaan. Dan moet over een stuk

recente kerkgeschiedenis heen gestapt kunnen worden. We herkennen elkaar als kerken van Christus.

Spreker kan zich helemaal vinden in de voorstellen van deputaten al maakt hij zich zorgen over het vervolgesprek, wel of niet en in welk tempo.

De 2^e spreker denkt dat er twee kerkverbanden zijn die mot met elkaar hebben. En dan gaat het erom bij elkaar te komen, hoe dan ook. Het gaat om elkaars pretentie, wie we zijn. Wie de GKN is, dat wil de GKN horen uit de mond van DGK, zodat ze verder kunnen. Volgens spreker is het de pretentiekwestie die speelt. Hij ziet hierin een stuk strijd in het verleden terugkomen in de manier en in de vorm dat dit weer bij elkaar moet komen. Met de eerste uitspraak is hij heel erg blij. Je herkent elkaar als kerken van Christus staande op het fundament van apostelen en profeten. Dat is mooi. Maar dan kunnen we niet verder. Nu willen we eerst horen hoe de DGK ons bekijkt. Daar heeft spreker moeite mee, alsof het gaat om de zelftaxatie van de GKN uit de mond van de DGK. Als je kerk van Christus wilt zijn verklaar je dat je wil samenvoegen met ieder die op dezelfde basis staat. En als je kunt uitspreken dat DGK kerk van Christus is dan is dat prachtig, om dankbaar voor te zijn. Dan wil je inhoudelijke gesprekken en de dankbaarheid verder invullen. Spreker heeft moeite met het 2^e voorstel. Het is niet aan de GKN om DGK een uitspraak te ontlokken over wie de GKN is. Dat is de verantwoordelijkheid van DGK. Het derde voorstel geeft er blijk van dat deputaten de kerkelijke urgentie niet hebben erkend. Zo is het bij spreker binnengekomen

De derde spreker vraagt aandacht voor de gronden 2 en 3 onder het tweede voorstel van deputaten met name het gedeelte waarin staat: "en zou de betiteling 'schismatieke kerken' duidelijk weersproken zijn". De DGK synode zegt dat het artikel in de Bazuin als het gaat om schismatieke kerken, slechts citaten weergeeft uit de Acta van de vorige DGK synode en uit de brochure van DGK Zwolle. Volgens spreker durft DGK intern niet hardop te zeggen dat het niet juist is. Dit om de gelederen gesloten te houden. Hij ziet de omschrijving die de DGK synode geeft als positief. Spreker pleit er daarom voor in grond 3 te lezen:

"en zijn de GKN niet als 'schismatieke kerken' te betitelen". Hij dient daarvoor een amendement in dat vanuit de vergadering wordt ondersteund

Beantwoording deputaten

Is het een pretentiestrijd? Deputaten willen het vooral van de vergadering horen als instemming, niet dat deputaten het van de DGK willen horen. Waarom is het dan zo geformuleerd? Omdat we ergens wel aanvoelen dat het gesprek stopt. Het is dan ook niet zozeer een afwijzing dan wel een handreiking. Als u dat doet willen we graag verder met u in gesprek. Het is uiteindelijk positiever dan misschien wordt gedacht. Op grond van de gesprekken is er geen weg meer. De visie van DGK met name op de katholiciteit van de kerk maakt dat deze twee kerken zo niet als eenheid verder kunnen. Dat kunnen we ook niet met de HHK en CGK. Dat hoeft niet te betekenen dat je elkaar nooit meer ziet, maar dat gesprekken naar eenwording er niet in zitten. De voorstellen zijn dan ook een handreiking, misschien wel een laatste kreet uit het moeras. Broeders wij zinken in het gesprek weg. Maar mochten we u verkeerd begrepen hebben, hier is onze hand, pak hem.

Van een pretentiestrijd of pretentie is geen sprake maar wel gaat het over het niveau van het gesprek met DGK. We hebben met de broeders goede gesprekken gehad. Die hebben we gewogen. Nu zeggen we tegen de broeders, en dat hebben we ook samen afgesproken, dat Schrift en belijdenis de enige grond is waarop we verder gaan. Hier zijn we, we willen graag met u spreken. Willen we de dingen oplossen waarover u nog wil spreken, dan moeten we elkaar herkennen als kerken van Christus. Dan zijn we bezig zaken in te vullen naar eenheid. Geen pretentie dus.

Misschien zouden we door moeten spreken over wat precies bedoeld wordt met pretentiestrijd. Een deputaat herkent zich op geen enkele manier in het woord pretentiekwestie. Als dat zo zou zijn zou hij het ook niet goed vinden. Heel belangrijk zijn de drie woorden het 'door DGK bedoelde' gesprek. Dat gesprek kan niet hervat worden zonder die uitspraak. Het gaat namelijk niet om pretentie het gaat om katholiciteit. Het gaat er om, wat is nou het fundament voor eenheid en wat is het fundament voor het pad naar eenheid. We hebben geprobeerd om het zo duidelijk mogelijk naar voren te laten komen. Dat wij al die jaren dat we bezig zijn vooral hebben geworsteld met de vraag wat is nu precies het standpunt van de DGK inzake de katholiciteit en het fundament van de kerk. Tot in deze brief van de DGK synode, die inderdaad warm van toon is, blijft dat onduidelijk. In de gesprekken werd het niet duidelijk. Het bleef troebel. Ook in de brief van de DGK synode op pagina twee komt dat naar voren: 'zodat na gesprekken de veroordeling uit het verleden ook echt tot het verleden kunnen gaan behoren zodat we elkaar niet langer veroordelen maar juist samen verder mogen gaan'. Juist in die zin blijft het volstrekt onhelder hoe de DGK er in staan. Het oordeel over de GKN gecombineerd met de opdracht dat zij nog moeten onderzoeken op welk fundament wij staan en dat daar dan fundamentele en niet fundamentele dingen door elkaar staan. Het blijft dus volstrekt troebel als wij zouden doorspreken of we daarmee een katholieke weg zouden inslaan. Want het gevaar is dat wij met elkaar maar doorpraten en praten en praten en uiteindelijk zeggen dat het wel fijn is voor de verontruste GKv-ers dat we bij elkaar komen zodat zij ook een keus kunnen maken, terwijl we misschien dan de concessie doen dat we elkaar binden op punten waar de Schrift niet bindt. Dat is het punt in geding En daarom kan er wel gesproken worden, maar niet dit gesprek waarin moet gesproken worden volgens de opdracht aan DGK deputaten over het functioneren van art 31 en art 67 van de KO en over scheuringen en schorsingen met het doel om te onderzoeken of we op het zelfde fundament staan.

Het gaat over helderheid. Als deputaten smachten we naar helderheid. Je spreekt wel eens met DGK-ers en DGK predikanten op persoonlijke titel. Er zijn daarbij waarmee je morgen nog een kunt worden. Zonder problemen. Er zijn er ook bij waarvan je het nooit ziet zitten. Het zou kunnen zijn dat dat samen die troebelheid geeft. Maar dat weten we niet.

In de bespreking is opgemerkt is dat wij de kerkelijke urgentie niet zien. Deputaten vragen of dat misschien nog even duidelijk gemaakt kan worden wat daarmee is bedoeld.

3^e ronde

Voor de derde ronde geven zich 2 sprekers op. Eerst wordt aangegeven wat met kerkelijke urgentie is bedoeld. Schrift en belijdenis, het gebod van Christus dat wordt bedoeld met kerkelijke urgentie. Daar komt dan bij dat, als wij een blokkade of struikelblok zouden opwerpen, ons dat aangerekend wordt.

Als verontruste broeders en zusters niet begrijpen waar het tussen DGK en GKN omgaat, dan heeft dat daarmee te maken. Urgentie is voor spreker een confessionele zaak. Zo zet dat in bij dat eerste voorstel. In twee en drie gaat te veel om. Spreker is blij met de verheldering dat het gaat om het door DGK bedoelde gesprek. Misschien zou dat nog wat meer expliciet gemaakt kunnen worden. Als je elkaar als kerken van Christus herkent dan kom je ruimer uit de hoek. Dat hoeft dat niet af te hangen van hun oordeel over ons. Wij hebben ons oordeel uitgesproken over hun en daar trekken wij onze gevolgen uit. Wij hoeven niets uit hun mond te ontlokken: ik wil eerst horen hoe je over mij denkt voor we verder gaan.

De 2^e spreker is het eens met die urgentie en begrijpt heel veel van de moeite en de verwarring. Toen hij de brief van de DGK synode las, moest hij denken aan een gesprek met een predikant in de DGK. Op de vraag of zijn kerkenraad bereid zou zijn om zonder voorwaarden vooraf te spreken met de genabuurde GKN kerkenraad was het antwoord ja maar dan moeten ze eerst.... Een soort dubbelzegging. Een zelfde dubbelzegging merkte hij bij de DGK als ze aan de ene kant zeggen de kerkorde is geen fundament en vervolgens de kerkorde en het woord fundamenteel in een zin opnemen. Een zin die gewoon onhelder is. Dan gaat het om fundamentele zaken als de omgang met Schrift, belijdenis en kerkorde. Je vraagt je af: wat moet die zin daar? Of is het voor een bepaalde stroming die het iets anders ziet dan een andere stroming?

Nu al een aantal synodes zijn wij als GKN druk bezig met te reageren op uitnodigingen van de DGK. Tot op zekere hoogte moet dat. Nu moeten we het door DGK bedoelde gesprek in, terwijl we eigenlijk niet eens weten wat het inhoudt, gezien de onduidelijkheden daarin.

Zouden we de DGK niet concreet moeten uitnodigen? We hebben dat gezamenlijk persverslag. Kunnen we op basis van die gezamenlijke uitspraak verder gaan naar verdere eenheid op basis van hetzelfde geding als in 1892: Schrift en belijdenis? Of denkt u dat meer nodig is? Dan is dat aan DGK deputaten om te beoordelen of dat binnen hun opdracht is of niet. Spreker denkt dat we daarmee een heldere uitnodiging geven om verder te gaan en ons dan niet op allerlei details begeven van de soms wat diplomatiek ogende synode uitspraak.

Beantwoording deputaten

Voorstel drie gaat niet over kerkelijke urgentie, het gaat over ethische zaken, het is een handreiking richting DGK voor wie het interkerkelijke samenwerking zou kunnen zijn. Gelet op wat is gezegd in de bespreking zouden we misschien moeten volstaan met de uitspraak dat het door DGK bedoelde gesprek niet kan worden voortgezet. Dat is duidelijk. Deputaat zou daar de voorkeur aangeven boven aanpassen van het voorstel. Er is best lang over nagedacht.

Dit laatste wordt onderschreven. Het voorstel is goed doordacht. Voordat de brief van DGK kwam was er nog een ander voorstel. Heel bewust is gekozen voor het woord herkennen. Eerder waren er voorstellen waarin het woord erkennen stond. Daar is herkennen van gemaakt om de hand uit te steken. Erkennen zou voor de broeders van de DGK een probleem zijn. Dit voorstel ligt er nu.

Hoe ga je met elkaar om? Als je gaat trouwen of je wil gaan trouwen en een van de partijen zegt: over die en die dingen wil ik me nog niet uitspreken dat ik met je wil gaan trouwen en je moet wel op weg naar trouwen, dan zeg je: daar klopt iets niet. Dat is precies wat we hier willen duidelijk maken.

Broeders we hebben dit met elkaar bereikt. We herkennen u als kerk van Christus. Het volgende traject dat wij moeten lopen is afspraken maken over allerlei dingen hoe we een worden. Voor dat traject is wederzijdse herkenning nodig. Als die wederzijdse herkenning er niet is dan kunnen we niet verder spreken over die dingen. We zien de voorstellen als een ruimhartige handreiking. Zo willen we verder. We willen zelf nog verder gaan, maar dat kan niet zolang DGK nog zegt: maar wij weten nog niet of de GKN wel echt kerk van Christus Jezus zijn. Dan kunnen we die weg nog niet gaan

Het gebruik van de woorden verkennen en herkennen is soms wat verwarrend, zo is opgemerkt. Het woordgebruik sluit mooi aan op art 29 NGB. In grond 4 bij voorstel twee staat 'verkennen'. Als er geen herkenning uitgesproken wordt ga je weer terug naar verkennen.

Grond 3 bij het tweede voorstel heeft alles te maken met de onhelderheid waar we continu tegen aanlopen. Zijn we nu wel of niet schismatieke kerk? We zouden graag willen dat het duidelijk weersproken zou worden. Dat is nog steeds niet gebeurd. Naar ons gevoelen zou het door een dergelijke uitspraak, in een keer glas helder zijn. Dat is de reden dat het zo geformuleerd is. Deputaat staat nog steeds achter het hele voorstel. De bespreking geeft aan dat er ook met een frisse blik, tegenaan gekeken wordt. Een frisse blik is altijd goed. Dat mogen we ons ter harte nemen. Maar of er over een jaar, met een jaar gesprekservaring met DGK, nog zo tegen aangekeken wordt..? Binnen het deputaatschap was er wanhoop, wat willen ze nu, wat bedoelt DGK nu, dat is helemaal niet duidelijk. En dan krijg je gesprekken waar je niet een gelijk fundament hebt. Die gesprekken hebben wij ervaren als loopgravenoorlogen. Toen ging het over fundamentele zaken als katholiciteit en over het fundament. Dan mag je best eens een keer een stevig gesprek hebben en dat was ook zo. Dat is niet erg. Maar als we op deze manier over schorsingen moet gaan spreken terwijl je niet eens weet waar je begint met elkaar. Dat is niet te doen, gesprekstechnisch al niet.

Besluitvorming

Er is één amendement ingediend bij grond 3 van het tweede voorstel.

- *Door een dergelijke uitspraak door DGK wordt de nodige helderheid verschaft over hoe zij de GKN beschouwen en zijn de GKN niet als 'schismatieke kerken' te betitelen.*

Er zal eerst over het amendement worden gestemd en vervolgens over de 3 voorstellen en de brief.

Het amendement wordt met 1 voor, 2 tegen en 8 onthoudingen verworpen

Voorstel 1 wordt met 11 stemmen voor aangenomen, deputaten blijven buiten stemming

Voorstel 2 wordt met 10 stemmen voor en 1 tegen aangenomen, deputaten blijven buiten stemming

Voorstel 3 wordt met 7 voor en 4 onthoudingen aangenomen, deputaten blijven buiten stemming

De brief wordt met 11 voor aangenomen, deputaten blijven buiten stemming

Besluit

- 1. De Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) herkennen De Gereformeerde Kerken (hersteld) (DGK) op basis van hun publieke belijdenis en op de gevoerde gesprekken als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten.**

Gronden:

- 1 De DGK erkennen het gezag van heel de Schrift
- 2 De DGK binden zich aan de gereformeerde belijdenis
- 3 Er zijn verschillen in opvatting over de kerk, maar zolang er niet boven Schrift en belijdenis wordt gebonden, vallen die binnen de bandbreedte van de katholieke kerk

- 2. Het door DGK bedoelde gesprek kan niet worden hervat zonder de uitspraak van DGK dat de GKN herkend worden als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten.**

Gronden:

1. Er is uitvoerig gesproken over de leer over de kerk en over het Schriftgezag, waarbij ook de opvattingen van prof. J. Douma zijn besproken. Daarmee zijn de fundamentele onderwerpen uit de agendapunten van de kant van DGK behandeld. Samen met wat publiek aan informatie over de GKN verkrijgbaar is, levert dat voldoende materiaal om tot een dergelijke uitspraak te komen.
2. Alle overige agendapunten die de DGK willen bespreken, behoren tot de categorie kerkorde, kerkelijke rechtsspraak en kerkelijke geschiedenis en zijn volgens een gezamenlijk persverslag van niet-fundamentele aard. Dit deel van het gesprek hoort daarom niet gevoerd te worden voordat er van beide zijden herkenning is uitgesproken.
3. Door een dergelijke uitspraak door DGK wordt de nodige helderheid verschaft over hoe zij de GKN beschouwen en zou de betiteling 'schismatieke kerken' duidelijk weersproken zijn.
4. Voor eventuele verkennende contacten op een later moment biedt de instructie van het deputaatschap Eenheid Gereformeerde belijders voldoende ruimte en is geen nadere opdracht van de Generale Synode nodig.

3. **Op basis van de herkenning van de DGK als kerken die staan op het fundament van Schrift en belijdenis kan samenwerking worden gezocht op het terrein van ethische onderwerpen e.a.**

Gronden:

1. Terwijl voortgang van het gesprek in de toekomst mogelijk wordt geacht, kan het bereikte resultaat de kerken over en weer helpen om in publieke verdediging van het geloof en praktische vorming van het christen zijn elkaar van dienst te zijn.
4. **De Generale Synode stuurt de volgende brief aan de eerstvolgende Generale Synode van de DGK en stuurt daarvan een afschrift naar deputaten ACOBB:**

Aan de Generale Synode.... van De Gereformeerde Kerken (hersteld)

Een afschrift van deze brief wordt gestuurd naar deputaten ACOBB

Geachte broeders,

In het kerkelijke seizoen 2017/2018 hebben onze deputaten Eenheid Gereformeerde belijders samen met uw deputaten ACOBB op uitnodiging van uw Generale Synode van Groningen 2014/15 een serie gesprekken gevoerd. Naar aanleiding van de rapportage van deze gesprekken hebben de Gereformeerde Kerken Nederland (GKN) besluiten genomen.

Voor de besluitvorming hebben wij ons gebaseerd op een gezamenlijke verklaring van beide deputaatschappen, gedaan op 17 februari 2017. In een gezamenlijk persverslag is uitgesproken dat **Schrift en belijdenis het fundament van de kerk vormen en dat de kerkorde, kerkelijke rechtspraak en kerkgeschiedenis niet tot het fundament behoren.**

Allereerst is uitgesproken om u te herkennen als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten. Niet in ieder opzicht denken we helemaal gelijk, maar het is ook niet het fundament van de kerk dat we het in alles eens zijn. Wij verheugen ons zeer dat wij deze dingen in het huidige geestelijke klimaat mogen opmerken en we verwonderen ons.

Het door uw voorgangers bedoelde gesprek bevat, conform de meegegeven agendapunten, een mengeling van fundamentele en niet-fundamentele zaken. Omdat alle fundamentele zaken uit die agenda inmiddels besproken zijn, kan het door uw voorgangers bedoelde gesprek uiteraard niet worden voortgezet zonder een uitspraak uwerzijds dat ook de GKN worden herkend als kerken van Christus, staande op het fundament van apostelen en profeten. Anders zouden wij immers een onkatholieke weg kiezen in de richting van een mogelijke vereniging? Wij dringen er bij u op aan deze uitspraak te doen.

Met broedergroeten,

Publicatie

De brief met de besluiten zal met een korte toelichting van het moderamen a.s. dinsdag gepubliceerd worden op de site van de GKN.

Artikel 12. Vaststellen Acta GS 17 maart 2018 en Acta 18 mei 2018

(agenda 6.)

De Acta GS 17 maart 2018 en de Acta GS 18 mei 2018 worden vastgesteld.

Artikel 13. Zaken uit Acta GS 17 maart 2018 en Acta 18 mei 2018 en onderzoek naar uitvoering genomen besluiten

(agenda 7.)

De genomen besluiten zijn uitgevoerd en er zijn geen zaken die openstaan.

Artikel 14. Correspondentie uitgegane stukken

(agenda 8.)

Van de lijst met uitgegane stukken in de periode 17 maart 2018 tot 6 oktober wordt kennisgenomen.

Artikel 15. Correspondentie ingekomen stukken

(agenda 9.)

Schrijven van Sita Bolt met afschrift inzake correspondentie met GS DGK 2018, wordt als niet ontvankelijk terzijde gelegd.

Artikel 16. Voorstellen en instructies uit de kerken-GK Ede

(agenda 10./9.16)

Schrijven van de GK Ede e.o. d.d. 23 augustus inzake werkwijze preekvoorziening

Zeer geachte broeders,

Betreft: voorstel wijziging werkwijze preekvoorziening

Vanuit de preekvoorziening van de Gereformeerde Kerk Ede e.o. is het voorstel gekomen om de werkwijze rond de preekvoorziening binnen de kerken beperkt te wijzigen. Op dit moment worden de predikanten door de preekvoorzien(st)ers benaderd met de vraag om voor te gaan in de erediensten. Iedere preekvoorzien(st)er doet dat op zijn/haar eigen moment wanneer hij/zij het rooster maakt. Zo krijgt elke predikant vanuit verschillende kerken en preekplaatsen aanvragen en dat op meerdere momenten in het kerkelijk jaar.

Voorstel nieuwe werkwijze:

1 - Uitgangspunten van de nieuwe werkwijze:

- Elke predikant kiest één of meer vaste data in het jaar om naar de preekbeurten in de kerken te kijken en deze over de kerken en preekplaatsen te verdelen. Zo'n datum wordt verder in deze brief een 'sluitingsdatum' of 'sluitingsdata' genoemd.
- De sluitingsdata kunnen per predikant verschillen, niet elke predikant hoeft dezelfde momenten te hanteren waarop preekbeurten verdeeld worden. Ook kunnen de predikanten in vrijheid ervoor kiezen om meerdere sluitingsdata in het jaar te hanteren (in geval preekbeurten niet per jaar maar per deel van het jaar vooruit gepland worden).
- De sluitingsdata per predikant worden aan alle preekvoorzien(st)ers bekend gemaakt zodat iedereen die bij de preekvoorziening betrokken is bekend is met de sluitingsdata per predikant.
- Voorgesteld wordt dat één persoon de sluitingsdata bij de predikanten inventariseert en vervolgens aan de preekvoorzien(st)ers doorgeeft.

2 - Proces van de nieuwe werkwijze:

- De preekvoorziening per gemeente of preekplaats dient per predikant per mail verzoeken in vóór de sluitingsdatum waarop een predikant de mogelijke preekbeurten verdeelt.
- Na de sluitingsdatum verdeelt de predikant naar eigen inzicht de preekbeurten waarin hij voorgaat in diensten van kerken en preekplaatsen.
- De predikant communiceert aan de preekvoorzien(st)er.
- De preekvoorzien(st)er verwerkt de opgegeven preekbeurten in het preekrooster.

Deze werkwijze geeft de volgende voordelen:

- Predikanten worden een beperkter aantal malen per jaar gevraagd om op te geven wanneer zij voor kunnen gaan.
- De verdeling van de preekbeurten vindt plaats rond de sluitingsdata. Overzichtelijker voor zowel predikanten als de preekvoorziening binnen de gemeenten. Voor elke preekvoorzien(st)er is duidelijk wanneer een toevoeging op het preekrooster verwacht kan worden.

- Met dit voorstel wordt tegengewerkt dat er een wie-het-eerst-komt-wie-het-eerst-maakt werkwijze kan zijn.
- Preekbeurten kunnen over de kerken en preekplaatsen evenrediger verdeeld worden.
- Het is de verwachting dat de hoeveelheid communicatie over preekbeurten en de voorziening daarvan door dit voorstel vermindert.

Voorgesteld wordt ook om dit tot en met 31 december 2019 te proberen en daarna via de predikanten te evalueren.

U zegen toewensend op al uw (synode) activiteiten.

Namens de kerkenraad Gereformeerde Kerk Ede e.o

Toelichting

De afgevaardigden van de GK Ede e.o. achten het geven van een toelichting op het voorstel niet nodig

Bespreking

Er wordt op gewezen dat de huidige werkwijze niet synodaal is geregeld. Het voorstel is sympathiek. Op zich niet verkeerd. Het zou onderling afgesproken kunnen worden. We moeten het niet synodaal gaan regelen.

We hebben een korte kerkorde, alleen dingen die nodig zijn worden daarin geregeld. Dit soort zaken horen daar niet bij. Dan gaan we als synode veel te veel regelen. Eventueel een overleg. Maar pas op voor een groot regelboek. Volgens de indieners is het een zaak die de kerken in het gemeen aangaan en niet in een mindere vergadering afgehandeld kan worden. Ook de indieners zijn bang voor te veel regelgeving. In Ede loopt het op dit moment niet goed. Wanneer de predikanten aangeven hoe het verbeterd kan worden dan trekt Ede het voorstel snel weer in.

Een van de visitatoren geeft aan dat de kerkenraad van Ede dit onderwerp tijdens de visitatie aan de orde heeft gesteld. Visitatoren hebben aangegeven dat dit een vraag is voor de rondvraag art 48 KO. Ook hebben ze geadviseerd een concreet voorstel beschikbaar te hebben zodat de vergadering er ook iets mee kan. De kerkenraad legt de vraag nu niet aan de vergadering voor in het kader van de kerkelijke rondvraag maar door het indienen van een voorstel waar over gesproken en besloten moet worden. Hij wijst zijn collega predikanten er op dat het voorstel eigenlijk niet meer inhoudt dan dat de predikanten gebeld worden met de vraag wanneer ze gebeld mogen worden voor het afspreken van preekbeurten. Hij heeft daar geen moeite mee.

Dat er wel wat moet gebeuren wordt onderschreven. Nu kom je van alles tegen: uitnodigingen per mail met daarbij jaarroosters die voor 90 % ingevuld zijn met preeklezers of een uitnodiging met 5 zondagen wanneer er voorziening is en verder: zoek maar uit. Je weet niet wat je overkomt. Laten we oppassen dat we ons niet overschreeuwen, tenslotte zijn we maar gewoon classis.

Er is begrip voor de moeite die de preekvoorzieners van de vacante gemeenten tegenkomen bij het vervullen van preekbeurten.

Een of twee keer in het jaar een datum afspreken waarop de preekvoorzieners kunnen bellen zoals in de GKv is een mogelijkheid. Al kleven daar ook bezwaren aan. Een is de eerste en meerderen kunnen je voor zijn. Een van de predikanten geeft aan zelf het initiatief te nemen en zijn beurten zo goed mogelijk te verdelen, eigen gemeente, gemeenten waar hij consulent is en de overige gemeenten. Voor het volgende jaar is alles gepand en de reacties van de preekvoorzieners waren positief.

De aanwezige predikanten geven aan dat ze open staan voor de in het voorstel aangedragen ideeën. Laat de preekvoorzieners er maar mee aan de gang gaan.

De afgevaardigden van Ede zijn blij met deze reactie en nemen het voorstel nu terug. Wanneer verbetering onverhoopt uitblijft, zal Ede opnieuw met een voorstel komen.

Besluit.

De preses stelt vast dat er geen voorstel meer ter tafel ligt waarover een besluit moet worden genomen.

Artikel 17 Voorstellen en instructies uit de kerken GK Dalfsen en Kampen

(agenda 10./9.19)

Schrijven van de GK Dalfsen en GK Kampen d.d. 23 juli 2018 inzake naburige kerk

Weleerwaarde en eerwaarde broeders.

Gelet op het feit dat de Gereformeerde Kerken in Dalfsen en Kampen beide ds Bas als predikant hebben, stellen de gezamenlijke kerkenraden voor, art 2 van het Huishoudelijk Reglement van de Generale Synode, dat handelt over de toewijzing van naburige kerken zodanig te wijzigen, dat Hardenberg naast Kampen ook naburige kerk van Dalfsen wordt. Het lijkt ons beter dat in voorkomende situaties beide kerkenraden te maken krijgen met dezelfde naburige kerk

Met broedergroeten

Toelichting

Mocht de predikant zich ooit misgaan zodat de kerkenraden de naburige kerkenraad moeten inschakelen dan zou het goed zijn dat beide kerkenraden dezelfde kerkenraad kunnen benaderen. Het gaat hier dus om een praktische zaak.

Bespreking

Geen van de afgevaardigden vindt het nodig hier het woord over te voeren

Besluit

Besloten wordt art. 2 van het Huishoudelijk reglement zo te wijzigen dat GK Hardenberg e.o. naburige kerk is van GK Kampen en van GK Dalfsen

Artikel 18. Vragen uit de kerken (kerkelijke rondvraag)

(agenda 11.)

De GK Zwijndrecht e.o. vraagt bij wie, wanneer dat van toepassing is, een buitengewone kerkvisitatie kan worden aangevraagd. Bij de deputaat-scriba of bij de eigen visitatoren.

Aanvragen kan rechtsreeks bij de coördinator van deputaten visitatoren ds. J.R. Visser.

Artikel 19. Deputaten Appelzaken

(agenda 12.1.)

GK Ede e.o. vraagt of het juist is dat een eerder ingekomen bezwaarschrift, dat nu niet meer bij de ingekomen stukken staat, is ingetrokken. De deputaat-scriba bevestigt op de vraag van de preses dat het is ingetrokken.

Artikel 20. Deputaten Begeleiding studenten

(agenda 10.2/ 9.32.)

Rapport studiebegeleiding d.d. 18 februari 2018

STUDIEBEGELEIDING

Het afgelopen jaar hebben de predikanten die benoemd zijn hun werk als studiebegeleiders gedaan. Dit heeft o.a. er in geresulteerd dat in overleg met de studenten 3 dagen zijn belegd waarop bepaalde onderwerpen zijn besproken. Daarbij ging het over;

Hermeneutiek

Israëlvisie

Dordtse Synode en de betekenis voor nu

De lezingen die daarbij besproken zijn vindt u als bijlage bij dit voorstel.

Op dit moment zijn er 3 broeders die theologie studeren. 2 in Apeldoorn en 1 in Kampen. Er is een broeder die afgestudeerd is in Kampen en nu zijn stage loopt in de gemeente van Dalfsen en voor een klein deel in de gemeente van Zwolle. Ds. Bas is zijn mentor. Er is een broeder die een HBO bachelor wil halen om volgend jaar ook in Apeldoorn toegelaten te worden. Dit betekent dat er, zoals we het nu zien nog zeker 7 jaar van studiebegeleiding nodig is.

Het is ook duidelijk geworden dat vanuit de studenten er wel degelijk behoefte aan deze begeleiding is. Ze komen meerdere keren in omstandigheden waarin dingen gemist worden of wat geleerd moet worden ernstige vragen oproept. Op de synode kunnen we dat verder toelichten.

Wij stellen voor om de benoeming voor voorlopig 1 jaar om te zetten in 7 jaar. Om ook ds. Bas officieel te benoemen als studiebegeleider.

Verder stellen we voor om elk jaar rond 1 december aan de kerken die een predikant leveren voor de studiebegeleiding 5000 euro over te maken. Die 5000 euro moet dan op grond van dit bedrag op 1 december 2017, elk jaar bij de inflatie aangepast worden.

We zien terug op heel vruchtbare dagen met de studenten en zien ook dat dit heel belangrijk werk naar de toekomst toe is.

L. Heres

J.R. Visser

R. van der Wolf

Toelichting

Namens deputaten geeft ds. J.R. Visser een toelichting.

Vorig jaar heeft de synode besloten aan drie broeders de opdracht te geven, eerst voor een jaar, de studenten theologie te begeleiden. In de loop van het traject is ook ds. Bas ingestapt. Daar was op de synode vorig jaar al over gesproken. In het voorstel is dan ook meegenomen dat ds. Bas de vierde begeleider wordt.

De afgelopen periode is duidelijk geworden dat studiebegeleiding zoals die nu gegeven wordt en verder wordt uitgebreid in een grote behoefte voorziet. De studenten geven dat ook aan. Of je nu in Kampen of in Apeldoorn studeert, deze studiebegeleiding laat een ander geestelijk klimaat zien als wat vaak ervaren wordt in de colleges van deze twee instellingen. Het is voor de studenten een verademing. Tot nu toe hebben we het zo gedaan, dat op aangeven van de studenten een onderwerp wordt vastgesteld voor de studiedag. De laatste keer hebben we het over de Dordtse synode gehad. De artikelen daarover komen ook in Weerklank.

Ook de komende jaren zal het nodig zijn de studenten te begeleiden. Wanneer er meer studenten komen en we luisteren naar wat de studenten aangeven, dan zal de behoefte aan begeleiding eerder meer dan minder worden. Voor de begeleiding kijken we ook wel een klein beetje naar Duitsland en naar dr. d' Assonville. We hebben elkaar nodig en het zal de samenwerking bevorderen.

Het is heel belangrijk dat het werk kan worden voortgezet. Er was een voorlopige benoeming voor een jaar. Het voorstel gaat uit van een benoeming voor een langere periode.

Om te bepalen hoeveel tijd er voor het begeleiden nodig is dan kun je kijken naar de studiedagen zelf en naar de voorbereiding die daarvoor nodig is. Maar er is meer te doen, het verdelen van de vakken betekent ook dat de begeleiders zich intensief inlezen op het toegewezen vakgebied

En dan zijn er nog de gesprekken met studenten zelf. Zo begeleidt ds. Bas voor een groot deel student Jongeneel. Dat hoort er allemaal bij. Soms kom je niet aan de uren maar dan weer des te meer en ben je er de hele week wel mee bezig. Wij zien de studiebegeleiding op dit moment, ook voor de toekomst van de kerken, als een van de allerbelangrijkste dingen die er gebeuren. Er zitten hier predikanten om tafel, jongeren en ouderen. We zien op dit moment groei in de kerken en de Here gééft ook studenten. We hebben de verantwoordelijkheid, om vanuit Schrift en belijdenis die begeleiding aan hen te geven.

Daarom pleiten wij er krachtig voor dat de benoeming voor een jaar wordt omgezet in een benoeming van 7 jaar zodat de continuïteit geregeld is. Ook stellen we voor dat ds. Bas erbij komt. Dan zijn we met vier begeleiders en als we gebruik kunnen maken van dr. 'd Assonville zullen we dat graag doen.

Als vergoeding aan de kerken die hun predikant voor dit werk afstaan, is een maandtraktament afgesproken. Dat is een beetje lastig omdat dat bij de een wat meer is dan bij de ander. Daarom wordt nu €5000 per jaar voorgesteld. De CFB past dit bedrag jaarlijks aan aan de loon- en prijsstijgingen.

Ter informatie vertelt ds. Bas nog iets over het begeleiden van br. Jongeneel.

Tijdens de vorige synode is het stage programma vastgesteld. Uiteindelijk is besloten om die stage voor het grootste deel in Dalfsen te laten plaatsvinden. Maar omdat er in Dalfsen geen catechisaties zijn en pastoraal gezien de samenstelling van Dalfsen niet zo divers is dat je alle doelgroepen kunt bereiken, is in overleg met ds. Visser besloten dat de catechisaties door br. Jongeneel in Zwolle worden gegeven. Ook doet hij daar een deel van het pastorale werk. De kerkenraadvergaderingen en het preekwerk gebeuren in Dalfsen. Br. Jongeneel heeft afgelopen zondagmiddag voor het eerst in Dalfsen gepreekt. Naast dit alles is hij aan het werk met een studieopdracht.

Bespreking

Adviseur ds. De Jager vraagt aan ds. Visser of hij de formulering 'heel ander geestelijk klimaat' wat nader in kan vullen. Hij hoopt dat het niet blijft bij een eenmalige uitnodiging aan de brs. in Duisland. Maar dat het iets meer is of kan worden.

Afgevaardigde br. Vreugdenhil, heeft geen vragen over de noodzaak, hij is blij dat het kan gebeuren. Aan de ene kant geldt dat ook voor het uitbouwen. Maar hij vraagt zich af aan welke kant. Toen de begeleiders werden benoemd was het niet de bedoeling dat het een instituut zou worden. Maar gaat het toch niet die kant op met zulke lange benoemingen? Daarover ziet hij graag meer helderheid. Het rapport is wat mager. Hij plaatst kanttekeningen bij het omzetten van de benoeming naar zeven jaar. Zeven jaar is heel ver en is het tegelijk aftreden van 4 deputaten ineens wel een goede zaak? En is het niet wat ad hoc om de termijn te baseren op een student die naar verwachting over 7 jaar gereed is? Hij pleit voor een benoeming voor 4 jaar en een rooster waarbij steeds 1 van de 4 deputaten aftreedt. De afgelopen paar jaar is er per jaar een theoloog, al dan niet met pensioen, onze kerken binnen gekomen. We weten niet hoe het plaatje er over 1,2,3 of 4 jaar uitziet. Dan zouden we zomaar een andere keus kunnen hebben. Leg je daarom niet vast voor zo'n lange termijn. Br. Vreugdenhil vraagt zich af of het voorstel om het besluit dat sprak van een maandtraktament te veranderen, wel ontvankelijk is. Hij mist de gronden.

Dr. d'Assonville stemt graag in met het pleidooi van ds. De Jager om het niet te laten bij een eenmalige uitnodiging. Over en weer meer contact kan goed zijn. Zijn ervaring is dat jongeren goed met elkaar, meestal in het Engels, kunnen communiceren. Voor het spreken in meerdere talen is kennis van de Duitse taal niet verkeerd. Hij pleit voor het blijvend vormgeven van de kerkelijke samenwerking op theologisch gebied.

Afgevaardigde De Bruijne mist in het rapport de evaluatie, met name over de studenten. Hij vraagt of de predikanten zelf duidelijkheid kunnen geven hoeveel tijd ze in een maand kwijt zijn aan deze begeleiding. Is het een volle maand of is het geen volle maand.

Beantwoording door deputaten

In zijn beantwoording geeft ds. Visser aan dat, als je kijkt naar wat het werk is en de tijd die je daaraan besteedt, je eerder op twee maanden dan op een maand komt. Er is vergoeding voor een maand. Maar als je de uren telt dan is het meer. Dat zijn geen uren die van het gemeentewerk afgaan, maar extra uren. Wil je je verantwoord inwerken op het vak dat je toebedeeld krijgt, dan kom je er niet met alleen voor een studiedag daarmee aan de gang gaan. Dat zou onverantwoord zijn. Dan kun je niet spreken. Dat is ook het antwoord op de vraag van br. Vreugdenhil: als u verantwoorde studiebegeleiding wilt hebben van predikanten en u zegt dat het regelmatig moet wisselen, dan stop ik vandaag. Want dan is het onverantwoord.

Voor het geven van verantwoorde studiebegeleiding, op het niveau dat er moet zijn, moet je er mee bezig kunnen zijn, zonder te zeggen dat het over 2 jaar eindigt. Want je hebt er veel meer tijd voor nodig.

Ter verduidelijking van de uitspraak 'heel ander geestelijk klimaat' wijst ds. Visser erop dat studenten, zowel in Kampen, als in Apeldoorn meerdere keren mee maakten dat ze zich afvroegen:

Zitten we hier nog op het gereformeerde spoor? Dat geldt niet voor alle colleges. Op de drie studie dagen zijn we intensief met Schrift en belijdenis bezig en met wat er om ons heen gebeurt. De studenten zeggen daarvan: we voelen ons hiermee vertrouwd. Ook geven ze aan dat het niveau op de studiedagen niet minder is dan op de colleges die ze krijgen. Dit is ook een deel van de evaluatie. We spreken en overleggen met de studenten. Dat willen we uitbreiden. De volgende keer gaat het over prediking. De bedoeling is dat studenten ook preken gaan houden of preken voorleggen en dat ze die ook gaan bespreken.

Met betrekking tot het andere klimaat vertelt ds. Van der Wolf dat hij deze week per mail een vraag kreeg van een student die even moest terugkoppelen met het thuisfront: de Bijbel is Gods Woord, klopt dat? In een college Bijbelse theologie aan de TUA werd de studenten voorgehouden: Ja zeker de Bijbel is Gods woord maar...en dan volgden er allerlei leringen en opvattingen. Zowel de mogelijkheid om terug te kunnen vallen op de basis als het volgen wat er in de colleges wordt doorgegeven is belangrijk. Over de contacten met het RTS wijst ds. Van der Wolf erop dat we eerst wat terughoudend waren. Maar nu worden die banden allemaal wat strakker en wat nauwer. Hij spreekt de wens uit dat dit wederkerig zal zijn. Natuurlijk kan het RTS onze stukken krijgen en ook willen we heel graag met uw studenten en u met de onze werken. En ik hoop inderdaad niet alleen in het Duits, maar hier en daar ook wel in het Engels. Maar misschien is het ook goed voor ons om ons maar eens wat meer te laten verdiepen in het Duits.

Ter aanvulling van de evaluatie: we hebben 3 studenten en één aankomend student. Van de 3 zijn er twee met hun bachelor bezig. Een aan de TUK en een aan de TUA. Beiden in het laatste jaar. Een student is gestart in het eerste jaar aan de TUA. De aankomend student wil via een propedeuse jaar en examen aan de HBO in Zwolle naar de universiteit doorstromen. En dan hebben we br. Jongeneel die master is en nu stage loopt in Dalfsen. Ook de student die aankomend is krijgt begeleiding.

Wat betreft de tijdbesteding vult ds. Bas aan dat wanneer hij de voorbereiding voor de studiedagen optelt geen maand kwijt is. Maar wanneer hij de studie erbij telt hij veel tijd tekort komt. Daarbij komt dat hij ook nog verbonden is aan de TUK waar ook het nodige voor gedaan moet worden

Op voorstel van deputaten nodigt de preses de twee aanwezige studenten uit om iets te zeggen over de studiedagen.

Br. Van Tongeren geeft aan dat er veel is gezegd waarin hij zich herkent. Ik studeer aan de TUA. Het is inderdaad zo dat de bijeenkomsten vanuit de studentenbegeleiding me erg geholpen hebben. Wat daar zo fijn aan is is dat je dan ook eens een geestelijk gesprek hebt, op academisch niveau terwijl je met allemaal broeders theologen uit hetzelfde kerkverband bijeen bent. Ook anders is er wel eens een academisch of geestelijk gesprek of een combinatie daarvan, maar dan merk je altijd wat strijd. Dan heb je behoefte aan bondgenoten. Die zijn er wel, maar in een ander uniform. Het maakt wel uit of je in de loopgraven staat met collega's die dezelfde taal spreken of met collega's die een andere taal spreken. Dat communiceert toch anders.

Br. Jongeneel geeft aan dat hij veel bijgelezen heeft in de bibliotheek van de TUK. Zelfonderwijs zeg maar. Ter illustratie: "Het verbond, daar moet je het tegenwoordig niet meer over hebben". Dat is het klimaat wat je tegen kunt komen aan de TUK. Al is het niet een hele liberale universiteit, het is wel fijn zoals br. van Tongeren aangeeft, dat je als theologen van hetzelfde kerkverband bij elkaar komt om goed over dingen door te bespreken en elkaar te sterken. Niet alleen met je hersens maar ook als broeders van dezelfde gemeenschap. Dat is het waarde volle van de studiedagen

2^e ronde

Na alles wat hij gehoord heeft vraagt br. Vreugdenhil zich af of we niet zouden moeten adviseren niet meer aan deze instellingen te studeren, maar andere plaatsen op te zoeken. Dat kan een taalprobleem betekenen en ook andere. Maar in de huidige theologische wereld is Engels net zo belangrijk als Latijn in de 16^e eeuw. Toen gingen de studenten heel Europa door. Zijn voorstel is om voor 4 jaar te benoemen en een rooster van aftreden op te stellen. Dus niet zoals gezegd om de twee jaar. Herbenoemen staat open. Periodiek aftreden geeft de mogelijkheid van periodiek afwegen om wel of niet verder te gaan.

Br Vreugdenhil dient een amendement in om het maandtraktament niet te vervangen door € 5000,00 en een amendement om te benoemen voor 4 jaar met een rooster van aftreden. De amendementen worden vanuit de vergadering gesteund.

3^e ronde

Ds. Van der Wolf wijst er op dat de studiebegeleiders in eerste instantie benoemd zijn voor 1 jaar en dat deputaten zijn gevraagd deze synode te dienen met een voorstel voor het vervolg. De CFB heeft aangegeven dat een jaartraktament niet door alle kerken op dezelfde manier werd ingevuld. Dat is in het voorstel ondervangen.

De reden dat br. Hutten het amendement om een maand traktament te laten staan, steunt is dat hij de CFB niet wil passeren. De CFB had wat moeite met hoe een jaartraktament verschillend werd ingevuld. Het moet niet zo zijn dat de CFB nu moeite heeft met de verandering in € 5000. Volgens deputaten is met het gelijktrekken tegemoet gekomen aan de kritiek van de CFB. De 7 jaar waar voor gekozen is is gebaseerd op het nu bekende gegeven dat de begeleiding zich in ieder geval uitstrekt tot over 7 jaar.

Besluitvorming

Het amendement om een maandtraktament te laten staan wordt met 2 stemmen voor, 9 tegen en 2 onthoudingen verworpen.

Het amendement om voor 4 jaar te benoemen met daarbij een rooster van aftreden wordt met 2 stemmen voor, 9 tegen en 2 onthoudingen verworpen

Het voorstel van deputaten wordt met 11 stemmen voor aangenomen. Deputaten blijven buiten stemming.

Besluit

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, in vergadering bijeen te Harderwijk, op 6 oktober 2018, besluit:

1. De benoeming tot studiebegeleider van ds. L. Heres, ds. J.R. Visser en ds. R. van der Wolf voor voorlopig 1 jaar om te zetten naar een benoeming voor 7 jaar.
2. Ds. A. Bas te benoemen als studiebegeleider voor een periode van 7 jaar
3. Elk jaar rond 1 december aan de kerken die een predikant afstaan voor het begeleiden van studenten €5000,00 per predikant over te maken. Dit bedrag zal jaarlijks worden geïndexeerd. Peildatum is 1 december 2017.

Artikel 21. Deputaten Buitenlandse kerken, kerkelijk examen SERK

(agenda 12.4./9.7/9.26)

Schijven d.d. 4 juli 2018 van de SERK inzake kerkelijk examen

Geschätzte Brüder,

mit unserem Schreiben vom 25. Juni 2018 haben wir Siedarüber informiert, dass wir im Rahmen unserer Klassis am 28. Mai 2018 voller Dankbarkeit gegenüber unsererm Herrn entschieden hatten, Ihr Angebot zur Aufnahme geschwisterlicher Beziehungen mit Freude anzunehmen. Anliegen dieses Schreibens ist nun, einen nächsten Schritt zu gehen, um die Einheit des Leibes Christi zwischen den SERK in Deutschland und der GKN sichtbar zu gestalten. Konkret möchten wir fragen, ob die GKN am historisch ersten kirchlichen Examen (Preparatoir und Peremptoir) der SERK in Deutschland beteiligt sein kann, das Deo volente während einer Klasis am 11. Oktober 2018 stattfinden wird. Wir wären dankbar, wenn Delegierte der GKN – wir denken hierbei an jeweils einen oder zwei Diener des Wortes sowie Ältesten – gemeinsam mit unseren Delegierten überprüfen könnten, ob der vorgeschlagene Kandidat in das Amt eines Dieners am Wort Gottes berufen werden kann. Die Klasis soll in Heidelberg stattfinden. Herzlichen Dank für Ihre Aufmerksamkeit.

Mit brüderlichen Grüßen,

*für die Selbständigen evangelisch-reformierten Kirchen in Deutschland,
Pastor Victor E. d'Assonville und Pastor Sebastian Heck*

Schrijven d.d. 9 september 2018 van deputaten buitenlandse kerken aan de SERK

Geachte broeders,

Het heeft even geduurd voordat we reageerden op jullie verzoek.

Omdat onze synode pas op 6 oktober gepland is, hebben wij als deputaatschap Buitenland alvast overleg gepleegd.

Wij gaan ons ervoor inzetten om met twee afgevaardigden aanwezig te zijn op 11 oktober. Het is de bedoeling dat ds. van der Wolf en ondergetekende naar Heidelberg zullen afreizen.

Graag vernemen we van jullie nog tijdstip en plaats van de vergadering.

In Christus verbonden.

Met hartelijke broedergroet,

namens de deputaten, ds. Lourens Heres

Desgevraagd deelt de preses aan de afgevaardigden van de SERK mee dat ds. L. Heres en dr. R. van der Wolf definitief hun medewerking zullen verlenen aan het kerkelijk examen op 11 oktober a.s. De preses wenst de broeders een goed examen. We zijn blij dat het nu zover is dat er een examen kan plaatsvinden.

Artikel 22. Schorsing

Voor het verder afhandelen van de agenda wordt besloten de vergadering voort te zetten op zaterdag 24 november 2018 in Harderwijk.

Nadat de preses is voorgegaan in dankgebed schorst hij om 15.00 uur de vergadering.

Artikel 23. Heropening

De preses dr. A. Bas heropent op zaterdag 24 november 2018 om 10.00 uur de vergadering. Hij leest Psalm 33, laat zingen Psalm 33: 8 en gaat voor in gebed.

Artikel 24. Presentie

Er zijn enkele wijzigingen in de presentie. De GK Zwolle e.o. en de GK Hardenberg e.o. zijn aanwezig met een primi en een secundus afgevaardigde. Br. L.P. Meedendorp van GK Zwolle e.o. vervangt br. H. Hutten en br. G.J. Pullen van GK Hardenberg e.o. vervangt ds. R. van der Wolf. Namens de SERK is ds. R. Schuster aanwezig in de plaats van dr. V.E. d'Assonville. De preses heet allen hartelijk welkom. In het bijzonder de adviseur ds. Hoogendoorn die bij de 1^e zitting niet aanwezig kon zijn. Hij feliciteert ds. Schuster met zijn bevestiging als predikant en wenst hem Gods zegen toe.

Op uitnodiging van dr. Bas betuigen de leden van de synode hun instemming met de Drie Formulieren van Eenheid door te gaan staan.

Artikel 25. Deputaten Ad Examina

(agenda 12.3/9.14/9.15)

Comité

In comité wordt gesproken over een verzoek om te mogen preken.

Besluit

Aan deputaten Ad-examina wordt opdracht gegeven met een concreet advies te komen over de vraag of dat wat wordt gevraagd mogelijk is en, zo ja, welke voorwaarden daaraan gesteld moeten worden. Dit betekent dat het verzoek op de volgende synode opnieuw zal dienen. Eventueel, als dat allemaal mogelijk blijkt en duidelijk is, kan er dan een examen plaatsvinden.

Artikel 26. Deputaten Buitenlandse kerken, zusterkerkrelatie FRCA

(agenda 12.4./9.1.)

Ontvangstbevestiging d.d. 14 april 2018, van het door de synode Boerakker d.d. 17 maart 2018 bij de Free Reformed Church of Australia ingediende verzoek tot het formaliseren van de contacten met de FRCA.

Dear Rev Heres & de Leeuw,

Thank you for your letter with the formal request for a sister Church relationship with the FRCA - it is received with gratitude. Please note that your letter will be forwarded to all the local churches (via the general deputy) as well as directly to the convening church of Synod Bunbury. With brotherly greetings,

*Wayne Pleiter
Deputies Secretary*

Antwoord

Ds. Visser heeft in Australië met de FRCA deputaten gesproken. Het verzoek van de GKN is goed ontvangen. De GKN krijgt een antwoord met daarin aanwijzingen voor de te volgen procedure voor het indienen van een verzoek tot het aangaan van een zusterkerkrelatie. Dat moet via plaatselijke kerken.

Artikel 27. Deputaten Buitenlandse kerken, Reformed Churches in Japan

(agenda 12.4./9.9./9.24.) Rapportage deputaten Buitenlandse kerken

Schrijven van de Reformed Church in Japan d.d. 18 juni 2018 met uitnodiging bijwonen synode

Dear Deputaat-scriba J.F. de Leeuw

I greet you in the Name of our Lord Jesus Christ from the Reformed Church in Japan. Based on the ecclesiastical communications between our respective churches, I wish to invite you, in my position as stated clerk of the Reformed Church in Japan, to attend the 73rd general assembly meeting of the Reformed Church in Japan, which will be held at Kannai Arai Hall, Yokohama, Japan, from October 8th (Monday) to 10th (Wednesday), 2018. We will provide accommodation and meals for one representative of your church. Please inform us of the name of your representative. On Tuesday the 9th, the moderator would like to invite this delegate to join in lunch together.

*We appreciate your prayers.
May God bless your church.*

*Yours in Christ
持田浩次
Hirotsugu Mochida
Stated Clerk*

Deputaten hebben besloten niet naar Japan af te reizen en de uitnodiging schriftelijk beantwoord:
5 september 2018

Esteemed brothers in the Lord Jesus Christ,

On July 18th we received your invitation to attend the 73rd general assembly meeting of the Reformed Church in Japan. It would have been our joy to be present with you those days, but

unfortunately we didn't see possibilities to arrange a visit to Japan. So we are grateful to make use of the occasion to send you this letter.

In the name of our Lord Jesus Christ we greet you and wish you His blessings. It's our prayer that He will watch over your churches, being your everlasting Guide and Keeper. We also wish you a blessed and constructive meeting.

The future of the church is safe in the hands of our Lord. To be a church and to be a Christian in an environment that is predominantly hostile to Christ requires careful listening to the Word of the Lord, prayer, and continual dialogue and meditation. In all this we may know ourselves to be dependent of the Lord Jesus Christ, who gathers, protects, and sustains his church by his Spirit and Word in the unity of true faith. He does so worldwide, throughout all of history, in every place where he establishes his church, until he returns from heaven. We cry out for the fulfillment of his own promise: Come, Lord Jesus! (Rev. 22:20)

*With fraternal greetings,
deputaten buitenlandse kerken of the Gereformeerde Kerken Nederland*

Artikel 28. Deputaten Buitenlandse kerken, rapport

(agenda 12.4./9.24.) Rapportage deputaten Buitenlandse kerken

Schrijven d.d. 5 september 2018 van de deputaten Buitenlandse kerken:

Geachte broeders,

In deze rapportage treft u achtereenvolgens aan:

- *een voorstel tot wijziging van de instructie van het deputaatschap*
- *een voorstel tot het schrijven van een brief aan de Canadian Reformed Churches waarin we hen verzoeken om een zusterkerkrelatie aan te gaan*
- *een reeds verzonden reactie op de uitnodiging die we ontvangen hebben van de Reformed Church in Japan*

*Met broedergroet,
deputaten Buitenland*

Bespreking

Br. Vreugdenhil mist in het rapport het verslag van het bijwonen van de conferentie van de EUR in de maand mei door ds. L. Heres. Ds. L. Heres heeft in de GS van 18 mei daarvan verslag gedaan. Op verzoek geeft hij nog enkele zaken uit dat verslag weer.

Conferentie EuCRC

De EuCRC is de Europese afdeling van de ICRC. Als GKN zijn we daar geen lid van. We hebben een uitnodiging ontvangen via dr. Peter Naylor, predikant van de EPCEW. Ds. Heres heeft de GKN daar mogen introduceren en iets over ons kunnen vertellen. Wij waren daar als observers, zo heet dat dan als je geen lid bent. Je komt er niet zomaar binnen, je moet daarvoor door twee lidkerken worden voorgedragen. Ds. Heres heeft aan meerderen laten weten dat wij die wens hebben. Hij heeft het als bemoedigend ervaren om daar te zijn. Zeker omdat daar heel veel Europese landen zijn waar kerkverbandjes zijn, die zelfs nog kleiner zijn dan de GKN. Wij zijn eigenlijk een groot kerkverband als je dat vergelijkt met veel Europese zusterkerken, ook al zijn ze dat dan niet officieel. De SERK was er ook. Deze bemoediging wil ds. Heres graag doorgeven. Wij denken soms in Nederland dat wij heel klein zijn in vergelijking met waar wij vandaan zijn gekomen. Dat is ook zo. Maar er zijn er in Europa meerderen die nog meer moeite hebben om de zaak rond te zetten dan wij, maar allemaal door de kracht en genade van onze Here Jezus Christus.

Artikel 29. Deputaten Buitenlandse kerken, wijziging instructie

(agenda 12.4./9.24.) Rapportage deputaten Buitenlandse kerken

Opdracht

De Generale synode van 17 maart 2018 heeft een instructie voor deputaten Buitenlandse kerken vastgesteld.

Verder heeft de Generale Synode deputaten opgedragen de volgende synode, als aanvulling op de instructie, met een formulering te komen over het onderhouden van contacten via de ICRC.

Voorstel

Deputaten stellen voor om punt 4 uit de instructie als volgt te wijzigen:

Contact zoeken met kerken van gereformeerde belijdenis via de International Conference of Reformed Churches (ICRC) door

- voor zover mogelijk is als waarnemer aanwezig te zijn
- te streven naar toetreding als lidkerk

Verslag doen van de contacten die er geweest zijn.

Bespreking

Gevraagd wordt om de hele instructie nog eens goed taalkundig en inhoudelijk onder de loep te nemen zodat het een instructie deputaten Buitenlandse kerken waardig wordt. De instructie is al vastgesteld.

Op dit moment is alleen het wijzigen van punt 4 geagendeerd. Na het wijzigen van 'het' in 'de' ICRC gaat de vergadering accoord met het voorstel tot wijziging van punt 4. De opmerkingen m.b.t. de hele instructie worden door deputaten meegenomen.

Artikel 30. Deputaten Buitenlandse kerken, Canadian Reformed Churches

(agenda 12.4./9.24.) Rapportage deputaten Buitenlandse kerken

Besluit

Op voorstel van deputaten wordt besloten een brief te doen uitgaan naar de Generale Synode van de Canadian Reformed Churches, Edmonton 2019, met het verzoek tot een zusterkerkrelatie.

Brief

Dear brothers,

In recent years there have been several meetings between delegates of the Reformed Churches Netherlands (GKN) and delegates of the CanRC. During their visits in the Netherlands, in connection with the Synod of the Reformed Churches Liberated (GKv), we made appointments on every occasion. These conversations were reported by your deputies to our synod.

Until today, we have formally kept distance, due to your relationship with the GKv. We did not want to stress your concerns about the course of the GKv and neither force you in our direction.

In the meantime, we were grateful for the informal, but substantive conversations we had.

Due to your decision to suspend the relationship with the GKv, we think the time is right to approach you with to request a sister Church relationship with the GKN. We would like to intensify and formalize the contact with another. As small church assembly we see such a relation as God's gift. In practice that means that we permit each other's members to participate at the Lords Supper and each other's ministers to preach the Gospel in our services. But we'd also have possibilities to translate sermons and use other gifts, churches of our Lord Jesus Christ share. We ask for your prayers for the situation in the Netherlands as well, as there are many concerns. Please feel free to ask any questions that might arise, we would be glad to answer them at your Synod and to explain our request. We think about you in our prayers to our Lord Jesus Christ, the supreme Head of all churches. May you be blessed with wisdom and strength in Christ.

With fraternal greetings,

Artikel 31. Deputaten Commissie Financieel Beheer (CFB) steun overkomende predikanten

(agenda 12.5/9.3)

Schrijven van de CFB d.d. 26 mei 2018 inzake financiële steun aan overkomende predikanten.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Op 28 maart 2018 ontving de CFB van uw voorgangster, de Generale Synode van 17 maart 2018, een brief waarin onder meer het volgende werd gesteld:

De GS heeft eveneens kennis genomen van uw schrijven d.d. 2 januari 2018 inzake financiële steun aan overkomende predikanten en heeft dat wat u daarin voorstelt overgenomen. Wel vraagt de synode u nog te kijken naar wat u schrijft over het niet meenemen van de bedragen voor vakantiegeld en toeslagen voor kinderen. In bepaalde situaties kan dat veel uitmaken.

De CFB heeft desgevraagd gekeken naar wat zij schrijft over het niet meenemen van de bedragen

voor vakantiegeld en toeslagen voor kinderen.

Bij financiële steun aan overkomende predikanten worden de in het Refentiekader genoemde bedragen voor vakantiegeld en toeslagen voor kinderen niet meegenomen omdat deze steunverlening een tijdelijk karakter draagt. Deze steun is bedoeld voor overbrugging in een noodsituatie, niet om bijvoorbeeld vakantie te houden. Bij onvoorziene omstandigheden zal de CFB naar bevinden handelen.

Met hartelijke broedergroet,

Bespreking

De vergadering neemt kennis van een toelichting van de CFB op de regeling steun aan predikanten die uit een ander kerkverband overkomen.

Artikel 32. Deputaten Commissie Financieel Beheer (CFB) reglement studiefinanciering

(agenda 12.5/9.4)

Schrijven van de CFB d.d. 28 mei 2019 inzake wijziging reglement studiefinanciering

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Op 28 maart 2018 ontving de CFB van uw voorgangster, de Generale Synode van 17 maart 2018, een brief waarin onder meer het volgende werd gesteld:

Op voorstel van de GK Assen Boerakker heeft de GS besloten de volgende wijzigingen aan te brengen in art. 15 lid 5 en art.16 lid 2 van het reglement studiefinanciering:

Art. 15, lid 5: na het laatste woord "verklaren" aanvullen met: "mits een daartoe strekkend voorstel aan de synode door haar is aangenomen."

Art. 16, lid 2: het artikel aanvullen met: "De in dit artikel bedoelde kwijtschelding behoeft instemming van de synode. De CFB zal een daartoe strekkend voorstel aan de synode doen."

Binnen de CFB wordt dit besluit van uw voorgangster ervaren als een motie van wantrouwen en als een intrekken van het mandaat dat de CFB eerder van de kerken ontvangen heeft. De onvrede over dit besluit is dermate groot dat twee leden van de CFB per direct uit de CFB stappen.

Andere CFB leden willen met behoud van eigen gevoelens het lidmaatschap wel continueren.

Natuurlijk neemt het vertrek uit de CFB de onvrede over dit besluit niet weg. Binnen de CFB leeft de gedachte dat er voor u een taak ligt om iets te doen met deze onvrede.

Met hartelijke broedergroet,

Bespreking

De vergadering betreurt dat de CFB het besluit zo heeft ervaren. Het genomen besluit en de daaraan voorafgaande bespreking geeft niet aan, dat het zou gaan om het intrekken van een mandaat of om een motie van wantrouwen. Deputaten CFB hadden en hebben het volste vertrouwen van het kerkverband.

De wijzigingen betreffen een nadere afspraak voor in uitzonderlijke situaties. Het is de CFB die in die situaties beoordeelt en voorstellen doet aan de GS. In de bespreking wordt er op gewezen dat, zo is te lezen in de weergave van de bespreking op 17 maart, de wijzigingen ook zijn aangebracht ter bescherming van de CFB.

Het advies van de CFB is op 17 maart niet opgevolgd. Het besluit is met meerderheid van stemmen genomen. De vergadering respecteert de verschillen van mening. Wel wordt het jammer gevonden dat het besluit voor leden van de CFB aanleiding is om de commissie te verlaten.

Besluit

Besloten wordt deputaten CFB schriftelijk te antwoorden en daarvan een afschrift te sturen aan de leden die zijn afgetreden.

Artikel 33. Deputaten Commissie Financieel Beheer (CFB)kascontrole 2017

(agenda 12.5/9.8)

Schrijven van de kascontrolecommissie d.d. 2 juni 2018

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Betreft : Kascontrole van de boeken van de CFB 2017.

De kascontrolecommissie heeft, conform zijn opdracht, d.d. 12 juni j.l. te Bergentheim ten huize van broeder Blootens de financiële jaarstukken van 2017 gecontroleerd.

Naast controle op begin- en eindbalans hebben wij de opdrachten voor betaling met de bankafschriften en de betalingen van de kerken conform de aanslagen vergeleken. Dit alles hebben wij in goede orde bevonden.

De commissie stelt dan ook voor om broeder B. Hoogendoorn te dechargeren onder dank voor de door hem verrichte werkzaamheden.

Met broedergroeten,

de kascontrolecommissie,

G.H. Werkman

J. de Voogd

Decharge

De vergadering neemt kennis van het verslag van de kascontrole CFB 2017. Onder dank voor de verrichte werkzaamheden wordt de penningmeester gedechargeerd over het boekjaar 2017.

Artikel 34. Deputaten Commissie Financieel Beheer (CFB)begroting 2019

(agenda 12.5/9.13)

Schrijven van de CFB d.d. 20 augustus 2018 inzake begroting en quotum 2019.

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Conform art. 6 lid 2 van de Instructie voor de CFB, luidend: De CFB stelt de gezamenlijke vergadering in het derde kwartaal van het kalenderjaar een begroting voor het volgende kalenderjaar en voor het quotum per ziel voor, stelt de CFB u middels deze brief de begroting 2019 en het quotum voor.

Begroting 2019 CFB

Inkomsten	begroting 2018 (EUR)	begroting 2019 (EUR)
Quota	37.935,00	51.960,00
Totaal	<u>37.935,00</u>	<u>51.960,00</u>

Uitgaven	begroting 2018 (EUR)	begroting 2019 (EUR)
Hulpbehoevende studenten	0,00	0,00
Hulpbehoevende kerken	0,00	0,00
Kosten kerkverband	1.000,00	1.000,00
Resultaat +/-	36.935,00	50.960,00
Totaal	<u>37.935,00</u>	<u>51.960,00</u>

Toelichting op de begroting 2019.

Hulpbehoevende kerken

Geen kerk heeft voor het jaar 2019 financiële steun aangevraagd.

Hulpbehoevende studenten

Geen theologiestudent heeft voor het studiejaar 2018 - 2019 een lening aangevraagd.

Kosten kerkverband

De post kosten kerkverband is opgevoerd voor bijvoorbeeld de huur van de vergaderlokaliteit van uw vergaderingen.

Resultaat

Als kerken zijn we afhankelijk van de Here, en we willen van Hem afhankelijk zijn. Hij geeft ons vandaag financiële ruimte.

Naar schatting is er aan het eind van het jaar 2018 een eigen vermogen van ca. € 220.000.

Een goede onderbouwing voor een verantwoorde buffer voor ons kleine kerkverband is lastig.

En een klein kerkverband heeft een relatief grote kwetsbaarheid, mede door een mogelijke samenloop van risico's. Met genoemd eigen vermogen kan een eerste onvoorziene derving van inkomsten of een onvoorziene uitgave worden opgevangen.

Quotum

De CFB had voor 2018 voorgesteld om het quotum te verlagen naar € 45 per lid, maar de Generale Synode heeft in oktober 2017 dat quotum gehandhaafd op € 60 per lid.

Het ligt daarom in de verwachting dat ook voor 2019 het quotum wordt vastgesteld op € 60 per lid.

Het ledenaantal per 1 oktober 2018 is nog niet bekend.

*Uitgaande van het aantal leden per 1-10-2017 (866 zielen) is de berekening als volgt:
€ 60 maal 866 maakt € 51.960,00.*

Ter vergelijking: het quotum voor 2016, 2017 en 2018 was eveneens € 60 per lid.

De CFB verzoekt de synode uit te spreken:

- De Generale Synode besluit om de voorgestelde begroting 2019 te accorderen.*
- De Generale Synode besluit het quotum voor 2019 vast te stellen op € 60,00 per lid voor 2019.*

Met hartelijke broedergroet,

Bespreking

Zoals eerder aangekondigd bij de bespreking van de steun aan het RTS wordt gezien de aparte geldstroom, RTS en begroting CFB, de verwachte uitgaven, het beschikbare vermogen en het quotum dat de CFB na overleg met de commissies van beheer vorig jaar had voorgesteld, het voorstel ingediend om het quotum voor 2019 vast te stellen op €40,00.

Gewezen wordt op een aantal niet begrote uitgaven, o.a. in het kader van begeleiden van studenten. Daartegenover staat dat het aantal leden waar nu vanuit wordt gegaan inmiddels sterk is gestegen. De vergadering kan zich vinden in het voorstel om het quotum lager vast te stellen.

Besluit

Nadat besloten is het quotum voor 2019 vast te stellen op € 40,00 per lid wordt de begroting voor 2019 vastgesteld.

Artikel 35. Deputaten Visitatoren

(agenda 12.7.)

Comité

In de kerken GK Assen-Boerakker, GK Zwolle e.o., GK Ede e.o. en GK Hardenberg e.o. is visitatie gedaan. In comité worden de verslagen daarvan voorgelezen. Het verslag van de visitatie in GK Zwijndrecht e.o. is nu niet aanwezig, De visitaties in de GK Dalfsen en de GK Kampen moeten nog plaatsvinden.

Artikel 36. Benoemingen

(agenda 12)

Comité

Een aantal deputaten treden periodiek af, anderen hebben ontheffing gevraagd. In comité worden in de ontstane vacatures benoemd dan wel herbenoemd:

- als deputaten CFB: br. C.G. Broeks en zr. A.M. Prins voor de reguliere periode van 3 jaar en br. C.M. Blootens voor één jaar;
- als deputaten Appelzaken: ds. E. Hoogendoorn, br. J. Schuller, ds. J.R. Visser en br. G.H. Werkman;
- als deputaten Ad-examina: ds. A. de Jager en ds. R. van der Wolf;
- als deputaat-scriba: br. J.F. de Leeuw.

De deputaten die aftreden, zullen worden bedankt voor hun inzet en verrichte werkzaamheden.

Artikel 37. Rondvraag naar art 41 Kerkorde

(agenda 13)

Comité

In comité vraagt de preses aan de afgevaardigden van de kerken of de ambtelijke diensten voortgang hebben of de besluiten van de meerdere vergadering worden nageleefd en of er iets is waarbij de kerken het oordeel of hulp van de synode nodig hebben voor de goede voortgang van hun plaatselijk kerkelijk leven. Een van de kerken vraagt advies over het lezen van preken van predikanten uit een ander kerkverband. Alhoewel dit een zaak is waar de kerkenraden zelf voor verantwoordelijk zijn, wordt gewezen op de algemene regel dat de preken gereformeerd moeten zijn. Lezen van preken van predikanten uit een ander kerkverband kan gevoelig liggen. Daarom hier met wijsheid mee omgaan.

Artikel 38. Persoonlijke rondvraag

(agenda 14)

Ds. De Jager bedankt de vergadering voor de ruimte en het vertrouwen dat hij kreeg om als adviseur aan de vergadering te mogen deelnemen, hij geeft aan dat het aanmerkelijk heeft bijgedragen aan de nadere kennismaking.

Br. De Voogd deelt mee dat GK Ede e.o. is gestart met het beroepingswerk voor het vervullen van de vacature van predikant. De preses wenst de gemeente hierbij wijsheid en de zegen van de Here toe.

Br. A. Pullen van de kerk te Hardenberg vraagt of het een idee is om, met het oog op de invoering van de HSV, iets te doen aan een gezamenlijk inkoopbeleid voor een HSV uitgave gecombineerd met het gereformeerd kerkboek. Navraag heeft geleerd dat daar mogelijkheden voor zijn mits er voldoende exemplaren worden afgenomen. Andere afgevaardigden bevestigingen deze informatie. Het idee krijgt veel bijval. Het is zinvol hierover contact op te nemen met de DGK. Afgesproken wordt dat de kerken die besluiten de HSV te gaan gebruiken en belangstelling hebben voor een gezamenlijke aanschaf, dit melden aan de deputaat-scriba.

Artikel 39. Volgende Generale Synode

(agenda 15)

De synode wijst de Gereformeerde Kerk Ede e.o. aan als samenroepende kerk voor de volgende Generale Synode die D.V. op 23 maart 2019 gehouden zal worden. Aanvang is 10.00 uur.

Artikel 40. Censuur naar art 48 Kerkorde

(agenda 16)

De preses stelt vast dat censuur zoals bedoeld in KO art 48 niet geoefend behoeft te worden.

Artikel 41. Sluiting

(agenda 17)

Nadat de preses ds. Bas is voorgegaan in gebed sluit hij de vergadering.

Vastgesteld en ondertekend door het moderamen van de GS 2018 Dalfsen 6 oktober 2018

Preses, ds. A. Bas;

Scriba, ds. L. Heres;

Assessor, ds. J.R. Visser

Inhoudsopgave

Art.	Onderwerp	Blz.
1.	Opening	1
2.	Presentie	2
3.	Instructie GK Dalfsen	2
4.	Verkiezing moderamen	2
5.	Constituering van de vergadering	2
6.	Instemmen met de belijdenis	2
7.	Vaststelling agenda	3
8.	Selbständige Evangelisch-Reformierte Kirchen in Deutschland (SERK)	3
9.	Herziene Statenvertaling (HSV)	4
10.	Reformatorisch Theologisch Seminar te Heidelberg (RTS)	8
11.	De Gereformeerde kerken (Hersteld)	14
12.	Vaststellen Acta GS 17 maart 2018 en Acta GS 18 mei 2018	23
13.	Zaken uit Acta GS 17 maart 2018 en Acta GS 18 mei 2018	24
14.	Correspondentie uitgegane stukken	23
15.	Correspondentie ingekomenstukken	24
16.	Voorstellen en instructie uit de kerken, GK Ede e.o.	24
17.	Voorstellen en instructies uit de kerken, GK Dalfsen en GK Kampen	26
18.	Vragen uit de kerken, GK Ede e.o.	26
19.	Deputaten Appelzaken	26
20.	Deputaten Bgeleiding studenten	26
21.	Deputaten Buitenlandse kerken, kerkelijke examen SERK	30
22.	Schorsing	31
23.	Heropening	31
24.	Presentie	31
25.	Deputaten Ad examina	31
26.	Deputaten Buitenlandse kerken, zusterkerkrelatie FRCA	32
27.	Deputaten Buitenlandse kerken, Reformed Churches Japan	32
28.	Deputaten Buitenlandse kerken, rapport	33
29.	Deputaten Buitenlandse kerken, wijzigen instructie	34
30.	Deputaten Buitenlandse kerken, Canadian Reformed Churches	34
31.	Deputaten CFB, financiële steun overkomende predikanten	35
32.	Deputaten CFB, reglement studiefinanciering	35
33.	Deputaten CFB, kascontrole 2017	36

34.	Deputaten CFB, begroting 2019	36
35.	Deputaten Visitatoren	38
36.	Benoemingen	38
37.	Rondvraag naar art 41 Kerkorde	39
38.	Rondvraag	39
39.	Volgende Generale Synode	39
40.	Censuur naar art 48 Kerkorde	39
41.	Sluiting	39
	Inhoudsopgave	40
	Bijlagen	
A.	Agenda	42
B.	Rapport deputaten HSV	44

BIJLAGEN A.

Agenda

van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland, Dalfsen 6 oktober 2018.

Locatie: Kerkgebouw Beetstraat 17 Harderwijk.

Aanvang: 10.00 u.

1. Opening namens de samenroepende kerk GK Dalfsen
2. Onderzoek van en rapport over de geloofsbrieven
3. Constituering van de vergadering en samenstellen van het moderamen
4. Instemming met de belijdenis
5. Vaststelling van de agenda
6. Vaststelling acta GS 17 maart 2018 en acta 18 mei 2018
7. Zaken uit acta GS 17 maart 2018 en acta 18 mei 2018 en onderzoek naar uitvoering genomen besluiten
 - 7.1. Rapport HSV
8. Correspondentie uitgegane stukken
 - 8.1. t/m 8.23 periode 17 maart 2018 tot 6 oktober 2018
9. Correspondentie ingekomen stukken
 - 9.1. Ontvangstbevestiging verzoek formaliseren contacten FRCA
 - 9.2. Verzoek ontheffing deputaat CFB (vertrouwelijk)
 - 9.3. Schrijven van CFB inzake steun aan overkomende predikanten
 - 9.4. Schrijven CFB inzake wijziging reglement studiefinanciering
 - 9.5. Schrijven van GS DGK Lansingerland
 - 9.6. Schrijven van SERK inzake zusterkerkrelatie
 - 9.7. Schrijven van SERK met verzoek bijwonen/ deelnemen 1^e kerkelijk examen
 - 9.8. Verslag kascontrole CFB 2017
 - 9.9. Schrijven van Reformed Churches in Japan met uitnodiging bijwonen GS 8-10 oktober 2018
 - 9.10. Mail ds. R. van der Wolf, aankondiging voorstel GK Harderberg i.v.m. RTS
 - 9.11. Mail ds. R. van der Wolf, aankondiging rapport deputaten Eenheid gereformeerde belijders
 - 9.12. Verzoek ontheffing deputaat Eenheid gereformeerde belijders (vertrouwelijk)
 - 9.13. Schrijven van CFB met begroting en quotum 2019
 - 9.14. Schrijven GK Ede m.b.t. preekconsent (vertrouwelijk)
 - 9.15. Verzoek om te mogen preken (vertrouwelijk)
 - 9.16. Schrijven GK Ede met voorstel wijziging werkwijze preekvoorziening
 - 9.17. Schrijven CFB met voordracht benoeming leden (vertrouwelijk)

Ingekomen na 25 augustus 2018:

 - 9.18. Verslag kerkvisitatie GK Assen Boerakker (vertrouwelijk)
 - 9.19. Schrijven GK Dalfsen en GK Kampen voorstel inzake naburige kerk
 - 9.20. Rapport deputaten Eenheid gereformeerde belijders (vertrouwelijk)
 - 9.21. Schrijven GK Hardenberg e.o. met voorstel inzake RTS
 - 9.22. Bijlage bij voorstel inzake RTS, financieel rapport en begroting 2018
 - 9.23. Schrijven CFB met voordracht benoeming leden (vertrouwelijk)
 - 9.24. Rapport deputaten Buitenlandse kerken
 - 9.25. Deputaten Ad-examina, beschikbaarheid (vertrouwelijk)

- 9.26. Afschrift schrijven deputaten Buitenlandse kerken aan SERK
- 9.27. Schrijven van Sita Bolt met bijlagen
- 9.28. Schrijven inzake terugtreden uit CFB (vertrouwelijk)
- 9.29. Aankondiging verslag kerkvisitatie GK Zwolle e.o. (vertrouwelijk)
- 9.30. Aankondiging verslag kerkvisitatie GK Ede e.o.(vertrouwelijk)
- 9.31. Verslag kerkvisitatie Hardenberg (vertrouwelijk)
- 9.32. Deputaten Studiebegeleiding, voorstel en bijlagen
10. Voorstellen en instructies uit de kerken
11. Vragen uit de kerken (kerkelijke rondvraag)
12. Rapporten, commissies, benoemingen
 - 12.1. Deputaten Appelzaken,
 - 12.2. Deputaten Begeleiding studenten,
 - 12.3. Deputaten Ad-examina
 - 12.4. Deputaten Buitenlandse kerken
 - 12.5. Deputaten Commissie Financieel Beheer
 - 12.6. Deputaten Eenheid gereformeerde belijders
 - 12.7. Deputaten Visitatoren
 - 12.8. Deputaten Herziene Staten Vertaling
 - 12.9. Deputaat-scriba
 - 12.10. Synode Contracta
13. Rondvraag naar art 41 KO
14. Persoonlijke rondvraag
15. Aanwijzen samenroepende kerk, vaststellen datum, tijd en plaats volgende synode
16. Censuur naar artikel 48 KO
17. Sluiting

BIJLAGEN B.

Rapport Deputaatschap Herziene Statenvertaling

1	Inleiding.....	46
1.1	Opdracht.....	46
1.2	Samenstelling.....	46
1.3	Werkwijze.....	46
2	Oriëntatie op de HSV.....	46
2.1	Ontstaan.....	46
2.2	Kenmerken.....	47
2.3	Deelgebieden van ons onderzoek.....	47
3	Overzicht van beoordelingen door anderen.....	47
3.1	CGK.....	47
3.2	Nogmaals CGK.....	48
3.3	GBS en aanverwanten.....	48
3.4	DGK.....	48
3.5	Beoordeling van dr. W.J. Ouweneel over de HSV.....	49
3.6	Beoordeling van dr. B. Loonstra over de HSV.....	50
4	Conclusies van uw deputaten.....	51
4.1	Keuze van de grondtekst.....	51
4.2	Betrouwbare vertaling.....	52
4.3	Leesbaar en verstaanbaar Nederlands.....	52
4.4	Praktische problemen bij vrijgeven voor kerkelijk gebruik.....	53
4.5	Eindconclusie.....	53
5	Voorstel Deputaten.....	54
6	Bijlagen.....	54
A	CGK rapport over HSV.....	54
A.1	Oude Testament.....	54
A.2	Nieuwe Testament.....	57
A.3	Vanuit onze taal bezien.....	62
A.4	Samenvattende observaties.....	63
B	CGK vergelijking NBG51 en SV.....	64
C	DGK rapporten en besluiten.....	66
C.1	Materiaal.....	66
C.2	Grondtekst.....	66
C.3	Betrouwbare vertaling.....	66
C.4	Leesbaar en verstaanbaar.....	67
C.5	Praktische aspecten.....	67
C.6	Enkele voorbeelden uit DGK rapporten.....	68
C.6.1	Deuteronomium 6:4.....	68
C.6.2	Openbaring 8:13.....	69

D Ouweneel.....	70
D.1 Korte weergave van kritiek van prof. W.J. Ouweneel	70
D.2 Punten van kritiek van WJO op onderdelen	70
E Bert Loonstra	71
F Overzicht Liturgische Formulieren	74
F.1 Doopsformulier Kinderen	74
F.2 Doopsformulier Volwassenen.....	74
F.3 Formulier OBdG	74
F.4 Avondmaalsformulier	74
F.5 Avondmaalsformulier Kort	76
F.6 Uitsluiting uit de gemeente	76
F.7 Wederopneming.....	76
F.8 Tucht afkerige volwassen doopliden	76
F.9 Bevestiging DdW.....	76
F.10 Bevestiging missionaire DdW	77
F.11 Bevestiging Ouderlingen en diakenen	78
F.12 Huwelijk	78

1 Inleiding

1.1 Opdracht

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland d.d. 1 oktober 2016 heeft besloten een deputaatschap Herziene Statenvertaling in te stellen met de volgende opdracht:

a. te inventariseren wat er al beschikbaar is aan toetsing van en onderzoek naar de Herziene

Statenvertaling,

b. op basis daarvan tot een eigen weging te komen en voorstellen te doen aan een volgende generale synode ten aanzien van de Herziene Statenvertaling.

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Nederland d.d. 18 maart 2017 te Ede heeft op vraag van het deputaatschap ingestemd met de volgende invulling van deze opdracht:

“Dat houdt in dat het deputaatschap voor haar opdracht zich kan concentreren op twee zaken:

1e. is de HSV een verantwoorde vertaling van Gods Woord zodat die kan worden vrijgegeven voor kerkelijk gebruik?

Dan gaat het om inhoudelijke toetsing van de vertaling aan de hand van wat daarover al aan beoordeling beschikbaar is.

2e. verdient het aanbeveling deze vertaling vrij te geven naast de NBG1951 die momenteel in onze kerken in gebruik is? Zodat het in de vrijheid van de kerken ligt om ook de HSV te gebruiken.

Dan gaat om vooral om de vraag of het gebruik van de HSV voordelen biedt ten opzichte van de NBG1951.

1.2 Samenstelling

Het deputaatschap bestaat uit de volgende personen:

Ds. E. Hoogendoorn

Br. J. van Tongeren

Br. J.P.C. Vreugdenhil

1.3 Werkwijze

Het deputaatschap heeft twee keer vergaderd. In de eerste vergadering is een inventarisatie gemaakt van eerdere toetsingen van de HSV waarvan we gebruik konden maken in ons onderzoek en zijn vervolgens de taken verdeeld.

In de tweede vergadering zijn de diverse rapporten daarover besproken en zijn we na wikken en wegen tot een eensluidende beoordeling en advies gekomen.

2 Oriëntatie op de HSV

2.1 Ontstaan

De taal van de oude Statenvertaling (van 1637) vertoont zoveel verouderd Nederland dat deze vertaling tegenwoordig nauwelijks meer begrepen wordt. Omdat men in bepaalde kerkelijke kringen erg gehecht blijft aan de Statenvertaling, is men niet overgegaan tot een eigen nieuwe vertaling van de Bijbel vanuit de grondtekst, zoals bij andere moderne vertalingen het geval is.

Het is de intentie van de HSV om de oude Statenvertaling in een meer eigentijdse versie begrijpelijker weer te geven. Het is dan ook een ‘herziening’ van de taal van de ‘Statenvertaling’ geworden. Wel hebben op sommige plaatsen nieuwere inzichten in het vertalen van Hebreeuws en Grieks geleid tot een ‘hertaling’, in afwijking van de Statenvertaling.

2.2 Kenmerken

Het hierboven genoemd uitgangspunt heeft tot gevolg dat de Herziene Statenvertaling gekenmerkt wordt door enerzijds het gebruik van meer hedendaags Nederlands en anderzijds door de sterke behoefte om de erfenis van de Statenvertaling te bewaren.

2.3 Deelgebieden van ons onderzoek

Om een antwoord te vinden op de vraag van de synode of de HSV een verantwoorde vertaling van Gods Woord is, zodat die kan worden vrijgegeven voor kerkelijk gebruik, heeft het deputaatschap bij de toetsing zich op de volgende terreinen geconcentreerd:

2.3.1 Grondtekst

Hierbij komt de vraag aan de orde van welke ‘grondtekst’ (van het Hebreeuwse Oude Testament en van het Griekse Nieuwe Testament) de vertalers van de HSV zijn uitgegaan.

2.3.2 Betrouwbare vertaling

Het onderzoek op dit punt spitst zich toe op de vraag of in de vertaling de grondtekst recht wordt gedaan.

Dan dient getoetst te worden of de vertaling de bedoeling van de grondtekst goed weergeeft.

2.3.3 Leesbaar en verstaanbaar Nederlands

Dan gaat het om de kwaliteit van het Nederlands. Te denken valt aan zaken als de zinsbouw en de woordkeus; loopt de zin goed en is de inhoud van het Bijbelwoord begrijpelijk weergegeven.

2.3.4 (Bij eventueel kerkelijk gebruik) Praktische aspecten

Hierbij komen de voor- en/of nadelen bij invoering van de HSV aan de orde.

3 Overzicht van beoordelingen door anderen

3.1 CGK

Korte samenvatting en beoordeling rapport CGK PS van het Oosten

In 2009 heeft een commissie ingesteld door de Particuliere Synode van het Oosten van de Christelijke Gereformeerde Kerken studie gedaan naar op dat moment beschikbare delen van de HSV.¹ Het gaat met name om tekstvergelijkingen. Uw deputaten hebben deze vergeleken met de NBG en zijn overwegingen nagegaan aan de hand van grondteksten (zie bijlage A).

De commissie heeft slechts naar de destijds beschikbare delen van de HSV gekeken, zodat een slag om de arm gehouden moet worden bij het extrapoleren van indrukken hieruit naar het geheel van de HSV.

De commissie constateert enerzijds terecht verbeteringen op het vlak van verouderde taal die vervangen is, verduidelijkingen die zijn aangebracht en correcties. Anderzijds constateert ze ook zaken waarin de HSV niet voldoet; vanuit de grondtekst bezien, incorrecte of minder correcte vertalingen of te vrije vertalingen, Hebraïsmen/Graecismen, minder fraaie weergave, incorrect

¹ J.C. Westeneng et al., *Rapport van de commissie “Beoordeling Herziening Statenvertaling” aan de Particuliere Synode van het Oosten, bijeen op 14 april 2010 te Culemborg.*

Nederlands en zaken die ongewijzigd zijn gebleven ten opzichte van de SV terwijl wijziging wel mogelijk/gewenst/nodig was.

Samenvattende conclusie van deputaten:

Het valt op dat de HSV zich soms, al dan niet bewust, heeft laten weerhouden van verbeteringen uit respect voor de keuzes van de SV. “Er blijkt in de HSV een zekere spanning tussen het verlangen naar een Bijbel in de taal van deze tijd en de wens om zich niet al te ver te verwijderen van de taal van de Statenvertaling”, aldus de commissie.

Daarnaast valt op dat de meerderheid van de verbeteringen van de HSV t.o.v. de SV grote gelijkens vertoont met de verbeteringen van de NBG t.o.v. de SV. Voorts valt op dat de NBG wél voldoet in veel van de gevallen waarin de HSV tekortschiet. Per saldo geeft dit rapport de indruk dat er met het gebruik van de HSV maar weinig te winnen valt ten opzichte van de NBG, wat de vraag doet opkomen of de baten opwegen tegen de praktische lasten van het hanteren van twee vertalingen.

3.2 Nogmaals CGK

Een kleine eeuw geleden was een belangrijk motief voor het maken van de Nieuwe Vertaling (1951) dat de toegenomen kennis van handschriften, talen en cultuur ook moest worden meegenomen in een Bijbelvertaling. Vandaag is voor ons de vraag van belang of de HSV in het proces van herziening ook de nieuwe ontwikkelingen heeft meegenomen, of juist niet.

In de beschikbare rapporten van anderen is daaraan weinig afzonderlijke aandacht gegeven.

Daarom hebben uw deputaten daaraan een klein onderzoekje gewijd, gebaseerd op vroeger werk van de CGK. In 1959 hebben deputaten van de CGK dit aspect namelijk afzonderlijk bekeken, toen ze de vertaling 1951 beoordeelden. Aan de hand van de voorbeelden uit hun rapport uit 1959, is bekeken hoe de HSV daarmee omgegaan is.

Zie bijlage B voor de details.

De conclusie is: De genomen steekproef was maar heel klein, daarom is de conclusie ook maar een voorlopige. Uit de gegeven voorbeelden blijkt dat de HSV niet klakkeloos de SV heeft gevolgd, maar ook nieuwere kennis heeft gebruikt voor de vertaling, zij het met voorzichtigheid. De gegeven voorbeelden geven geen grond om HSV te verkiezen boven NBG51, noch omgekeerd.

3.3 GBS en aanverwanten

De Gereformeerde Bijbel Stichting heeft ook de HSV besproken. Probleem voor uw deputaten was dat in deze bespreking de Statenvertaling steeds als norm functioneerde. Bij alle respect die ook wij hebben voor de SV, wij kunnen hem niet hanteren als de uiteindelijke norm. Daarom hebben wij wel kennis genomen van deze bespreking, maar die niet verder geëvalueerd. Hetzelfde geldt voor enkele andere besprekingen uit deze kringen.

3.4 DGK

In de DGK is sinds 2005 door deputaatschappen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid en duidelijkheid van de HSV. In 2014 heeft hun synode besloten de HSV in te voeren. Zij spreekt daarbij uit:

dat de Herziene Statenvertaling een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, geschikt voor de opbouw van het geloof en voor het gebruik in de kerkdiensten en eventueel later in de liturgische formulieren.

Grond 1. Bij onderzoek is gebleken dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen.

De DGK concludeert t.a.v. de grondtekst die is gebruikt voor de HSV:

dat die vertaling een herziening is van de SV en gebaseerd op de zelfde betrouwbare handschriften De DGK trekt zegt over de betrouwbaarheid:

dat door drie achtereenvolgende generale synodes is vastgesteld dat op grond van de getoetste Schriftgedeelten de HSV een betrouwbare vertaling is, ook al is uiteraard op sommige onderdelen wel kritiek mogelijk; dat door de stichting HSV is toegezegd dat er bij een nieuwe druk rekening zal worden gehouden met de ingezonden kritiek;²

Deputaten van de DGK hebben onderzoek gedaan naar de leesbaarheid van de HSV.

De uitspraak luidt:

dat de Herziene Statenvertaling een (...) goed leesbare vertaling is, geschikt voor de opbouw van

het geloof en voor het gebruik in de kerkdiensten en eventueel later in de liturgische formulieren.

Grond: *Bij onderzoek is gebleken dat de HSV een ... goed leesbare vertaling is, in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen.*

De DGK synode van Groningen 2014 sprak uit over de praktische aspecten:

1. *dat in het gebruik van het Gereformeerd Kerkboek het gebruik van teksten uit de vertaling NBG 51 niet tot grote problemen zal leiden;*
2. *dat aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek geen prioriteit heeft;*
3. *dat aanpassing t.z.t. wel een goede zaak is;*
4. *dat nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.*

In bijlage C DGK rapporten en besluiten zijn deze besluiten en de achterliggende rapporten door ons besproken. Onze conclusies kunnen als volgt worden samengevat:

- De uitspraken over grondtekst en betrouwbaarheid zijn niet juist, we denken dat de NBG51 op dit punt beter is, hoewel met nuances;
- De verstaanbaarheid is inderdaad beter.

3.5 Beoordeling van dr. W.J. Ouweneel over de HSV

Dr. W.J. Ouweneel heeft veel kritische noten geplaatst bij eerdere HSV-proeven die al verschenen voordat de definitieve uitgave van de totale HSV werd gedrukt. Een aantal punten van deze ingebrachte kritiek zijn door de Stichting-HSV ter harte genomen en verwerkt in de definitieve versie.

Ouweneel blijft met kritiek zitten. Daarvan geven uw deputaten hierbij een en ander door. In bijlage D geven wij een wat breder overzicht van door hem aangedragen punten die naar onze overtuiging terecht en ook van gewicht zijn. Het is slechts een greep uit een veel langere lijst.

3.5.1 Positieve punten

Allereerst stelt Ouweneel, dat hij positiever staat tegenover de HSV dan de NBV. Toch heeft hij gemengde gevoelens bij de HSV. De 'hertalers', zo geeft hij aan, hebben zich deze dubbele taak gesteld:

- (a) de taal van de Statenvertaling aanpassen aan het eigentijdse taalgebruik,
- (b) corrigeren van aperte fouten in SV.

De uitdaging is dus: deze taak *goed* te doen, en vooral: zich tot deze taak te *beperken*.

In vergelijking met de SV, zo constateert hij, heeft de HSV inderdaad echt rigoureuus gekozen voor een eigentijds taalgebruik en heeft ze de moed gehad fouten in de SV te verbeteren. HSV biedt niet alleen eigentijds Nederlands, maar ook belangrijke correcties op de SV.

² idem, overweging 1 en 2.

Tot zijn vreugde leest en vindt hij in de HSV zoveel verbeterde fouten. En andere keren denkt hij: hè, waarom hier nu een kans laten liggen? Of waarom nieuwe fouten introduceren?

3.5.2 Kritiek

Als punten van blijvende kritiek noemt hij o.m. de volgende.

1. Storende overdaad aan hoofdletters: 'De God Die Zijn...' .
2. HEERE, Heere : met dubbel e : archaïsch.
3. De vertaling in 'verdoemenis' (bijv. Rom.5:16,18 en 8:1) doet geen recht aan de grondtekst. Het is een veel te sterke weergave van het Griekse '*krima*', dat 'veroordeling' betekent, zoals NGB51 terecht vertaalt.
'Verdoemenis' zegt veel meer, namelijk waarin de straf bestaat: 'veroordeling tot de helse straf'.
4. Een van de meest storende gemiste kansen acht hij de foute weergave van de Griekse woorden voor 'redden, behouden', 'Redder, Heiland' en 'redding'.
De SV heeft hier respectievelijk 'zalig maken', 'Zaligmaker' en 'zaligheid', en dat is gewoon fout. 'Behouden' (redden van) is een heel ander begrip dan 'zalig (gelukkig) maken'.
Helaas heeft de HSV hierin geen verandering gebracht.
'Zalig maken van hun zonden' (Matt. 1:21) is niet alleen een foute vertaling, het is ook nog slecht Nederlands.
De reactie van de HSV-commissie op zulke punten van kritiek van Ouweneel (zoals onder 1 t/m 4 genoemd), is keer op keer, dat dit gevoelig ligt bij de beoogde achterban die zij met de HSV hopen te bereiken. Het feit dat een belangrijk deel van hun achterban onoverkomelijke bezwaren zou hebben tegen andere keuzes, weegt zwaar voor de commissie.
5. Ouweneel vraagt ook: waarom is meegedaan met de mode om het Griekse woord voor 'eeuw' vaak door 'wereld' te vertalen? Daarmee gaat een belangrijk onderscheid tussen 'eeuw' en 'wereld' verloren.
6. Nog een voorbeeld uit de vele, die Ouweneel noemt: Rom. 6:5, mag die gekke 'plant' eruit? Wij zijn geen 'plant'. Liever: 'met Hem vergroeid [of gewoon: 'één'] in de gelijkheid van zijn dood'. [zie voor een uitgebreider overzichtje bijlage D]

3.6 Beoordeling van dr. B. Loonstra over de HSV

De intentie de Statenvertaling in een meer eigentijdse versie begrijpelijker weer te geven is zeker bereikt, volgens Loonstra. De vraag is alleen *of buiten de kring waarin de Statenvertaling nog steeds de meest gangbare vertaling is*, de Herziene Statenvertaling een echte verrijking is.

In zijn commentaar vergelijkt ook hij de HSV steeds met de oude Statenvertaling.

Als positieve punten eraart hij niet alleen allerlei eigentijdse woordkeus. Een verbetering acht hij eveneens dat allerlei poëtische teksten in Bijbelboeken door de HSV ook in poëtische vorm zijn opgezet waar dat in de SV op verschillende plaatsen ontbrak.

Zijn moeite met de HSV is, dat hij op veel problematische weergaven stoot. Het problematische ervan heeft volgens hem ermee te maken dat *twee moeilijk te verenigen doelstellingen* zijn nagestreefd: het resultaat moest op de Statenvertaling lijken én het moest vandaag de dag goed te volgen zijn. In veel gevallen is het een hinken op twee gedachten gebleken.

Met diverse voorbeelden toont hij dat aan. Niet alleen in voorbeelden van woordgebruik. Ook in ander opzicht zoals in het boek Hooglied. De voornaamwoorden voor de mannelijke geliefde zijn consequent met een hoofdletter gedrukt (Hij, Hem, Zijn, Die). De oorspronkelijke Statenvertaling heeft deze

hoofdletters niet. Waarom dan in de herziene vertaling wel, zo vraagt Loonstra zich af.

Hij ziet dit als een concessie aan hardliners in de achterban die per se duidelijk gemaakt willen hebben dat met de bruidegom in het Hooglied alleen Christus bedoeld is.

Zijns inziens komt daarin een bedenkelijke hoeveelheid interpretatie mee die de oorspronkelijke betekenis van het Hooglied als een lied van twee geliefden miskent.

Net als Ouweneel valt ook Loonstra over het blijvend gebruik maken van woorden als ‘zalig maken’ en ‘zalig worden’ voor een Grieks woord dat ‘redden’ betekent.

Niet alleen in het woordgebruik blijkt volgens hem het hinken op twee gedachten, maar ook in de zinsbouw.

De combinatie van verouderde woorden met een verouderde zinsbouw geeft aan de Statenvertaling iets plechtigs en gedragens, maar de combinatie van eigentijdse woorden met een verouderde zinsbouw geeft aan de Herziene Statenvertaling iets houderigs.

In bijlage E is de volledige bijdrage van Loonstra opgenomen.

4 Conclusies van uw deputaten

4.1 Keuze van de grondtekst

De kwestie van de grondtekst is een tamelijk ingewikkelde problematiek.

Niet zozeer wat de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament aangaat. Daar is een redelijke mate van eenstemmigheid over vanwege de eenvoudige reden dat er daarvan niet zoveel variaties bestaan. Dat laatste is wel het geval met de Griekse teksten van het Nieuwe Testament. Deputaten zullen u niet vermoeien met de vele discussies daarover.

Wel is duidelijk dat wat het Nieuwe Testament betreft de HSV veelal is blijven staan bij de ontwikkeling van de 17^e eeuw; de tijd van de Statenvertaling. De SV heeft als grondtekst gebruikt de toenmalige zogenaamde Textus Receptus; een tekst die gebaseerd is op te weinig oude handschriften. Latere vondsten hebben onomstreden correcties opgeleverd die in nieuwere vertalingen konden worden meegenomen.

Voor de HSV is deze omstreden Textus Receptus, mede onder invloed van de achterban, de basis gebleven voor haar vertaling.

Dat leidt in de praktijk van de HSV soms tot weergaven van Griekse woorden die niet of nauwelijks steun vinden in de handschriften.

Voorbeeld: Het zogenoemde ‘Comma Johanneum’ in 1 Johannes 5:7-8 is in de HSV opgenomen zonder dat het tussen vierkante haakjes is gezet, zoals de NBG51 terecht doet. En dat, terwijl intussen tegenwoordig iedereen het er wel over eens is dat deze extra woorden een latere invoeging in de tekst vormen. Vergelijk wat de Gereformeerde Kerken (Gen.Synode van Heemse 1984-1985) in haar kerkboek als noot hebben toegevoegd onderaan art. 9 van de Ned. Gel. Bel.

De geschiedenis heeft sinds 1637 niet stil gestaan, ook niet wat de handschriften van het Griekse Nieuwe Testament betreft. Vele nieuwe handschriften zijn gevonden.

Zo is voor NBG51 de zogenaamde “kritische tekst” gebruikt, waarin veel nieuwe vondsten zijn verwerkt, maar ook omstreden keuzes zijn gemaakt.

Nieuwere vertalingen in het buitenland hebben gebruik gemaakt van de zogenaamde “Meerderheids tekst” (Eng. ‘Majority text’). Een alternatief waarvoor ook prof. J. van Bruggen een lans heeft gebroken.

Ook moderne uitgaven van het Griekse Nieuwe Testament gaan meer naar deze Meerderheids Tekst toe dan in de NBG51 is gedaan.

Als we deze gegevens in rekening brengen geven uw deputaten momenteel duidelijk de voorkeur voor de grondtekst die de NBG51 heeft gevolgd, boven de grondtekst die voor de HSV is gebruikt. Wel kan gezegd, dat door nieuwere vondsten en inzichten sinds 1951 ook deze tekst op diverse plaatsen weer verbeterd zou kunnen worden.

4.2 Betrouwbare vertaling

Hier komt de vraag aan de orde of de HSV een betrouwbare vertaling is. Wordt de bedoeling van de grondtekst in deze vertaling inhoudelijk goed weergegeven?

Op verschillende punten is dat de vraag.

We komen namelijk bij de HSV tegen, dat men soms toch ook wat is blijven hangen bij de kennis van de 17^e eeuw. Wel heeft de HSV vergeleken met de SV een aantal nieuwere inzichten over de vertaling van Hebreeuwse en Griekse woorden toegepast. Maar met nieuwere ontdekkingen is niet altijd winst gedaan.

Bovendien is de vertaling op diverse plaatsen al te letterlijk, waardoor de weergave af en toe houterig wordt.

Bij het Hooglied regeert de HSV, in haar gebruik van hoofdletters voor de mannelijke geliefde, met een heel eigen en ook bedenkelijke interpretatie over de werkelijke inhoud van de tekst.

Iets wat in de Jongerenbijbel van de HSV nog wordt verergerd door de steeds weer herhaalde commentaren (met deze volgehouden interpretatie) bij de hoofdstukken van Hooglied.

(Dit laat onverlet de waardering die uw deputaten voor deze jongerenbijbel kunnen hebben, inclusief de veel jeugd-gerichte commentaren).

Uw deputaten stemmen ook op diverse punten de kritiek toe die tegen de vertaling van allerlei woorden en begrippen in de HSV is uitgebracht. Denk bijvoorbeeld aan wat in dit rapport al eerder naar voren is gebracht via de toetsing van anderen over de vertaling met termen als ‘zalig’ en ‘verdoemenis’ en andere bewoordingen.

Hier wreekt zich de gehechtheid aan de oude SV en de daarin gebruikte terminologie, die soms functioneert als een sjibbolet voor orthodoxie.

De conclusie van deputaten is, dat ze niet zover gaan dat ze de HSV een onbetrouwbare vertaling willen noemen. Wel zijn ze van oordeel dat, als het gaat om een juiste weergave van de inhoud van de Schrift, over het geheel genomen de NBG51 inhoudelijk te verkiezen is boven de HSV.

4.3 Leesbaar en verstaanbaar Nederlands

Als het gaat om eigentijds taalgebruik, dan zijn deputaten van oordeel dat over het algemeen de HSV duidelijk in het voordeel is. Iets wat met name door de jongere generatie als beter wordt ervaren.

Versillende Nederlandse woorden in de NBG51 die voorheen nog tot de lees- en spreektaal behoorden, zijn voor de hoorders van tegenwoordig niet altijd meer duidelijk. Denk maar aan woorden als

‘heerscharen, gewagen, schielijk, indachtig’, en al dat soort termen meer. Denk ook aan het vele gebruik van oude naamsvormen zoals ‘des’ en ‘der’ e.d..

De HSV kiest dan veelal eigentijdse bewoordingen die gemakkelijker begrepen worden.

Wel is de HSV op dit punt regelmatig inconsequent. Denk aan wat gezegd is over het gebruik van ‘zalig’ en ‘verdoemenis’. We kunnen ook woorden als ‘gunnen’ e.d. tegenkomen die typisch een kerkelijk jargon van de doelgroep (‘achterban’) verraden.

Ook in de zinsbouw stoten we soms op constructies die echt onbegrijpelijk zijn.

Als we bijvoorbeeld in Jes. 32:7 in de HSV lezen van de bedrieger:

“.. hij beraamt schandelijke plannen om de ellendigen te gronde richten door leugenachtige woorden, en wanneer de arme spreekt, het recht’;

dan moet de NBG51 ons te hulp komen om werkelijk te begrijpen wat er in het slot van dit vers bedoeld wordt.

En wat te denken van de ouderwetse stijl in een moeilijk lopende zin als van het bekende zendingsbevel in Matth. 28:19 in de HSV :

“... onderwijs al de volken, hen dopend in de Naam van..., hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen”.

In plaats van het vlottere Nederlands van de NBG51 :

“ ... maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam van... en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb..”

En zo zijn er meer voorbeelden te geven.

Er zijn ook voorbeelden te geven van wijzigingen die o.i. geen verbetering zijn. Zo vragen we ons af waarom de HSV vertaalt met het vlakke ‘verbond maken’ in plaats van het vertrouwde ‘verbond oprichten’ dat zeker geen verouderd taalgebruik is.

Ook op het punt van leesbaar en verstaanbaar Nederlands ervaren we tot onze teleurstelling de integrale tweeslachtigheid van de HSV die vooral komt doordat ze enerzijds gehecht blijft aan een herziening van zo’n Oudnederlandse vertaling als de SV én aan de te bereiken doelgroep; en anderzijds toch een meer eigentijdse vertaling wil bieden.

4.4 Praktische problemen bij vrijgeven voor kerkelijk gebruik

In geval de synode besluit de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik attenderen deputaten op de volgende praktische problemen.

Het is een minpunt dat een HSV met ons Gereformeerd Kerkboek niet verkrijgbaar is, zoals we momenteel nog beschikken over de NBG51 met het gereformeerd kerkboek er bij in.

Dit laatste – zo moet wel gezegd - zolang de voorraad nog strekt.

De NBG51 is nog steeds bij Jongbloed (nieuwe druk 2008) te verkrijgen (zonder toevoegingen; ook in het gewone grotere zakformaat).

Het is een ongewenste situatie wanneer in de erediensten twee verschillende vertalingen worden gebruikt. De ene vertaling is vaak niet te volgen als men de andere vertaling voor zich heeft.

Particulier gebruik - thuis of elders - van diverse vertalingen die op de markt beschikbaar zijn, is altijd al hier en daar gepraktiseerd. Vergelijken kan tot verrijkt inzicht leiden.

[Als de HSV zou worden vrijgegeven voor kerkelijk gebruik zijn de deputaten van mening dat het geen problemen hoeft te geven met het gebruik van onze liturgische formulieren die zich bedienen van de tekst van de NBG51. Zoveel liggen de aangehaalde teksten niet uit elkaar.

In een Bijlage **F Overzicht Liturgische Formulieren** wordt voor alle duidelijkheid een overzicht geboden van het verschil in de teksten die worden aangehaald in deze liturgische formulieren.]

4.5 Eindconclusie

Als deputaten de conclusies onder 3.1 tot en met 3.4. op een rij zetten is hun eindconclusie deze: De voordelen van de HSV ten opzichte van de vertaling van NBG51 wegen niet op tegen de nadelen van de HSV.

Alles overwegende lijkt het deputaten daarom niet verstandig de HSV vrij te geven voor kerkelijk gebruik.

5 Voorstel Deputaten

Deputaten stellen de synode voor om, op grond van wat zij hebben aangedragen in hun onderzoek en toetsing van de HSV, deze vertaling niet vrij te geven voor kerkelijk gebruik.

6 Bijlagen

A CGK rapport over HSV

Beoordeling rapport commissie CGK PS van het Oosten

In 2009 heeft een commissie ingesteld door de PS van het Oosten van de CGK studie gedaan naar op dat moment beschikbare delen van de HSV.³ Het gaat met name om tekstvergelijkingen. In wat hier volgt is dit door uw rapporteur vergeleken met de NBG en zijn overwegingen nagegaan aan de hand van grondteksten. Tussendoor zijn per kopje observaties van uw rapporteur opgenomen, die aan het eind samengevat zijn.

A.1 Oude Testament

A.1.1 Verouderde taal vervangen

	SV	NBG	HSV
Ex 20:5	ijverig	naijverig	naijverig
Ex 20:20	Opdat Hij u verzocht	Om u op de proef te stellen	Om u op de proef te stellen
Ps 23:5	tegenpartijders	Wie mij benauwen	tegenstanders
Ps 25:17	noden	angsten	angsten
Sef 1:3	Vogelen des hemels	gevogelte des hemels	Vogels in de lucht
Sef 1:5	heir	heer	leger
Sef 1:8	Vreemde kleding	Uitheimse kleding	Uitheimse kleding
Sef 1:9	dorpel	drempel	drempel
Sef 2:4	uitgeworteld	ontworteld	ontworteld
Sef 2:6	betuiningen	kooien	kooien
Sef 2:7,14	legeren	legeren	neerliggen
Sef 2:8	Deszelfs landpale	Hun gebied	Hun gebied
Sef 2:9	De HEERE der heirscharen	De HERE der heerscharen	De HEERE van de legermachten
Sef 3:1	bevlekt	bezoedeld	Bezoedeld
Sef 3:18	schimping	smaad	smaad

Observaties rapporteur: De voorbeelden laten zien dat de HSV in veel gevallen van verouderd taalgebruik hetzelfde nieuwe taalgebruik gekozen heeft als de NBG reeds had. Qua gangbaar

³ J.C. Westeneng et al., *Rapport van de commissie "Beoordeling Herziening Statenvertaling" aan de Particuliere Synode van het Oosten, bijeen op 14 april 2010 te Culemborg.*

taalgebruik is de HSV dus een zeer veel geringere verbetering ten opzichte van de NBG dan ten opzichte van de SV.

A.1.2 Verduidelijking aangebracht

	SV	NBG	HSV
Gen 12:1	Uit uw maagschap	Uit uw maagschap	Uit uw familiekring
Gen 12:3	Des aardrijks	Des aardbodems	Van de aardbodem
Gen 12:9	Gaande en trekkende	Trok steeds verder	Trok steeds verder
Gen 12:11	Schoon van aangezicht	Schoon van uiterlijk	Met een knap uiterlijk
Gen 12:17	Plaagde Farao met grote plagen	Sloeg Farao met zware plagen	Trof de farao en zijn huis met zware slagen
Ex 20:2	diensthuis	diensthuis	slavenhuis
Ex 20:18	Weken zij af	Beefde het	Sidderden zij
Ex 20:26	schaamte	schaamte	naaktheid
Ps 23:1	Mij zal niets ontbreken	Mij ontbreekt niets	Mij ontbreekt niets
Ps 23:5	Vet maken	zalven	Zalven
Ps 25:14	De verborgenheid des HEEREN is voor	Des HEREN vertrouwelijke omgang is met	Vertrouwelijk gaat de HEERE om met
Ps 25:15	uitvoeren	uitvoeren	bevrijden
Ps 25:21	behoeden	behoeden	beschermen
Ps 25:22	Zijn benauwdheden	Zijn benauwdheden	Wat het benauwt
Sef 1:16	Vaste steden	Versterkte steden	Versterkte steden
	Hoge hoeken	Hoge hoektorens	Hoge hoektorens
Sef 2:5,6	Landstreek der zee	zeekust	kustgebied
	Cheretim	Keretieten	Kretenzen
Sef 2:7	Hun gevangenis wenden	Een keer in hun lot brengen	Een omkeer in hun gevangenschap brengen
Sef 2:11	vreselijk	geducht	ontzagwekkend
Sef 2:14	granaatappelen	kapitelen	kapitelen
Sef 2:15	Opspringt van vreugde	uitgelaten	Uitgelaten
Sef 3:1	Ijselijke, bevlekte, verdrukkende	Weerspannige, bezoedelde, verdrukkende	Rebelse, bezoedelde, die onderdrukt
Sef 3:4	lichtvaardig	woordenkramers	lichtzinnig
	verontreinigen	ontwijden	Ontheiligen
Sef 3:6	verstoord	In puin	In puin
Sef 3:9	Reine spraak wenden	Reine lippen geven	Lippen veranderen in reine
Sef 3:18	De schimping is een last op haar	Als een last drukt de smaad op hen	De smaad drukt als een last op haar

Observaties rapporteur:

• Bij Gen 12:17 kun je afvragen of het nu werkelijk een verbetering is om het woord plagen te vervangen door slagen, zoals de HSV doet. Het woord in de grondtekst heeft immers duidelijk de connotatie van ziekte. • Bij Ex 20:2 hebben we te maken met een tekst die een terugkerende plaats in de liturgie heeft. De HSV kiest hier voor slavenhuis i.p.v. diensthuis, waarbij het de vraag is of dit een wezenlijke verduidelijking is. • ‘Bevrijden’ in Ps 25:15 is een wezenlijke verbetering t.o.v. ‘uitvoeren’, waar de commissie van de CGK dit opvoert onder verduidelijkingen lijkt het echter veeleer een kwestie van verouderde taal. • De keuzes van de HSV in Ps 25:21,22 zijn geen evidente verduidelijkingen. • In Sef 2:11 kiest de HSV voor ‘ontzagwekkend’ wat wel duidelijker is dan vreselijk, maar het ‘geducht’ van de NBG brengt beter de negatieve lading over. • In Sef 3:4 heeft de NBG met ‘woordenkramers’ een opvallend vrije vertaling.

A.1.3 Correctie aangebracht

<p>Observaties rapporteur: De commissie noemt vier gevallen waarin de HSV terecht een correctie heeft aangebracht op de SV. Zo wordt in de HSV (bijv. Gen 12:15) farao met kleine letter geschreven, dus als functie, in plaats van met een hoofdletter, oftewel als eigenaam, zoals in de SV. Bij Prediker koos de SV daarentegen voor een kleine letter, terwijl de HSV een hoofdletter hanteert. In Sef 1:2,3 wordt aardbodem niet meer met land, maar met aardbodem vertaald en is in Sef 2:11 geen sprake van eilanden, maar van kuststreken. De NBG maakt in drie van deze vier gevallen dezelfde keuze als de HSV, alleen t.a.v. Farao niet.</p>

A.1.4 Zaken waarin de HSV niet voldoet

- In Exodus 20 was ‘gij zult niet’ aanvankelijk consequent vervangen door ‘u mag niet’. De commissie waardeerde dit als een afzwakking. Uiteindelijk is de HSV voor de tien geboden weer teruggekeerd tot ‘gij zult niet’. Verderop in dezelfde perikoop is het ‘u mag niet’ (23, 25, 26) en ‘u moet’ (24) echter wel gehandhaafd.
De keuze voor het belang van de verwoording van de tien geboden is begrijpelijk, maar dit levert wel een curieuze knip in de perikoop op.
- Ex 20:5 ‘vergeldden’ i.p.v. ‘bezoeken’ is een vrije vertaling.
- Ps 25:1 ‘Naar u verlang ik’ is een vrije vertaling.
- Ps 25:2 ‘opspringen’ is een vrije vertaling van alats.
- Pr 1:7 over rivieren die terugkeren is op een wijze vertaald die voor hedendaagse lezers niet begrijpelijk is.
- Pr 1:2 ‘Vluchtigheid’ i.p.v. ‘ijdelheid’ brengt wel de bedoelde vergeefsheid tot uitdrukking, maar niet dat het resultaat van het menselijk streven ook ijdel is als het op het eerste oog heel wat lijkt.

Observatie rapporteur: In al deze gevallen is de NBG te verkiezen boven de HSV.

A.1.5 Ongewijzigd gebleven terwijl wijziging mogelijk/wenselijk was

- Ps 24:1 In het Hebreeuws is ‘Des HEREN’ gefocaliseerd, maar in de HSV staat net als in de SV ‘De aarde’ voorop.
- Ps 25:21 ‘Vroomheid en oprechtheid’ is de volgorde in de grondtekst, de HSV heeft dit andersom net als de SV.

- Sef 3:5 HSV volgt SV in vertaling ‘De rechtvaardige HEERE is in haar midden’ i.p.v. ‘De HERE is rechtvaardig in haar midden’.
- Sef 3:18 HSV volgt SV in ‘zij zijn uit u’, ‘zij behoren tot u’ is beter.

Observatie rapporteur: In al deze gevallen is de NBG beter dan de HSV.

A.1.6 Sprekende voorbeelden van verbetering HSV t.o.v. SV

Observaties rapporteur: De commissie somt een aantal sprekende voorbeelden op van gevallen waarin de HSV duidelijk begrijpelijker is dan de SV (Ex 12:33, Ps 14:5, 32:9, Pr 7:29, 11:10, Hos. 10:1, Am 8:8, Hab 1:16, 2:6, 2:16). In acht van deze tien gevallen heeft de NBG dezelfde of een vergelijkbare tekst als de HSV.

A.2 Nieuwe Testament

A.2.1 Verouderde taal vervangen

	SV	NBG	HSV
Luc 1:2	aanschouwers	ooggetuigen	ooggetuigen
Luc 1:3	vervolgens	In geregelde orde	Geordend
Luc 1:7	Ver op hun dagen	Op hoge leeftijd	Op hoge leeftijd
Luc 1:9	Ten lote gevallen	Door het lot aangewezen	Door loting aangewezen
Luc 1:22	Bekenden dat hij een gezicht	Begrepen dat hij een gezicht	Begrepen dat hij een verschijning
Luc 1:43	Vanwaar komt mij dit	Waarom heb ik dit te danken	Waarom heb ik dit te danken

Luc 1:48	De nederheid heeft aangezien	Heeft omgezien naar de lage staat	Heeft omgezien naar de nederige staat
Luc 2:1-5	Beschreven, beschrijving	Ingeschreven, inschrijving	Ingeschreven, inschrijving
Luc 2:5	bevrucht	zwanger	zwanger
Luc 2:10	al den volke	heel het volk ten deel	Voor heel het volk
Luc 2:15	weggevaren	heengevaren	weggegaan
Luc 2:23	Al dat de moeder opent	Al het eerstgeborene	Al wat het eerst uit de moederschoot geboren wordt
Gal 1:6	Dat gij zo haastig afwijkende overgebracht wordt	Dat gij u zo schielijk laat afbrengen	Dat u zich zo snel afwendt
Gal 1:7	beroeren	In verwarring brengen	In verwarring brengen

Gal 1:14	Dat ik in het Jodendom toenam boven velen van mijn ouderdom in mijn geslacht, zijnde overvloedig ijverig voor mijn vaderlijke inzetten.	En in het Jodendom heb ik het verder gebracht dan vele van (mijn) tijdgenoten onder mijn volk, als hartstochtelijk ijveraar voor mijn voorvaderlijke overleveringen.	Dat ik in het Jodendom meer vorderingen maakte dan veel leeftijdgenoten onder mijn volk, omdat ik een nog groter ijveraar was voor de overleveringen van mijn vaders.
Gal 2:2	Ik ging op door een openbaring en stelde hun het evangelie voor.	Ik ging op grond van een openbaring. En ik legde hun het evangelie voor.	Ik ging op grond van een openbaring en ik legde hun het evangelie voor.
Gal 2:4	Ingekropen, van terzijde ingekomen, verspieden	Binnengedrongen, binnengeslopen, bespieden	Binnengedrongen, binnengeslopen, bespioneren
Gal 2:6	Hoedanigen zij eertijds waren verschilt mij niet	Wat zij vroeger geweest mogen zijn, doet er voor mij niets toe	Wat zij voorheen waren doet er voor mij niet toe
Gal 2:13	Mede afgetrokken werd	Zich liet medeslepen	Zich liet meeslepen
Gal 2:18	Zo stel ik mijzelf tot een overtreder	Bewijs ik daardoor, dat ik zelf een overtreder ben	Bewijs ik daarmee dat ik zelf een overtreder ben
Gal 3:15	Dat bevestigd is	Dat rechtskracht verkregen heeft	Dat rechtsgeldig is geworden
Gal 3:23	Waren wij onder de wet in bewaring gesteld en zijn besloten geweest	Werden wij onder de wet in verzekerde bewaring gehouden	Werden wij door de wet bewaakt, als gevangenen opgesloten
Gal 4:4	geworden	geboren	geboren
Gal 4:17	Zij ijveren niet recht over u; maar zij willen ons uitsluiten,	Zij zijn vol ijver voor u, maar niet op de juiste wijze, want zij willen u buitensluiten,	Zij beijveren zich voor u, niet met goede bedoelingen, maar zij willen u van mij scheiden,
Gal 5:4	Christus is u ijdel geworden	Gij zijt los van Christus	U bent van Christus losgeraakt
Gal 5:15	Elkander bijt en vereet	Elkander bijt en vereet	Elkaar bij en opeet
Gal 5:19	De werken van het vlees nu zijn openbaar	Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn	Het is duidelijk wat de werken van het vlees zijn
Gal 5:26	Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende	Wij moeten niet praalziek zijn, elkaar tartend	Laten wij geen mensen met eigendunk worden, elkaar niet uitdagend

Gal 6:1	Indien ook een mens overvallen ware door enige misdaad	Zelfs indien iemand op een overtreding betrap wordt.	Ook als iemand onverhoeds tot enige misstap komt
---------	--	--	--

In het hele Marcus-evangelie is terstond vervangen door meteen.

Observaties rapporteur: Afgezien van de handhaving van 'gij' in de NBG, komt de HSV in veruit de meeste gevallen met een verbetering van verouderd taalgebruik die vergelijkbaar is met de bewoording van de NBG. Slechts in weinig gevallen neemt de NBG qua taalgebruik een positie tussen SV en HSV in. Slechts in 3 van 24 hierboven opgesomde voorbeelden heeft de NBG duidelijk verouderd taalgebruik, waar de HSV dat niet heeft.

A.2.2 Verduidelijking aangebracht

	SV	NBG	HSV
Luc 1:1	verhaal	verslag	verslag
Luc 1:11	Van hem werd gezien	Hem verscheen	Er verscheen aan hem
Luc 1:17	voorzichtigheid	gezindheid	bedachtzaamheid
Luc 1:38	Mij geschiede	Mij geschiede	Laat met mij geschieden
Luc 2:21	Dat men het Kindeke besnijden zou	Zodat zij Hem moesten besnijden	En men het Kind besnijden moest
Gal 1:1	Geroepen niet van mensen	Niet vanwege mensen	Niet vanwege mensen geroepen
Gal 1:13	Want gij hebt mijn wandel gehoord, die eertijds in het Jodendom was	Want gij hebt gehoord van mijn vroegere wandel in het Jodendom	U hebt immers gehoord van mijn levenswandel, voorheen in het Jodendom
Gal 2:7	Dat aan mij het Evangelie der voorhuid toebetrouwd was, gelijk aan Petrus dat der besnijdenis	Dat mij de prediking van het evangelie aan de onbesnedenen toevertrouwd was, gelijk aan Petrus die aan de besnedenen	Dat aan mij het Evangelie onder de onbesnedenen toevertrouwd was, zoals aan Petrus dat onder de besnedenen
Gal 2:9	Die geacht waren pilaren te zijn	Die voor steunpilaren golden	Die geacht werden steunpilaren te zijn
Gal 2:12	Eer sommigen van Jakobus gekomen waren at hij mee met de heidenen	Voordat sommigen uit de kring van Jakobus gekomen waren, at hij met de heidenen aan één tafel	Voordat er enkelen uit de kring van Jakobus gekomen waren at hij samen met de heidenen
Gal 2:16	Zo hebben wij ook in	Wij zijn ook zelf tot het	En ook wij zijn in Christus

	Christus Jezus geloofd	geloof in Christus Jezus gekomen	Jezus gaan geloven
Gal 3:12	Doch de wet is niet uit het geloof; maar de mens die deze dingen doet	Doch bij de wet gaat het niet om geloof, maar: wie dat doet, zal daardoor leven	Maar voor de wet is het niet: uit geloof, maar de mens die deze dingen doet

Gal 3:16, 17	Nu zo zijn de beloften tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: En aan de zaden, als van velen; maar als van één: En aan uw zaad, hetwelk is Christus. En dit zeg ik: Het verbond dat tevoren door God bevestigd is op Christus	Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad. Hij zegt niet: en aan zijn zaden, in het meervoud, maar in het enkelvoud: en aan uw zaad, dat wil zeggen: aan Christus. Ik bedoel dit: het testament waaraan door God tevoren rechtskracht verleend was	Welnu, zo zijn de beloften aan Abraham en aan zijn nageslacht gedaan. Hij zegt niet: en aan de nageslachten, alsof er sprake zou zijn van velen; maar van één: en aan uw nageslacht, dat is Christus. Dit nu zeg ik: het verbond dat tevoren door God rechtsgeldig is gemaakt met het oog op Christus
Gal 3:28	Daarin is noch Jood noch Griek	Hierbij is geen sprake van Jood of Griek	Daarbij is het niet van belang dat men Jood is of Griek
Gal 4:12	Ik bid u; gij hebt mijn geen ongelijk gedaan	Bid ik u... Gij hebt mij in geen enkel opzicht verongelijkt	Ik smeek het u! U hebt mij in geen enkel opzicht onrecht aangedaan
Gal 4:13	Zwakheid des vleses	Ziek geworden	Lichamelijke zwakheid
Gal 4:17	Zij ijveren niet recht over u; maar zij willen ons uitsluiten,	Zij zijn vol ijver voor u, maar niet op de juiste wijze, want zij willen u buitensluiten,	Zij beijveren zich voor u, niet met goede bedoelingen, maar zij willen u van mij scheiden,
Gal 4:19	Mijn kinderkens die ik weer arbeid te baren	Mijn kinderen, ter wille van wie ik opnieuw weeën doorsta	Mijn lieve kinderen, van wie ik opnieuw in barensnood ben
Gal 4:24	Hetwelk dingen zijn die andere betekenis hebben	Dit is iets, waarin een diepere zin ligt.	Deze dingen hebben een zinnebeeldige betekenis
Gal 5:12	Onrustig maken	verontrusten	opruien
Gal 5:24	Het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden	Hebben het vlees met zijn hartstochten en begeerten gekruisigd	Hebben het vlees met zijn hartstochten en begeerten gekruisigd
Gal 6:9,10	Laat ons, goed doende, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen. Zo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goed doen.	Laten wij niet moede worden goed te doen, want, wanneer het eenmaal tijd is, zullen wij oogsten, als wij niet verslappen. Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is.	Laten wij niet moe worden goed te doen, want te zijner tijd zullen wij oogsten, als wij niet opgeven. Laten wij dus, terwijl wij gelegenheid hebben, goed doen.
Gal 6:15	Heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel	Besneden zijn of niet besneden zijn betekent niets, maar of men een nieuwe schepping is	Heeft niet het besneden zijn enige kracht, en ook niet het onbesneden zijn, maar wel dat we een nieuwe
			schepping zijn

Observaties rapporteur: Een verandering is nog niet per se een verbetering, zo levert de keuze van de HSV in Gal 1:1 voor ‘vanwege’ oubollig Nederlands op en is dit bovendien gemakkelijk mis te verstaan. Dit woord wordt immers heden ten dage vrijwel uitsluitend gebruikt in de zin van ‘omwille van’. Couranter Nederlands zou zijn: ‘niet *door* mensen geroepen’.

In het voorbeeld van Gal 3:12 is duidelijk te zien hoe het hangen aan de SV de HSV heeft gehinderd te komen tot een wezenlijke verduidelijking, daarbij steekt de NBG gunstig af.

In het voorbeeld van Gal 3:16,17 is op het ene punt de HSV en op een ander punt de NBG duidelijker.

In het algemeen is het in 20 van de 23 voorbeelden zo dat de verduidelijking die de HSV biedt ten opzichte van de SV gelijk is aan of vergelijkbaar met die van de NBG.

A.2.3 Correctie aangebracht

	SV	NBG	HSV
Luc 1:59	En noemden het Zacharias	En zij wilden het Zacharias noemen	En ze wilden het Zacharias noemen
Luc 2:21	in het lichaam ontvangen	In de moederschoot ontvangen	In de moederschoot ontvangen
Luc 21:19	Bezit uw zielen in lijdzaamheid	Door uw volharding zult gij uw leven verkrijgen	Door uw volharding zult u uw leven verkrijgen
Joh 5:39	Onderzoek!	Gij onderzoekt	U onderzoekt
Gal 1:10	Predik ik nu de mensen?	Tracht ik thans mensen te winnen?	Ben ik nu bezig de mensen te overtuigen?
Gal 2:5	Bij u zou blijven	Ook verder bij u zou blijven	Voortdurend bij u zou blijven
Gal 2:11	Omdat hij te bestraffen was	Omdat het ongelijk aan zijn kant was	Omdat hij te veroordelen was
Gal 2:15, 16	doch	-	-
Gal 3:13	Het hout	Het hout	Een hout
Gal 4:5	En opdat	opdat	opdat
Gal 5:1	Wordt niet weer met het juk der dienstbaarheid bevangen	Laat u niet weder een slavenjuk opleggen	Laat u niet weer met een slavenjuk belasten
Gal 5:16	Wandelt door de Geest en volbrengt niet	Wandelt door de Geest en voldoet niet	Wandel door de Geest en u zult niet vervullen
Gal 5:20	venijngeving	toverij	tovenarij
Gal 5:23	Tegen de zodanigen is de wet niet	Tegen zodanige mensen is de wet niet	Daartegen richt zich de wet niet
Gal 6:11	Grote brief	Grote letters	Grote letters

Observaties rapporteur: In het algemeen valt op dat de correctie van de HSV in de meeste gevallen van gelijke strekking is als die van de NBG.

De correctie van de HSV in Gal 3:13 is vanuit het Grieks weliswaar terecht, maar levert ongebruikelijk Nederlands op, voor de betekenis maakt het in onze taal verder geen wezenlijk verschil of men een of het hout leest. Al met al geen zinvolle aanpassing.

De HSV laat in Gal 5:16 beter dan de NBG uitkomen dat het laatste uit het eerste volgt. En Gal 5:23 slaat op de vrucht van de Geest in vers 22, dus niet op 'mensen' zoals de NBG heeft.

A.2.4 Zaken waarin de HSV niet voldoet

- In Lucas 1:1 vertaalt de HSV 'dingen die onder ons volkomen zekerheid hebben', bedoeld zijn echter 'dingen die zich onder ons voltrokken hebben'.
- In Lucas 1:24,25 is wat Elisabeth zegt geen vervolg op het zich verbergen, maar geeft er veeleer de reden voor, 'want' zou dus op zijn plaats zijn.
- In Galaten 1:13 heeft de HSV 'verwoestte', een betere vertaling is 'trachtte uit te roeien'.
- In Galaten 2:16 heeft de HSV 'het geloof van Jezus Christus' wat lijkt te suggereren dat het om Zijn geloof gaat, in plaats van het geloof in Hem, zoals bedoeld.
- In Galaten 3:15 heeft de HSV 'een verbond van mensen', maar in het Grieks gaat het om een mens in enkelvoud, wat beter bij een testament past.
- In Galaten 4:5,6 spreekt de HSV net als de SV van 'kinderen', gezien de rechtspositie is het echter van belang dat het begrip 'zonen' in de vertaling uitkomt.
- In Galaten 4:14 vervangt de HSV het 'in mijn vlees' van de SV door het zakelijk gelijke 'in mijn lichaam', het gaat echter niet zozeer om zijn lichaam als zodanig als wel om zijn lichamelijke toestand.
- In Galaten 4:15 heeft de HSV 'Waarin prees u zich dan gelukkig?' Bedoeld is: U prees zich destijds gelukkig, wat is daar nu van over?
- In Galaten 5:12 spreekt de HSV van 'afsnijden', wat associatie oproept met tuchttoefening, Paulus spreekt hier echter in de context van besnijdenis, het gaat dus om fysiek snijden.
- In Galaten 5:20 spreekt de HSV van 'afwijkingen in de leer' (ketterijen in de SV), de juiste betekenis van het gebruikte woord is echter partijschappen.
- In Rom 1:4 heeft de HSV 'Die met kracht bewezen is te zijn de Zoon van God', correcter is 'aangesteld als Zoon van God in kracht', de woorden 'in kracht' slaan dan op 'Zoon van God', niet op 'aangesteld'.
- In I Kor 1:12 heeft de HSV 'dat ieder van u zegt: Ik ben van Paulus, ik van Apollos'. Letterlijk staat hier dat ieder zegt dat hij van Paulus en Apollos is.
- In I Korinthe 4:13 heeft de HSV 'worden wij belasterd dan bidden wij'. Logischer is parakaloumen hier te vertalen met 'minzaam antwoorden', 'vriendelijk blijven'.
- In I Korinthe 6:4 heeft de HSV een minder waarschijnlijke vertaling, voor de hand liggender is het als vraag te vertalen.
- In Efeze 5:14 heeft de HSV 'Zegt Hij' wat een Schriftcitaat suggereert. Er zijn echter geen woorden uit het OT die voldoende benaderen wat Paulus hier zegt, zodat het aannemelijk is dat het citaat aan iets anders ontleend is, mogelijk een lied. 'Daarom heet het' is dan de aangewezen vertaling.
- In Opb 10:6 heeft de HSV 'dat er geen tijd meer zal zijn'. Bedoeld is echter niet dat de tijd zal worden opgeheven, maar dat er geen uitstel meer is.

Observatie rapporteur: In al de genoemde gevallen voldoet de NBG wèl.

A.3 Vanuit onze taal bezien

A.3.1 Hebriërs/Graecismen

Luc 1:14 ‘er zal blijdschap en vreugde voor u zijn’. Beter is: Blijdschap en vreugde zullen uw deel zijn.

A.3.2 Minder fraaie weergave

- Luc 1:10 ‘was buiten aan het bidden’, mooier zou zijn: Was buiten in gebed.
- Luc 1:80 ‘de dag van zijn verschijning’, doet denken aan de verschijning van een engel of Jezus na zijn opstanding, het gaat hier echter om het begin van Johannes’ publieke optreden. Beter is: de dag dat hij zich vertoonde.
- Gal 1:13 ‘mijn levenswandel voorheen in het Jodendom’, streeve zin, beter is: mijn vroegere levenswandel in het Jodendom.
- Gal 2:14 ‘niet juist wandelden’, beter: niet de juiste weg bewandelden. □ Gal 3:10 ‘onder de vloek zijn’, beter: liggen.
- Gal 5:11 ‘Maar ik, broeders, als ik’ is geen fraai Nederlands, beter: Maar wat mij betreft, broeders, als ik.
- Gal 6:4 ‘beproeven’, beter: toetsen, dat is zowel duidelijker als minder ouderwets.
- *Geen goed Nederlands*
- Luc 1:60 ‘Nee, maar hij zal Johannes heten’, maar beter weglaten.

Observatie rapporteur: De NBG komt tegemoet aan de suggesties bij de genoemde voorbeelden.

A.3.3 Ongewijzigd gebleven terwijl wijziging wel mogelijk/wenselijk was

- In Luc 1:47 heeft de HSV ‘Zaligmaker’, zo ook in 2:11 en 2:30 (Zaligmaker, zalig maken, zaligheid).
- Logischer was geweest te vertalen met Redder, Behouder, Heiland, om het eigen karakter van Sooter e.d. t.o.v. makarios e.d. uit te laten komen.
- In Gal 2:15-3:22 vertaald de HSV concordant met ‘uit’, wat de duidelijkheid niet altijd ten goede komt.

Observatie rapporteur: In deze gevallen zijn de vertaalkeuzes van de NBG te verkiezen boven die van de HSV.

A.3.4 Sprekende voorbeelden van verbetering HSV t.o.v. SV

Als sprekende voorbeelden van verbetering die de HSV biedt t.o.v. de SV noemt de commissie: Luc 11:54, Hand 11:3, 17:9, 18:26, Rom 5:15, 13:3, Heb 2:1, 4:1, Ef 3:2 en I Petr. 4:4.

Observatie rapporteur: In negen van de tien voorbeelden heeft de NBG dezelfde of een vergelijkbare verbetering t.o.v. de SV als de HSV. In 1 Petrus 4:4 hanteert de NBG een iets andere beeldspraak (poel van liederlijkheid), die echter minder geforceerd overkomt dan het vasthouden aan ‘meelopen’ van de HSV. De HSV houdt net als de SV vast aan het meelopen uit het Grieks, terwijl de NBG vasthoudt aan ‘poel’ en daar een voor het Nederlands meer voor de hand liggende beeldspraak rond vormt.

A.4 Samenvattende observaties

De commissie heeft slechts naar de destijds beschikbare delen van de HSV gekeken, zodat een slag om de arm gehouden moet worden bij het extrapoleren van indrukken hieruit naar het geheel van de HSV. Het valt echter op dat de HSV zich soms, al dan niet bewust, heeft laten weerhouden van verbeteringen uit respect voor de keuzes van de SV. Daarnaast valt op dat de meerderheid van de verbeteringen van de HSV t.o.v. de SV grote gelijkenis vertonen met de verbeteringen van de NBG t.o.v. de SV. Voorts valt op dat de NBG wél voldoet in veel van de gevallen waarin de HSV tekortschiet. Per saldo geeft dit rapport de indruk dat er met het gebruik

van de HSV maar weinig te winnen valt ten opzichte van de NBG, wat de vraag doet opkomen of de baten opwegen tegen de praktische lasten van het hanteren van twee vertalingen.

B CGK vergelijking NBG51 en SV

Een kleine eeuw geleden was een belangrijk motief voor het maken van de Nieuwe Vertaling (1951) dat de toegenomen kennis van handschriften, talen en cultuur ook moest worden meegenomen in een Bijbelvertaling. Vandaag is voor ons de vraag van belang of de HSV in het proces van herziening ook de nieuwe ontwikkelingen heeft meegenomen, of juist niet.

In de beschikbare rapporten van anderen is daaraan weinig afzonderlijke aandacht gegeven. Daarom hebben uw deputaten daaraan een klein onderzoekje gewijd, gebaseerd op vroeger werk van de CGK. In 1959 hebben deputaten van de CGK dit aspect namelijk afzonderlijk bekeken, toen ze de vertaling 1951 beoordeelden. Aan de hand van de voorbeelden uit hun rapport uit 1959, bekijken we nu hoe de HSV daarmee omgegaan is.

1. Richteren 3:22

SV	NBG51	HSV
Dat oock het hecht achter den lemmer inginck, ende het vette om den lemmer toesloot, (want hy en trock het sweert niet uyt sijnen buyck) ende <i>de dreck uytginck</i> .	zelfs het hecht met het lemmer erin drong; en het vet sloot zich om het lemmer, want hij trok het zwaard niet uit de buik. Toen <i>ging hij heen door een achteruitgang</i> .	zodat zelfs het heft achter het lemmer erin ging. Het vet sloot zich om het lemmer (hij trok het zwaard namelijk niet uit zijn buik) en <i>de darminhoud kwam eruit</i> .

Het CGK-rapport ziet het verschil tussen SV en NBG51 als toegenomen kennis. Op het eerste gezicht lijkt het conservatisme van de HSV om daarin niet mee te gaan. Maar recentere commentaren, o.a. de

Studiebijbel, Koehler & Baumgarten's Lexicon, en ook Engelse vertalingen als ESV en NIV geven de voorkeur aan de vertaling van SV en HSV, hoewel er geen zekerheid is over de betekenis.

Met andere woorden: er is nog steeds onzekerheid over de betekenis van het Hebreeuws; deze keus van de HSV geeft geen duidelijkheid of nieuwere inzichten zijn meegenomen of niet.

2. 1 Samuel 13:21

SV	NBG51	HSV
Maer sy hadden tandige vylen tot hare houweelen, ende tot hare spaden, ende tot de drytandige vorken, ende tot de bylen, ende tot het stellen der prickelen.	de prijs nu was twee derde sikkkel voor de zeisen en de ploegscharen en een derde sikkkel voor de hakken en de bijlen en voor het vastzetten van de prikkels –,	De prijs was twee derde sikkkel voor de ploegijzers, voor de houweelen, voor de drietandige vorken, voor de bijlen, en voor het vastzetten van een ossenprik.

In dit geval neemt de HSV recentere inzichten over, en sluit niet aan bij de SV.

3. 1 Koningen 10:28

SV	NBG51	HSV
Ende het uytbrengen der peerden, was 't gene Salomo uyt <i>Egypten</i> hadde; ende aengaende het lijnen garen: de kooplieden des Conincks namen het lijnen garen voor den prijs.	De levering van de paarden die voor Salomo bestemd waren, geschiedde uit <i>Misraim</i> en uit Kewe; de handelaars van de koning haalden ze tegen marktprijs uit Kewe.	En de aanvoer van de paarden die Salomo had, kwam uit <i>Egypte</i> en uit Kewe. Kooplieden van de koning namen ze tegen een bepaalde prijs uit Kewe mee.

De HSV volgt hier gedeeltelijk de nieuwere kennis die in de NBG51 zichtbaar is (Kewe i.p.v. lijnen garen), en gedeeltelijk niet (Misraim of Egypte). De HSV sluit hierin wel aan bij de NBV.

Dat de HSV niet meer *Misraim* weergeeft (wat een plaats in Klein Azië zou kunnen zijn), maar Egypte (zoals vrijwel overal gebeurt in de vertalingen), lijkt een verbetering: nu valt weer op dat deze handel van Salomo rechtstreeks ingaat tegen de koningswet uit Deuteronomium, een thema dat vaker voorkomt in 1 Koningen 10.

Kortom: de HSV heeft hier nieuwere inzichten gebruikt, maar volgt niet klakkeloos de NBG51.

4. Spreuken 7:20

SV	NBG51	HSV
ten <i>bestemden</i> <i>dage</i> sal hy nae sijn huys komen.	tegen de <i>dag der volle maan</i> zal hij thuiskomen.	op de <i>dag van de volle maan</i> zal hij thuiskomen.

De HSV volgt hier nieuwere inzichten.

5. Micha 2:12

SV	NBG51	HSV
ick sal het te samen setten als schapen van <i>Bozra</i> :	Ik zal hen bijeenbrengen als schapen in een <i>kooi</i> ,	Ik zal het samenbrengen als schapen van <i>Bozra</i> ,

De keus tussen *kooi* of *Bozra* is een lastige: het verschil zit alleen in de vocalisatie. Eigenlijk is het een keus tussen het volgen van de Septuagint-vertalers, of de Masoreten. Dit is zeker geen voorbeeld van alleen maar nieuwere inzichten.

6. Johannes 12:6

SV	NBG51	HSV
maer om dat hy een dief was, ende hadde de burse, ende <i>droegh</i> het gene gegeven wiert.	maar omdat hij een dief was en als beheerder der kas de inkomsten <i>wegnam</i> .	maar omdat hij een dief was, en de beurs beheerde en <i>droeg</i> wat gegeven werd

Hier volgt de HSV de SV. Maar de betekenis *wegnemen of stelen* is volgens het woordenboek van Danker en Bauer voldoende gedocumenteerd uit het Grieks, en past hier beter. Het is jammer dat de HSV hier niet de NBG51 volgt; de vertaling is nu minder duidelijk.

7. 1 Korinte 6:20

SV	NBG51	HSV
Want ghy zijt <i>diere</i> gekocht	Want gij zijt gekocht en <i>betaald</i> .	U bent immers <i>duur</i> gekocht.

Hier volgt de HSV weer de SV. Het verschil tussen SV en HSV enerzijds, en NBG51 anderzijds, berust echter niet zozeer op nieuwere inzichten, maar ook op vertaalmethode: SV en HSV geven een woordelijke weergave; NBG51 probeert het Griekse idioom “duur gekocht” weer te geven in een Nederlandse uitdrukking “gekocht en betaald”, maar verliest daarmee de notie van de hoe prijs die is betaald.

Conclusie van uw deputaten:

De genomen steekproef was maar heel klein, daarom is de conclusie ook maar een voorlopige. Uit de gegeven voorbeelden blijkt dat de HSV niet klakkeloos de SV heeft gevolgd, maar ook nieuwere kennis heeft gebruikt voor de vertaling, zij het met voorzichtigheid. Soms is dat een verbetering t.o.v. de NBG51, soms juist niet; in andere gevallen hebben we te maken met een verschil in werkwijze.

De gegeven voorbeelden geven geen grond om HSV te verkiezen boven NBG51, noch omgekeerd.

C DGK rapporten en besluiten

C.1 Materiaal

In de DGK is sinds 2005 door deputaatschappen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid en duidelijkheid van de HSV. In 2014 heeft hun synode besloten de HSV in te voeren. Zij spreekt daarbij uit: *dat de Herziene Statenvertaling een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, geschikt voor de opbouw van het geloof en voor het gebruik in de kerkdiensten en eventueel later in de liturgische formulieren.*

Grond 1. Bij onderzoek is gebleken dat de HSV een betrouwbare en goed leesbare vertaling is, in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen.⁴

De opeenvolgende deputaten hebben uitgebreide rapporten geschreven die allemaal tot deze conclusie leiden. Deze rapporten zijn door ons gebruikt en gewogen, zoals in de volgende hoofdstukken nader wordt gerapporteerd.

Gebruikte documenten:

- Acta Generale Synode Marienberg 2005, artikel 24.7 en bijlage D.h
- Acta generale Synode Zwolle 2007, artikel 54 en bijlage XVI
- Rapport Deputaten Onderzoek HSV (GS Emmen 2009)
- Acta Generale Synode 2011, artikel 3.01 en bijlage 3
- Rapport Deputaten Onderzoek HSV (GS Groningen 2014)
- Acta Generale Synode Groningen 2014

Al deze documenten zijn geraadpleegd op internet, via het adres <https://gereformeerde-kerkenhersteld.nl/generale-synode> (geraadpleegd 14 oktober 2017 en 11 december 2017).

C.2 Grondtekst

De DGK concludeert t.a.v. de grondtekst die is gebruikt voor de HSV:

dat die vertaling een herziening is van de SV en gebaseerd op de zelfde betrouwbare handschriften⁵ Opmerkingen van uw deputaten:

1. In voorafgaande deputatenrapporten van de DGK wordt wel opgemerkt dat de Textus Receptus die aan de SV en HSV ten grondslag ligt, zwakheden vertoont, vooral voor het Bijbelboek Openbaring.
2. Eveneens valt het op dat in die deputatenrapporten een erg simpele tegenstelling wordt gemaakt tussen enerzijds de zgn. Byzantijnse tekst of Meerderheidstekst, en aan de andere kant de zogenaamde Kritische Tekst van Nestlé-Aland. Er wordt helaas geen aandacht besteed aan de verschillen tussen de diverse edities van NA, terwijl toch in de meest recente edities 27 en 28 de Byzantijnse teksten weer meer gewicht hebben gekregen.
3. Ook wordt weinig aandacht gegeven aan de verschillen tussen de Textus Receptus zoals die voor de SV werd gehanteerd, en de Byzantijnse Meerderheids tekst.

Dit oordeel over handschriften komt bij uw deputaten over als veel te zwart-wit. Anderzijds beseffen zij ook wel dat evenmin van de handschriften zoals die door NBG51 of NBV zijn gekozen, kan worden gezegd dat dat “de betrouwbare handschriften” zijn.

C.3 Betrouwbare vertaling

De DGK trekt deze conclusie:

⁴ Acta GS Groningen 2014-2015, art. 3.07

⁵ Acta GS Groningen 2014-2015, art. 3.07, overweging 3.

dat door drie achtereenvolgende generale synodes is vastgesteld dat op grond van de getoetste Schriftgedeelten de HSV een betrouwbare vertaling is, ook al is uiteraard op sommige onderdelen wel kritiek mogelijk; dat door de stichting HSV is toegezegd dat er bij een nieuwe druk rekening zal worden gehouden met de ingezonden kritiek;⁶

Opmerkingen van uw deputaten:

1. Men kan pas een zinvolle uitspraak doen over de betrouwbaarheid van een vertaling, als men in staat is zo'n vertaling na te rekenen, dus zelf voldoende bekwaam is in het verstaan van de onvertaalde tekst. Helaas blijkt hier een zwakheid van deze DGK-rapporten. Op veel plaatsen blijken deputaten niet zelfstandig de grondtalen te hebben geraadpleegd, maar hebben de HSV vergeleken met andere vertalingen, zoals King James Version (ouder nog dan de SV), interlineaire vertalingen op internet (die ook vrijwel allemaal op de KJV leunen), de Statenvertaling of commentaren⁷.
2. Ook treft men gevallen aan waarin DGK-deputaten een bepaalde vertaling van NGB51 afwijzen als vertaalfout, zonder te signaleren dat er een andere keuze van de grondtekst aan ten grondslag ligt.⁸
3. Uw deputaten achten het buiten hun opdracht om alle tientallen besproken voorbeelden uit de DGK-rapporten opnieuw te overwegen om zo tot een eigen conclusie te komen.
4. Op grond van het bovenstaande menen uw deputaten dat de conclusie van de DGK weinig gezag heeft. Of deze conclusie desondanks terecht is, zal langs andere wegen moeten worden vastgesteld.

C.4 Leesbaar en verstaanbaar

Deputaten van de DGK hebben onder DGK-leden een vrij uitgebreid onderzoek gedaan naar de vraag hoe de leesbaarheid van de DGK wordt ervaren. De resultaten hebben ze samengevat in hun rapport aan hun GS van Groningen 2014. Dit leidde tot de volgende uitspraak (art. 3.07, besluit 1):

dat de Herziene Statenvertaling een (...) goed leesbare vertaling is, geschikt voor de opbouw van het geloof en voor het gebruik in de kerkdiensten en eventueel later in de liturgische formulieren.

Grond

1. Bij onderzoek is gebleken dat de HSV een ... goed leesbare vertaling is, in voldoende hedendaags Nederlands, geschikt om het geloof op te bouwen.

Als nuancering kan hieraan het volgende worden toegevoegd:

- In de DGK rapporten werden ook veel gevallen vermeld waarin de vertaling 1951 als leesbaarder of duidelijker werd ervaren, hoewel meestal de voorkeur werd gegeven aan de HSV.
- Zoals bij alle vertaalwerk merkt men ook in deze deputatenrapporten meermalen het spanningsveld tussen “letterlijk”, “concordant”, betrouwbaar en leesbaar vertalen. Uw deputaten werken dat nu niet verder uit in dit gedeelte, maar volstaan met wat daarover ter sprake kwam in het gedeelte over betrouwbaarheid.

C.5 Praktische aspecten

De DGK synode van Groningen 2014 overwoog ook (art 3.07 besluit 3):

- 1. dat in het gebruik van het Gereformeerd Kerkboek het gebruik van teksten uit de vertaling NBG 51 niet tot grote problemen zal leiden;*
- 2. dat aanpassing van de teksten in het Gereformeerd Kerkboek geen prioriteit heeft;*
- 3. dat aanpassing t.z.t. wel een goede zaak is;*

4. dat nagegaan zal moeten worden of en op welke wijze uitgave van een Gereformeerd Kerkboek met teksten, aangepast aan het gebruik van de HSV, mogelijk is.

C.6 Enkele voorbeelden uit DGK rapporten

In dit gedeelte proberen we beknopt te laten zien op welke zwakke gronden de DGK-deputaten soms conclusies trekken over de betrouwbaarheid van de HSV. We geven slechts twee voorbeeldenuit vele.

C.6.1 Deuteronomium 6:4

In het DGK rapport vinden we deze bespreking:

“Deuteronomium 6:4-6

SV	NBG	HSV
----	-----	-----

⁶ idem, overweging 1 en 2.

⁷ Zie C.6 voor voorbeelden. ⁸ Zie opnieuw bijlage A.

4	Hoort, Israël, de HEERE onze Godt, is een eenich HEERE.	4	Hoor, Israël: de HERE is onze God; de HERE is één!	4	Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één! ¹
5	So sult ghy den HEERE uwen Godt lief hebben: met u gantsche herte, ende met uwe gantsche ziele, ende met al u vermogen.	5	Gij zult de HERE, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw kracht.	5	Daarom zult u de HEERE, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht.
6	Ende dese woorden, die ick u heden gebiede, sullen in u herte zijn.	6	Wat ik u heden gebied, zal in uw hart zijn,	6	Deze woorden, die ik u heden gebied, moeten in uw hart zijn.
					¹ 6:4 één - Of: de enige.

...

Vers 5

We zien hier 3 verschillende interpretaties van de tekst.

- 1 Zó (als op deze manier) zult u de HEERE liefhebben;
- 2 Gebiedenderwijs, als een verplichting;
- 3 Als een logisch gevolg op de voorgaande versen;

De King James vertaling gaat hier uit van de gebiedenderwijs. Ook de gebruikte vertaalprogramma's gaan hier van uit.

Dit zou inhouden dat de NBG hier de voorkeur heeft

...

Conclusie

Op basis van het bovenstaande is de NBG de beste vertaling met de nadruk op de verschillen in vers 5. ⁶

Uw deputaten zouden hierbij het volgende willen opmerken:

1. Alle drie getoonde vertalingen komen hier met een vorm van de gebiedende wijs: zult liefhebben.
2. Het woordje “so” in de SV wordt door DGK-deputaten opgevat als “op deze manier”. Maar in dit 17^e eeuwse Nederlands betekent het eerder “dus” of “daarom”⁷.

DGK-deputaten maken ten onrechte een verschil tussen SV en HSV, terwijl HSV een correcte modernisering is van de SV.

⁶ GS Groningen 2014, rapport deputaten onderzoek HSV, p. 20

⁷ Zie J. Verdam, *Middel Nederlandsch Handwoordenboek*, s.v.

3. DGK-deputaten verwijzen hier niet naar het Hebreeuws. Wanneer ze dat hadden gedaan, hadden ze moeten constateren dat het Hebreeuws hier een koppelwoord, de waw, heeft. De NBG laat dit helemaal weg, wat enigszins verdedigbaar is; de SV geeft het weer met “so”, wat goed te verdedigen is; de HSV zet het wat zwaar aan met “daarom”, terwijl een iets zwakkere variant als “dus” of “dan” (“heb dan ... lief” misschien beter is.
4. Het is jammer dat DGK-deputaten hierbij geen deskundigen hebben ingeschakeld voor 17^e eeuws Nederlands en / of Hebreeuws.

C.6.2 Openbaring 8:13

Bij Openbaring 8:13 lezen we in een deputatenrapport⁸: “Bij dit vers hebben we de volgende opmerkingen: 1. In de HSV en SV staat “engel”, terwijl in NBG51 “arend” staat. *Hebreeuws – Nederlands Lexicon*: (32) *αγγελος* ‘aggelos, zn m Verklaring / betekenis:

van aggello, berichten brengen

- 1) een boodschapper, gezant, iemand die gezonden is, een engel, een boodschapper van God
Naar ons idee is ‘engel’ beter dan ‘arend’. Waar de NGB51 de ‘arend’ vandaan haalt is ons niet duidelijk.”

Reactie van uw deputaten: een blik in het tekstkritische apparaat van de gangbare Griekse Bijbel (NA28) laat zien dat het verschil tussen engel en arend terug gaat op verschillende handschriften. S. Greydanus schreef al “De lezing *engel* van verschillende handschriften, moet als verandering beschouwd worden”⁹. In een later deputatenrapport¹⁰ wordt ditzelfde verschil genoemd als een voorbeeld waar de Byzantijnse Meerderheids tekst en de Kritische Tekst samen anders zijn dan de Textus Receptus die aan de SV ten grondslag ligt. In dat rapport wordt gezegd: “trekken we met zekere voorzichtigheid de conclusie dat men Openbaring beter kan lezen in de vertaling 51 dan in (H)SV.”¹¹

⁸ Acta Generale Synode Hasselt 2011, p. 278

⁹ Commentaar, uitgegeven bij Bottenburg.

¹⁰ GS Groningen 2014, rapport deputaten onderzoek HSV, p. 38

¹¹ idem,
p. 15.

D Ouweneel

D.1 Korte weergave van kritiek van prof. W.J. Ouweneel

Dr. Ouweneel had een uitgebreide lijst van kritische opmerkingen al ingebracht bij eerdere proeven van de HSV die verschenen waren voordat de definitieve tekst van de HSV werd gedrukt.

Heel wat van deze punten van kritiek zijn overgenomen door HSV en verwerkt in de definitieve versie.

De volledige discussie tussen de HSV-cie en dr. Ouweneel is te vinden op de site van de Herziene Statenvertaling (recensies).

Hier volgt een summiere selectie die we hebben opgemaakt uit de vele kritische opmerkingen waar Ouweneel mee *blijft* zitten.

Allereerst geeft Ouweneel aan dat hij positiever staat tegenover de HSV dan de NBV. Toch behoudt hij gemengde gevoelens bij de HSV.

De 'hertalers' hebben zich deze dubbele taak gesteld, zo geeft hij aan:

- (a) de taal van SV aanpassen aan het eigentijdse taalgebruik, (b) corrigeren van aperte fouten in SV.

De uitdaging is dus: deze taak *goed* te doen, en vooral: zich tot deze taak te *beperken*.

Als hij vergelijkt met de Statenvertaling heeft de HSV inderdaad echt rigoureuus gekozen voor een eigentijds taalgebruik en heeft ze de moed gehad fouten in SV te verbeteren. HSV biedt niet alleen eigentijds Nederlands, maar ook belangrijke correcties op de SV.

“Ik lees in HSV en vind tot mijn vreugde zoveel verbeterde fouten - en andere keren denk ik: hè, waarom hier nu een kans laten liggen? Of waarom nieuwe fouten introduceren?”

D.2 Punten van kritiek van WJO op onderdelen.

1. Storende overdaad aan hoofdletters: ‘*De God Die Zijn...*’ ‘.. voor Mijn aangezicht..’.
2. HEERE, Heere : met dubbel e : archaisch. Een kwestie van gevoeligheid van de achterban.
3. De vertaling in ‘verdoemenis’ (bijv. Rom.5:16,18 en 8:1) doet geen recht aan de grondtekst. Het is een veel te sterke weergave van het Griekse ‘*krima*’, dat ‘veroordeling’ betekent, zoals NGB51 terecht vertaalt.

‘Verdoemenis’ zegt veel meer, namelijk waarin de straf bestaat: ‘veroordeling tot de helse straf’.
Typerend is de eigen reactie hierop van de HSV-Cie :

“Het punt is dat een belangrijk deel van onze achterban onoverkomelijke bezwaren zou hebben tegen veroordeling in plaats van verdoemenis. Dat weegt zwaar mee voor ons.”

4. Een van de meest storende gemiste kansen is de foute weergave van de woorden *sózó* ('behouden, redden', soms: 'gezond maken'), *sótèr* ('Behouder, Redder, Heiland') en *sòtèria* ('behoudenis, redding, heil').

De SV heeft hier respectievelijk 'zalig maken', 'Zaligmaker' en 'zaligheid', en dat is gewoon fout. Het begrip 'zalig' wordt in het Grieks uitgedrukt door *makarios* (SV: '[welgeluk]zalig'). In Matt. 24 is helaas geen verschil te zien tussen het 'zalig worden' (*sóthèsetai*) in vs. 13, en het 'zalig' (*makarios*) in vs. 46.

'Behouden' (redden van, verlossen van) is een heel ander begrip dan 'zalig (gelukkig) maken'. Helaas heeft de HSV hierin geen verandering gebracht.

'Zalig maken van hun zonden' (Matt. 1:21) is niet alleen een foute vertaling, het is ook nog slecht Nederlands. Nog steeds staan in Luc. 1:45-48,69 zeer verwarrend naast elkaar 'zalig' (makaria), 'Zaligmaker' (*sòtèri*), 'zalig spreken' (*makarioussin*) en 'zaligheid' (*sotèrias*).

Wanneer het niet om de eeuwige 'zaligheid' gaat, hebben SV en HSV nota bene wél 'behouden' (bijv. Mat.9:22). Zo ontstaan er rare fricties: in Mc.16:16 maakt de doop 'zalig', maar in 1 Pet. 3:21 'behoudt' de doop, terwijl er twee keer *sôzô* staat. Waarom niet overal met 'behouden' vertaald, al was het alleen al omdat *sôzô* dat gewoon betekent?

Reactie van de HSV-Cie op deze kritiek: "Ook hier hebben we begrip voor het standpunt van WJO. Ook hier geldt echter dat gelijktrekken onaanvaardbaar zou zijn voor een groot deel van de doelgroep van de HSV. We zullen de zaken echter nog eens op een rijtje zetten en proberen de consistentie zo veel mogelijk te vergroten."

[*Rapporteurs*: Van beide bovenstaande (3 en 4) zaken ('zalig' en 'verdoemd') hier in één tekstvers een voorbeeld: **Marc 16:16**:

NBG:

"Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden".

HSV:

"Wie gelooft zal hebben en gedoopt zal zijn, zal *zalig* worden, maar wie niet gelooft zal hebben, zal *verdoemd* worden".]

5. Luc. 20:34v.; 2 Kor. 4:4; Hebr. 6:5 . Waarom meegedaan met de mode om *aión* vaak door 'wereld' te vertalen? Vgl. 1 Kor. 1:20 (SV): 'Waar is de onderzoeker dezer eeuw (*aión*)? Heeft God de wijsheid dezer wereld (*kosmos*) niet dwaas gemaakt?' Dit onderscheid gaat verloren in HSV: 'Waar de redetwister van deze wereld? Heeft God niet de wijsheid van deze wereld dwaas gemaakt?'

6. Rom. 6:5 mag die gekke 'plant' eruit? Wij zijn geen 'plant'. Liever: 'met Hem vergroeid [of gewoon: 'één'] in de gelijkheid van zijn dood'.

NBG

"Want indien wij samengegroeid zijn met hetgeen gelijk is aan zijn dood, zullen wij het ook zijn (met hetgeen gelijk is) aan zijn opstanding"

HSV

"Want als wij met Hem één plant zijn geworden, gelijkgemaakt *aan Hem* in Zijn dood, dan zullen wij ook *aan Hem gelijk zijn* in Zijn opstanding"

E Bert Loonstra

Geplaatst op 14 december 2010 door B. Loonstra¹⁵

Bij mijn eerste kennismaking met de Herziene Statenvertaling waren mijn verwachtingen hoog gespannen. Helaas moet ik zeggen dat die verwachtingen niet in alles gerechtvaardigd zijn gebleken. Dit neemt niet weg dat de intentie de Statenvertaling in een meer eigentijdse versie begrijpelijker weer te geven zeker is bereikt. De vraag is alleen of buiten de kring waarin de Statenvertaling nog steeds de meest gangbare vertaling is, de Herziene Statenvertaling een echte verrijking is.

Enkele positieve ontdekkingen stip ik aan. 'Heere der heirscharen' is veranderd in 'Heere van de legermachten'. Jesaja 14:1-23, spotlied over de koning van Babel, dat in de NBG-vertaling van 1951 niet te volgen is, wordt heel overzichtelijk en duidelijk weergegeven. Het bekende begin van Prediker, 'Ijdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid' wordt treffend overgezet in 'Een en al vluchtigheid, alles is even vluchtig' (alleen, waarom is in het derde van de tien geboden de term 'ijdel gebruiken' wel gehandhaafd?).

Naast deze positieve veranderingen staan veel problematische weergaven. Het problematische ervan heeft ermee te maken dat twee moeilijk te verenigen doelstellingen zijn nagestreefd: het

resultaat moest op de Statenvertaling lijken én het moest vandaag de dag goed te volgen zijn. In veel gevallen is het een hinken op twee gedachten gebleken.

Zo wordt van de Messias gezegd: ‘Zijn ruiken zal zijn in de vreze des Heeren’ (Jes. 11:3). Het ‘ruiken’ is in het Nederlands onbegrijpelijk, zo zeggen wij dat niet, en het bewaren van de tweedenaamsvorm ‘des’ is duidelijk een concessie aan gangbaar spraakgebruik, waar elders deze verouderde vorm vermeden is. De profeet Hosea (1:2) de opdracht: ‘Ga, neem voor u een vrouw van de hoererijen’.

In het Hooglied zijn de voornaamwoorden voor de mannelijke geliefde consequent met een hoofdletter gedrukt (Hij, Hem, Zijn, Die). De oorspronkelijke Statenvertaling heeft deze hoofdletters niet, die zijn door latere drukkers toegevoegd. Opmerkelijk trouwens dat de driedelige Statenvertaling met kanttekeningen die bij Den Hertog is uitgegeven hier ook de hoofdletters achterwege laat. Waarom dan in de herziene vertaling wel? Ik zie het als een concessie aan hardliners in de achterban die per se duidelijk gemaakt willen hebben dat met de bruidegom in het Hooglied alleen Christus bedoeld is. Mijns inziens komt daarin een bedenkelijke hoeveelheid interpretatie mee die de oorspronkelijke betekenis van het Hooglied als een lied van twee geliefden miskent.

Een laatste voorbeeld in deze categorie is het blijvende gebruik van de woorden ‘zalig maken’ en ‘zalig worden’ voor een Grieks woord dat ‘redden’ betekent. In ons huidige spraakgebruik betekent ‘zalig’: na het sterven opgenomen in de hemel. Dat is echter niet wat met ‘redden’ wordt bedoeld. De redding is in de Bijbel iets van de toekomst én van het heden. Bovendien ligt bij ‘redden’ de nadruk op datgene waarván iemand wordt gered, vergelijk de verklaring van de naam Jezus: ‘Hij zal zijn volk redden van hun zonden’ (Matt. 1:21). ‘Zalig maken’ is vooral gericht op hetgeen waartoe iemand wordt gered.

Niet alleen in het woordgebruik blijkt het hinken op twee gedachten, maar ook in de zinsbouw. Ik beperkt me hier tot één voorbeeld, Matteüs 15:32, en geef de Statenvertaling en de herziening beide weer. De Statenvertaling luidt:

En Jezus, Zijn discipelen tot Zich geroepen hebbende, zeide: Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare, omdat zij nu drie dagen bij Mij gebleven zijn, en hebben niet wat zij eten zouden; en Ik wil hen niet nuchteren van Mij laten, opdat zij op den weg niet bezwijken.

De Herziene Statenvertaling geeft dit vers als volgt weer:

En Jezus riep Zijn discipelen bij Zich en zei: Ik ben innerlijk met ontferming bewogen over de menigte, omdat zij al drie dagen bij Mij gebleven zijn, en zij hebben niets wat zij kunnen eten; Ik wil hen niet nuchter wegsturen, opdat zij onderweg niet bezwijken.

Aan de ene kant zien we dat de woorden worden aangepast aan de taal van nu: ‘schare’ wordt ‘menigte’, ‘nuchteren’ wordt ‘nuchter’, ‘van Mij laten’ wordt ‘wegsturen’, maar aan de andere kant blijft de zinsbouw gehandhaafd. Dus: ‘zij hebben niets wat zij kunnen eten’ in plaats van ‘zij hebben niets te eten’, en ‘opdat zij onderweg niet bezwijken’ in plaats van ‘anders zouden zij onderweg kunnen bezwijken’.

De combinatie van verouderde woorden met een verouderde zinsbouw geeft aan de Statenvertaling iets

¹⁵

zie www.bertloonstra.nl/blog/de-herziene-statenvertaling/; geraadpleegd 6/3/2018

plechtigs en gedragens, maar de combinatie van eigentijdse woorden met een verouderde zinsbouw geeft aan de Herziene Statenvertaling iets houderigs.

Ik ga voorbij aan de vraag of met het woord ‘nuchter’ tegenwoordig wel de associatie wordt opgeroepen die ermee wordt beoogd.

En dan nog een voorbeeld dat niet zozeer met zinsbouw te maken heeft, maar door zijn aanpassing eenzelfde effect van houderigheid heeft. Consequent is de aanspreekvorm met ‘gij’ vermeden en vervangen door ‘u’. Met het gebruik van ‘gij’ weten wij in Noord-Nederland dat we met archaisch taalgebruik te maken hebben. In Vlaanderen denkt men daar anders over, maar dit ter zijde. ‘U’ suggereert hedendaags taalgebruik, maar die suggestie kan niet altijd worden

waargemaakt. Het klinkt onnatuurlijk als Jezus Petrus aanspreekt met ‘u ‘. De verzachtende omstandigheid die bij ‘gij’ wel gold, namelijk dat het zo vroeger werd gezegd, is weggefallen. Het gevolg is, dat wat bedoeld is als een aanpassing juist vervreemding oproept.

Het loopt tegen Kerst. Dat brengt mij bij de volgende vraag, waarmee ik wil afsluiten. In het Oude

Testament is de Hebreeuwse uitdrukking ‘En het geschiedde’ consequent veranderd in ‘En het gebeurde’. Maar waarom is in Lucas 2 dat wel drie keer (en in 3:21 nog een keer) de vertaling ‘En het geschiedde’ gehandhaafd?

F Overzicht Liturgische Formulieren

Onderzocht op de vraag: *Zit er in de aangehaalde Bijbelverzen in deze Formulieren veel verschil tussen NGB51 en HSV?*

Hier een overzicht van alleen die teksten die van elkaar verschillen.

Schuingedrukte woorden in de HSV-tekst zijn toevoegingen die niet in de grondtekst zijn maar bedoeld zijn voor een goed verstaan van een tekst.

De **geel** gemarkeerde onderdelen geven de wijzigingen door.

F.1 Doopsformulier Kinderen

[vooraf – ter illustratie - *slechts enkele voorbeelden* van indirecte aanhalingen in het formulier uit teksten die *in de kantlijn* staan:

	HSV	NBG51
Hand 4:12 [behoud]	zalig worden	behoud
Gen 17:7 [verbond sluiten]	verbond maken	verbond oprichten
Rom 8:28 [God zal doen goede	meewerken]	alle dingen werken mee ten
Rom 6:1,2 [veroordeling]	verdoemenis	doet meewerken ten goede veroordeling]
Gen. 17:7	HSV	
Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn	“Ik zal Mijn verbond maken tussen Mij en u en uw nageslacht na u, al hun generaties door, tot een eeuwig verbond, om voor u tot een God te zijn, en voor uw nageslacht na u”	
Hand. 2:39 Voor allen die verre zijn	HSV ..die veraf zijn	

F.2 Doopsformulier Volwassenen

geen

F.3 Formulier OBdG

Geen

F.4 Avondmaalsformulier

<p>1 Kor. 11:23-29</p> <p>Want zelf heb ik bij overlevering van de Here ontvangen, wat ik u weer overgegeven heb, dat de Here Jezus in de nacht waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam, de dankzegging uitsprak, het brak en zei: Dit is mijn lichaam voor u, doet dit tot mijn gedachtenis. Evenzo ook de beker, nadat de maaltijd afgelopen was, en Hij zei: Deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed, doet dit, zo dikwijls gij die drinkt, tot mijn gedachtenis. Want zo dikwijls gij dit brood eet en de beker drinkt, verkondigt gij de dood des Heren, totdat Hij komt. Wie dus op onwaardige wijze het brood eet of de beker des Heren drinkt, zal zich bezondigen aan het lichaam en bloed des Heren. Maar ieder beproeve</p>	<p>HSV</p> <p>“Want ik heb van de Heere ontvangen, wat ik u ook heb overgeleverd, dat de Heere Jezus in de nacht waarin Hij werd verraden, brood nam, en nadat Hij gedankt, brak Hij het en zei: Neem, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doe dat tot Mijn gedachtenis. Evenzo nam Hij ook de drinkbeker, na het gebruiken van de maaltijd, en zei: Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in Mijn bloed. Doe dat, zo dikwijls als u die drinkt, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als u dit brood eet en deze drinkbeker drinkt, verkondig de dood van de Heere, totdat Hij komt. Daarom, wie op onwaardige wijze van dit brood eet of de drinkbeker van de Heere drinkt, is schuldig aan het lichaam en bloed</p>
<p>zichzelf en ete dan van het brood en drinke uit de beker. Want wie eet en drinkt, eet en drinkt tot zijn eigen oordeel, als hij het lichaam niet onderscheidt.</p>	<p>van de Heere. Maar laat ieder mens zichzelf beproeven en laat hij zó eten van het brood en drinken uit de drinkbeker. Want op wie onwaardige wijze eet en drinkt, die eet zichzelf een oordeel, omdat hij het lichaam van de Heere niet ‘scheidt”.</p>
<p>Matth. 27:46</p> <p>‘Waarom hebt Gij Mij verlaten?’</p>	<p>HSV</p> <p>Hetzelfde, alleen ‘U’ ipv ‘Gij.</p>
<p>1 Kor. 10:17</p> <p>Omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood.</p>	<p>HSV</p> <p>“Omdat het brood één is, zijn wij, die velen zijn, één lichaam, want wij allen hebben deel aan het ene brood”.</p>

<p>Ps. 103</p> <p>die al uw krankheden geneest die uw leven verlost van de groeve, Barmhartig en genadig is de HERE, lankmoedig en rijk aan goedertierenheid; niet altoos blijft Hij twisten, niet eeuwig zal Hij toornen; maar zo hoog de hemel is boven de aarde, zo machtig is zijn goedertierenheid over wie Hem vrezen. Zover het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons;</p> <p>gelijk zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de HERE over wie Hem vrezen.</p>	<p>HSV</p> <p>“die al uw ziekten geneest die uw leven verlost van het verderf, Barmhartig en genadig is de HEERE, geduldig en rijk aan goedertierenheid; Hij zal niet voor altijd ter verantwoording roepen, niet voor eeuwig handhaaft Hij Zijn toorn. Want zo hoog de hemel is boven de aarde, zo is Zijn goedertierenheid machtig over wie Hem vrezen. Zo ver het oosten is van het westen, Zo ver heeft Hij onze overtredingen van ons gedaan;</p> <p>Zoals een vader zich ontfermt over <i>zijn</i> kinderen, zo ontfermt de HEERE Zich over wie Hem vrezen.”</p>
---	--

F.5 Avondmaalsformulier Kort

// hierboven

F.6 Uitsluiting uit de gemeente

<p>Hebr. 12:1</p> <p>.. alle last en zonde die ons zo licht in de weg staat</p>	<p>HSV</p> <p>“... alle last en zonde, die ons zo gemakkelijk verstrikt”</p>
--	--

F.7 Wederopneming

<p>Joh. 20:23</p> <p>Wien gij hun zonden kwijtscheldt, dien zijn ze kwijtgescholden</p>	<p>HSV</p> <p>“Als u iemands zonden vergeeft, worden ze hem vergeven”</p>
--	---

F.8 Tucht afkerige volwassen doopleden

Geen

F.9 Bevestiging DdW

<p>Efez. 4:11,12</p> <p>En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon</p>	<p>HSV</p> <p>En Hij heeft sommigen gegeven als apostelen, anderen als profeten, weer anderen als evangelisten en nog weer anderen als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten tot het werk van dienstbetoon</p>
--	---

<p>2 Kor. 5:18-20</p> <p>En dit alles is uit God, die door Christus ons met Zich verzoend heeft en ons de bediening der verzoening gegeven heeft, welke immers hierin bestaat, dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen, en dat Hij ons het woord der verzoening heeft toevertrouwd. Wij zijn dus gezanten van Christus, alsof God door onze mond u vermaande; in naam van Christus vragen wij u: laat u met God verzoenen</p>	<p>HSV</p> <p>“En dit alles is uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft. God was het namelijk Die in Christus de wereld met Zichzelf verzoende, en aan hen hun overtredingen niet toerekende; en Hij heeft het woord van de verzoening in ons gelegd. Wij zijn dan gezanten namens Christus, alsof God Zelf door ons smeekt. Namens Christus smeken wij: laat u met God verzoenen”.</p>
<p>2 Tim. 4:1-2</p> <p>Ik betuig u nadrukkelijk voor God en Christus Jezus, die levenden en doden zal oordelen, met beroep zowel op zijn verschijning als op zijn koningschap: verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, weerleg, bestraf en bemoedig met alle lankmoedigheid en onderrichting</p>	<p>HSV</p> <p>“Ik bezweer u, ten overstaan van God en de Heere Jezus Christus, Die levenden en doden zal oordelen bij Zijn verschijning en in Zijn koninkrijk: predik het Woord. Volhard daarin, gelegen of ongelegen. Weerleg, bestraf, vermaan, en dat met alle geduld en onderricht.</p>
<p>Matth. 28:19</p> <p>Gaat dan heen, maakt al de volkeren tot mijn discipelen en doopt hen in de naam van ... en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb.</p>	<p>HSV</p> <p>“Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen dopend in de Naam van ... hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen.”</p>
<p>2 Tim. 2:2</p> <p>Wat gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, vertrouw dat toe aan vertrouwde mensen, die bekwaam zullen zijn om ook anderen te onderrichten</p>	<p>HSV</p> <p>“En wat u van mij gehoord hebt onder vele getuigen, vertrouw dat toe aan trouwe mensen die bekwaam zijn om ook anderen te onderwijzen.”</p>

F.10 Bevestiging missionaire DdW

<p>1 Kor. 10:21</p> <p>Gij kunt niet de beker des Heren drinken en de beker der boze geesten; gij kunt niet aan de tafel des Heren deel hebben en aan de tafel der boze geesten.</p>	<p>HSV</p> <p>“U kunt niet de drinkbeker van de Heere drinken én de drinkbeker van de demonen. U kunt niet deelhebben aan de tafel van de Heere én aan de tafel van de demonen.</p>
<p>Openb. 21:23b-24</p> <p>En de volken zullen bij haar licht wandelen en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid in haar”.</p>	<p>HSV</p> <p>“En de naties die zalig worden, zullen in haar licht wandelen, en de koningen van de aarde brengen hun heerlijkheid en eer erin.”</p>

F.11 Bevestiging Ouderlingen en diakenen

(Efez. 4:11-12 zie Bevestiging DdW)

<p>1 Pet. 5:2-3</p> <p>Hoedt de kudde Gods, die bij u is, niet gedwongen, maar uit vrije beweging, naar de wil van God, niet uit schandelijke winzucht, maar uit bereidwilligheid, niet als heerschappij voerend over hetgeen u ten deel gevallen is, maar als voorbeelden van de kudde.</p>	<p>HSV</p> <p>“Hoed de kudde van God die bij u is en houd daar</p>
---	---

F.12 Huwelijk

<p>Gen. 1:27-28</p> <p>Man en vrouw schiep Hij hen.</p> <p>God zegende hen en God zei tot hen: Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar, heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over het gedierte dat op de aarde kruipt.</p>	<p>HSV</p> <p>“Mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen.</p> <p>En God zegende hen en God zei tegen hen: Wees vruchtbaar, word talrijk, vervul de aarde en onderwerp haar, en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al de dieren die over de aarde kruipen.”</p>
<p>Gen. 2:18</p> <p>Het is niet goed dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken die bij hem past.</p>	<p>HSV</p> <p>“Het is niet goed dat de mens alleen is; Ik zal een hulp voor hem maken als iemand tegenover hem.</p>
<p>Gen. 2:23</p> <p>Dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees; deze zal ‘mannin’ heten, omdat zij uit de man genomen is.</p>	<p>HSV</p> <p>“Deze is ditmaal been van mijn beenderen, en vlees van mijn vlees! Deze zal mannin genoemd worden, want uit de man is zij genomen”.</p>
<p>Matth. 19:6</p> <p>Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheid de mens niet</p>	<p>HSV</p> <p>“Dus, wat God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden.”</p>
<p>Psalm 128:1,2</p> <p>Welzalig ieder die de HERE vreest, die in zijn wegen wandelt, want gij zult eten de opbrengst van uw handen: welzalig gij, het zal u welgaan.</p>	<p>HSV</p> <p>“Welzalig is eenieder die de HEERE vreest, die in Zijn wegen gaat. Want u zult eten van de inspanning van uw handen; welzalig zult u zijn en het zal u goed gaan.”</p>